

2018 Pastoriestraat, Torhout: Eindverslag naar aanleiding van de archeologische opgraving

Auteurs: Dieter Verwerft, Jan Huyghe, Frederik Roelens, Caroline Landsheere, Griet Lambrecht en Jari Hirsch Mikkelsen

Uitvoerder: AardeWerk (Raakvlak Archeologisch Onderzoek)

Komvest 45

8000 Brugge

T +32 [0]50 44 50 41

E dieter.verwerft@brugge

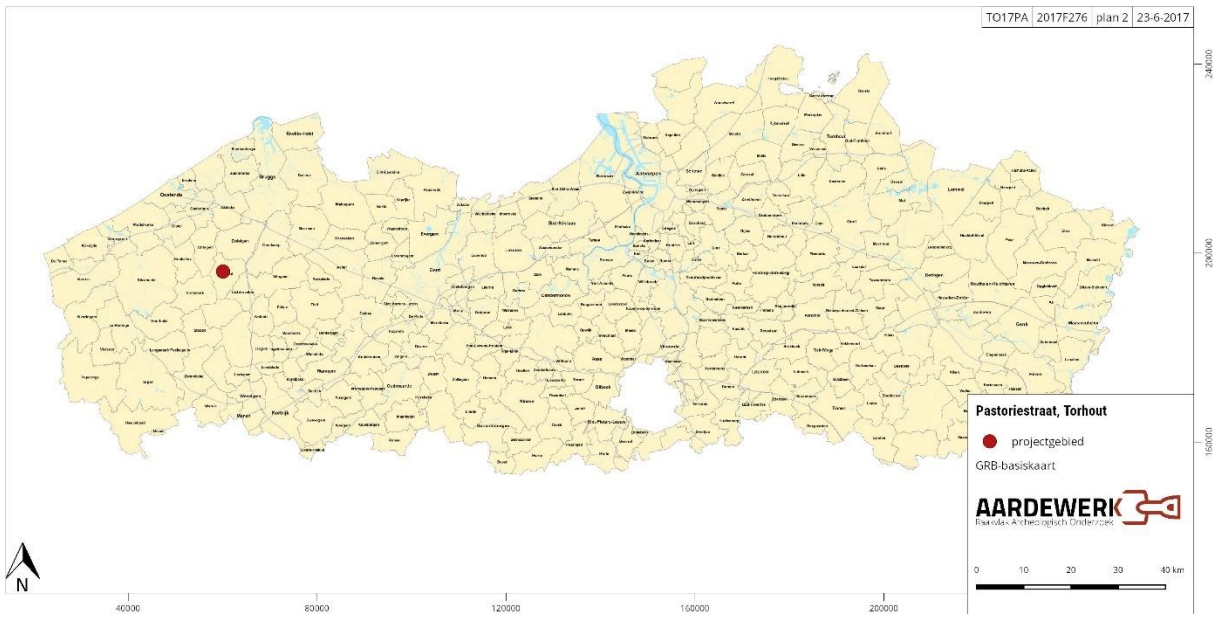
© AardeWerk (Raakvlak Archeologisch Onderzoek), 2026

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van AardeWerk (Raakvlak Archeologisch Onderzoek).

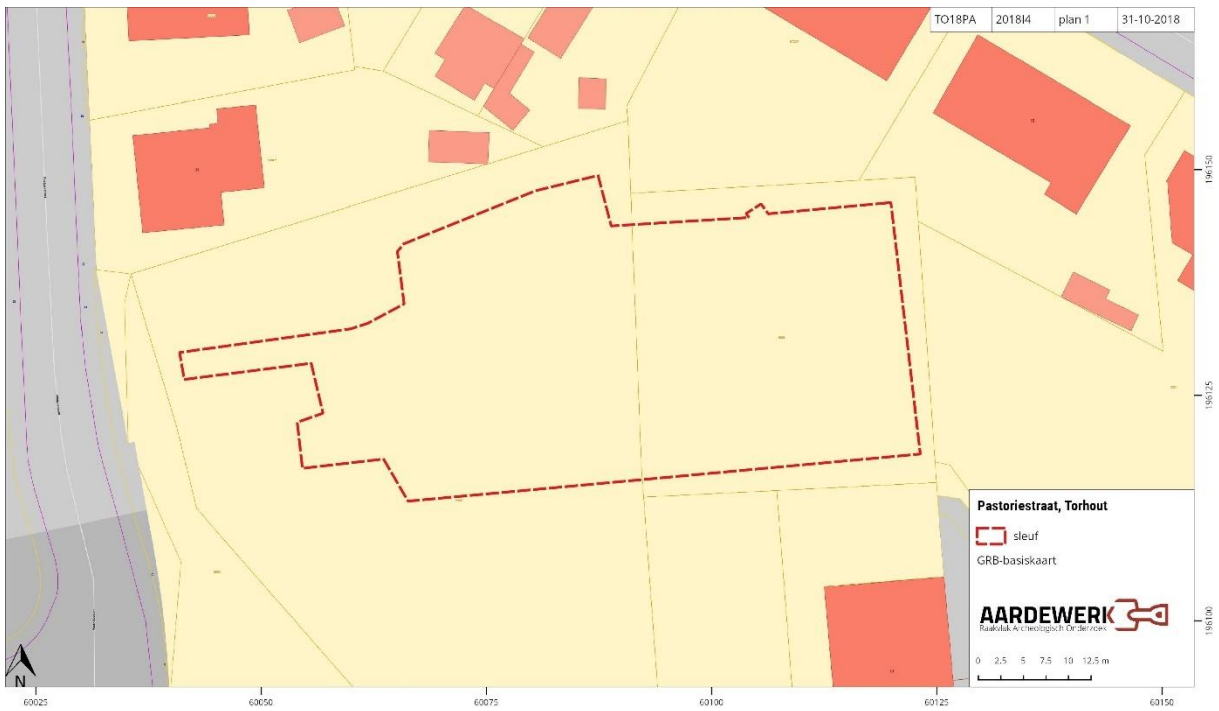
Inhoud

1	Administratieve gegevens	6
2	Inleiding.....	7
3	Onderzoeksopdracht	8
3.1	Inleiding.....	8
3.2	Onderzoeksvragen.....	9
3.3	Werkwijze	10
3.4	Personeel	10
4	Resultaten vooronderzoek.....	11
4.1	Bureauonderzoek: landschappelijke en bodemkundige situering.....	11
4.2	Bureauonderzoek: historische situering.....	14
4.3	Bureauonderzoek: historisch-cartografische situering.....	15
4.4	Bureauonderzoek: archeologische situering.....	21
4.5	Proefsleuvenonderzoek.....	22
4.6	Landschappelijk bodemonderzoek.....	23
4.7	Besluit vooronderzoek.....	24
5	Beschrijving van de resultaten van het veldwerk.....	24
5.1	Inleiding	24
5.2	Afwijkingen ten opzichte van het programma van maatregelen	25
5.3	Bodemkundige waarnemingen.....	26
5.3.1	Profiel 2.....	28
5.3.2	Profiel 1.....	31
5.3.3	Profiel 3.....	33
5.3.4	Profiel 11	35
5.3.5	Besluit bodemkundige waarnemingen	37
5.4	Archeologische waarnemingen.....	38
5.5	Vindplaats 1: volmiddeleeuwse wegtracés.....	39
5.5.1	Profiel 9 (spoor 3).....	43
5.5.2	Profiel 6 (spoor 3).....	44
5.5.3	Profiel 7 (sporen 1, 2 en 3).....	46
5.5.4	Profiel 5 (spoor 2).....	47
5.5.5	Profiel 8 (sporen 1 en 2)	48
5.5.6	Profiel 4 (spoor 1).....	49
5.5.7	Profiel 10 (spoor 54).....	51

5.6	Vindplaats 2: volmiddeleeuws gebouwen	52
5.6.1	Gebouw 1	55
5.6.2	Gebouw 2	59
5.6.3	Gebouw 3	62
5.6.4	Gebouw 4	65
5.6.5	Overige sporen	68
5.7	Assessment van de vondsten	70
5.7.1	Assessment van de vondsten van vindplaats 1: de wegtracés	71
5.7.2	Assessment van de vondsten van vindplaats 2	74
5.7.3	Spoor 35	75
5.7.4	Natuursteen	76
5.7.5	Metaal	76
5.8	Assessment van het natuurwetenschappelijk onderzoek	78
5.8.1	Inleiding	78
5.8.2	Palynologisch analyse	78
5.8.3	Determinatie natuursteen	80
5.9	Conservatie	80
6	Algemeen besluit	80
6.1	Inleiding	80
6.2	Antwoorden op de onderzoeksvragen	81
6.3	Synthese	86
6.4	Beschrijving verdere aanpak	97
6.5	Voorstel bewaring archeologisch ensemble	97
7	Bibliografie	97
8	Bijlagen	99

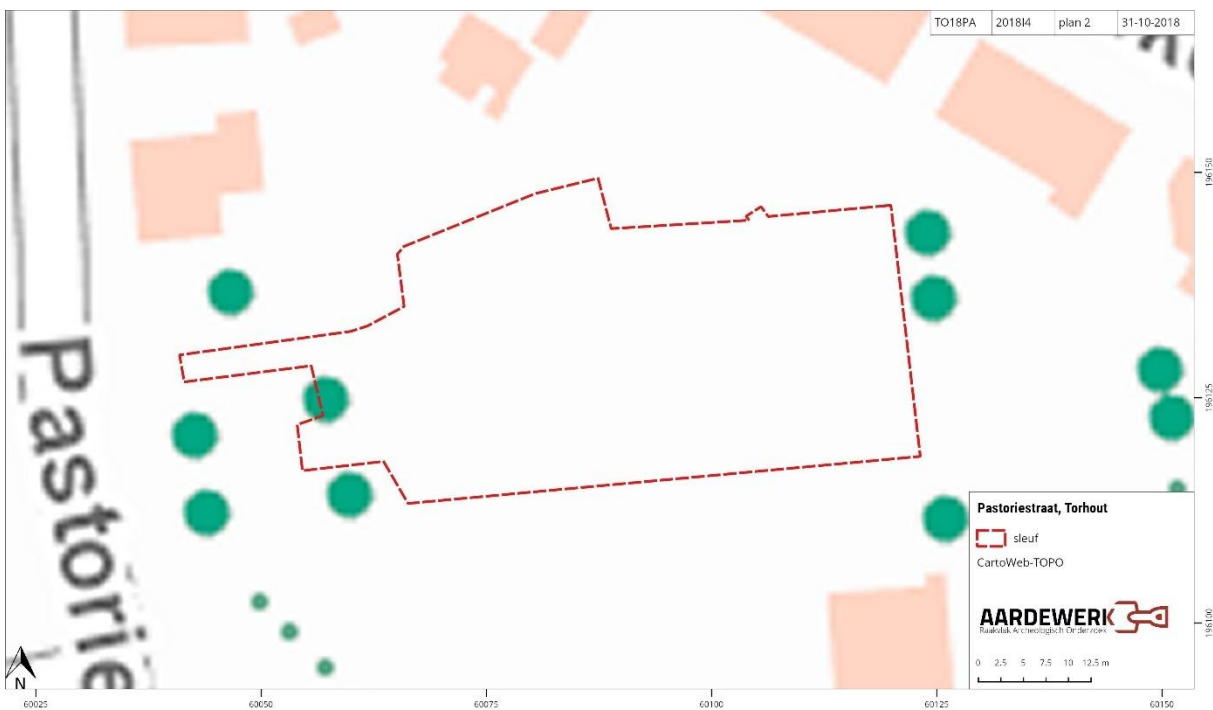
Figuur 1: Situering van het projectgebied (AGIV)

Figuur 2: Het projectgebied en de geplande werken op het Grootschalig Referentiebestand (AGIV)

Figuur 3: Het projectgebied op de orthofotomozaïek uit 2017 (Agiv)

Figuur 4: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart: 1/10 000 (AGIV)

1 Administratieve gegevens

2018 Pastoriestraat, Torhout

Projectcode bureauonderzoek:	2018I4
Naam aanvrager:	Dieter Verwerft
Erkenningsnummer:	OE/ERK/Archeoloog/2016/00103
Naam site:	Pastoriestraat, Torhout TO18PA

Titel: 2018 Pastoriestraat, Torhout: Eindverslag naar aanleiding van de archeologische opgraving

Uitvoerder: AardeWerk, Raakvlak Archeologisch Onderzoek

Auteurs: Dieter Verwerft, Jan Huyghe, Frederik Roelens, Caroline Landsheere, Griet Lambrecht en Jari Hinsch Mikkelsen

Bewaring en beheer van de geregistreerde data, vondsten en stalen: Onroerend Erfgoeddepot De Pakhuizen (Raakvlak), Komvest 45, 8000 Brugge

Locatie/vindplaats: Pastoriestraat, 8820 Torhout

Bounding box: 60119.86140558772603981 196145.20834676953381859, 60123.19704306852509035

196117.85611942698596977, 60044.39260758467571577 196110.93467165433685295, 60038.80541480434476398

196139.28759024111786857, 60086.9219854648472392 196150.04502111667534336, 60119.86140558772603981

196145.20834676953381859

Naam site: Pastoriestraat, Torhout; afkorting: TO18PA

Kadaster: Torhout, 1^e afdeling, sectie I, nummers: 586b, 588d, 588c, 588b, 589g, 600l, 600n, 600p en 586c

Relevante termen theasuri Onroerend Erfgoed: opgraving

Periode: veldwerk 3 tot 11 september 2018; rapportage 2019 tot 2026

Archeologische verwachting: sporen uit de volle middeleeuwen

Aanleiding van het onderzoek: nieuwe verkaveling

Versie: eindverslag

ID archeologienota: 4775

2 Inleiding

De bouwheer plant de realisatie van een verkaveling langs de Pastoriestraat in Torhout. Om de mogelijke aantasting van het bodemarchief op deze terreinen in te schatten werkt de bouwheer samen met AardeWerk, Raakvlak Archeologisch Onderzoek. In 2017 zijn een bureauonderzoek, een landschappelijk bodemonderzoek en een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Op basis van dit onderzoek is een archeologienota opgesteld (ID: 4775). Het proefsleuvenonderzoek brengt een vroeg- tot volmiddelieuwse *low-density* site aan het licht. De aangetroffen sporen zijn grachten en kuilen. Het verzamelde vondstmateriaal, de grachten – die te breed lijken om perceelsgrachten te zijn – en de mogelijke paalsporen doen vermoeden dat hier meer dan *off-site* sporen zijn aangesneden. Als er een bewoningssite aanwezig is, dan is er sprake van een *low-density* site, die weinig sporen nalaat in het bodemarchief. Uit de vulling van de sporen zijn scherven aardewerk verzameld die het geheel van de sporen dateren in de overgang van de vroege naar de volle middeleeuwen en de volle middeleeuwen (975 tot de 12e eeuw).

Het onderzoeksterrein ligt tussen Pastoriestraat, de Beukenstraat, de Zomerstraat en de Revinzestraat in Torhout. Het onderzoek start op maandag 3 september en duurt tot dinsdag 11 september 2018.

Het project verloopt in nauwe samenwerking met de bouwheer. Erfgoedconsulent Sam De Decker (Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen) verzorgt de archeologische trajectbegeleiding.

Figuur 6: Droneopname van het archeologisch veldwerk

Figuur 7: Het projectgebied na uitvoering van de geplande werken (orthofoto 2024; agiv)

3 Onderzoeksopdracht

3.1 Inleiding

Het programma van maatregelen heeft een zone aangeduid die vlakdekkend moet opgegraven worden (Verwerft, 2017a). Het gaat om een opgraving zonder complexe stratigrafie. Het opgravingsvlak situeert zich in de noordelijke helft van het projectgebied, waar bodemingrepen gepland zijn. Omdat het hier om een low-density site gaat, die weinig sporen nalaat in het

bodemarchief, kan geen scherpe grens getrokken worden. De afgebakende zone omvat met een ruime marge de aangesneden site (die 73 % van de sporen en 84 % van de sporen die archeologica opleveren). Dat stelt de vorsers in staat alle onderzoeksvragen hieronder geformuleerd op te lossen. Het vlak wordt aangelegd op de top van de onverstoorde moederbodem: 25 tot 50 cm diep. Dwars op een beekdal wordt een 4 m brede sleuf aangelegd tot op de moederbodem. Deze sleuf zal 1,5 m diep gegraven worden. Hier is bronbemaling vereist. Dit alles gebeurt conform de bepalingen in de Code van Goede Praktijk (CGP hoofdstuk 15).

3.2 Onderzoeksvragen

De opgraving dient een antwoord te bieden op volgende onderzoeksvragen (Verwerft, 2017a):

- In hoeverre is de bodemopbouw intact?
- Zijn er podzolresten aanwezig en zo ja, wat is de invloed op het archeologisch bodemarchief?
- Is de invloed van het beekdal zichtbaar in het opgravingsareaal en ten opzichte van de archeologische site?
- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een omschrijving.
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Wat is de functie van de site?
- Zijn er verschillende fases herkenbaar in de occupatie?
- Kan er een uitspraak gedaan worden over de aard en omvang van occupatie?
- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettingen, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
- Kan een gebouwplattegrond herkend worden.
- Wat zeggen de aangetroffen resten over de welstand, levenswijze, sociale, economische en culturele achtergrond van de gebruikers of bewoners?
- Wat is de landschapsgeschiedenis van het beekdal? Wat is de rol van het beekdal in de inplanting en voortzetting van de nederzetting? Wat vertelt een wetenschappelijke analyse van de sedimenten in het beekdal over de landgebruik in de omgeving?
- Past het aardewerk binnen het gekende materiaal uit deze periode in het Brugs Ommeland?
- Is er een (mogelijke)relatie tussen de aangetroffen vindplaats en gekende vindplaatsen in de omgeving? Wat is de link met toenmalige stad Torhout?
- Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen de bestaande kennis van de geschiedenis van het projectgebied in Torhout en het Houtland?

3.3 Werkwijze

Het projectgebied ligt in een zone die gekenmerkt is door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht verleend aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik in en rond het gebied. De aard van de werken is afgewogen tegenover de beschikbare kennis van het projectgebied op archeologisch, historisch en landschappelijk vlak.

In 2017 is een vooronderzoek uitgevoerd door Aardewerk, Raakvlak Archeologisch Onderzoek, dat bestaat uit een bureaustudie, een landschappelijk bodemonderzoek en een proefsleuvenonderzoek. De resultaten van dit onderzoek dienen als leidraad tijdens de opgraving (Verwerft, 2017b).

In het projectgebied is één vlakdekkende sleuf gegraven. De sleuf is 1922 m² groot en is tussen 40 en 50 cm diep. De opgravingsleuf is licht gewijzigd ten opzichte van de sleuf beschreven in het programma van maatregelen. De ligging van de sleuf dwars op het beekdal is licht aangepast aan de dichte begroeiing. De westelijke sleufrand ligt iets verder dan gepland, om de gebouwplattegrond in zijn volledigheid te onderzoeken. Het programma van maatregelen beschouwde de sporen als deel van een low-density site, die weinig sporen nalaat in het bodemarchief, waardoor geen scherpe grens getrokken kon worden.

De opgraving heeft plaatsgevonden na een zeer droge zomer, daarom was in tegenstelling tot de werkwijze beschreven in het programma van maatregelen geen bronbemaling nodig in de sleuf dwars op het beekdal.

De onderzoeksstrategie wijkt niet af van de Code Goede Praktijk.

3.4 Personeel

Volgende personen zijn betrokken bij het onderzoek:

- Dieter Verwerft: veldwerkleider
- Frederik Roelens: assistent-archeoloog
- Griet Lambrecht: assistent-archeoloog/behoudsmedewerker
- Jan Huyghe: assistent-archeoloog/materiaalspecialist
- Caroline Landsheere: assistent-archeoloog/publieksmedewerker
- Mariebelle Deceuninck: assistent-archeoloog
- Jari Hinsch Mikkelsen: aardkundige
- Jurgen Van de Walle: technisch medewerker
- Regy Poppe: technisch medewerker
- Serge Van Liefferinge: technisch medewerker/kraanmachinist
- Roland Decock: metaaldetectorist
- Sammy Fraeyman: metaaldetectorist

- Lennert Lapeere: stagair
- Robbe De Maertelare: stagair
- Raf Trommelmans (Group Monument; drone-opnames)

Volgende personen hebben wetenschappelijk advies gegeven:

- Prof. Dr. Wim De Clercq (Ugent)
- Ewoud Deschepper (Ugent)
- Sibrecht Reniere (Ugent)
- Koen De Grootte (AOE)
- Jelle De Mulder (Ugent)

De archeologische trajectbegeleiding wordt verzorgd door:

- Sam De Decker (AOE)

4 Resultaten vooronderzoek

4.1 Bureauonderzoek: landschappelijke en bodemkundige situering

De site ligt in de zandstreek met een bodem van fijn zand uit het Eoceen (Verwerft, 2017b). Het projectgebied is gelegen in het Houtland, gekenmerkt door weiden, akkers, (knot)bomen en afwateringskanalen. Het projectgebied valt bodemkundig onder 'vochtig zand' (SdP en Sch) en 'natte klei' (LFp) en geologisch onder de formatie van Tielt, met name het lid van Egem.

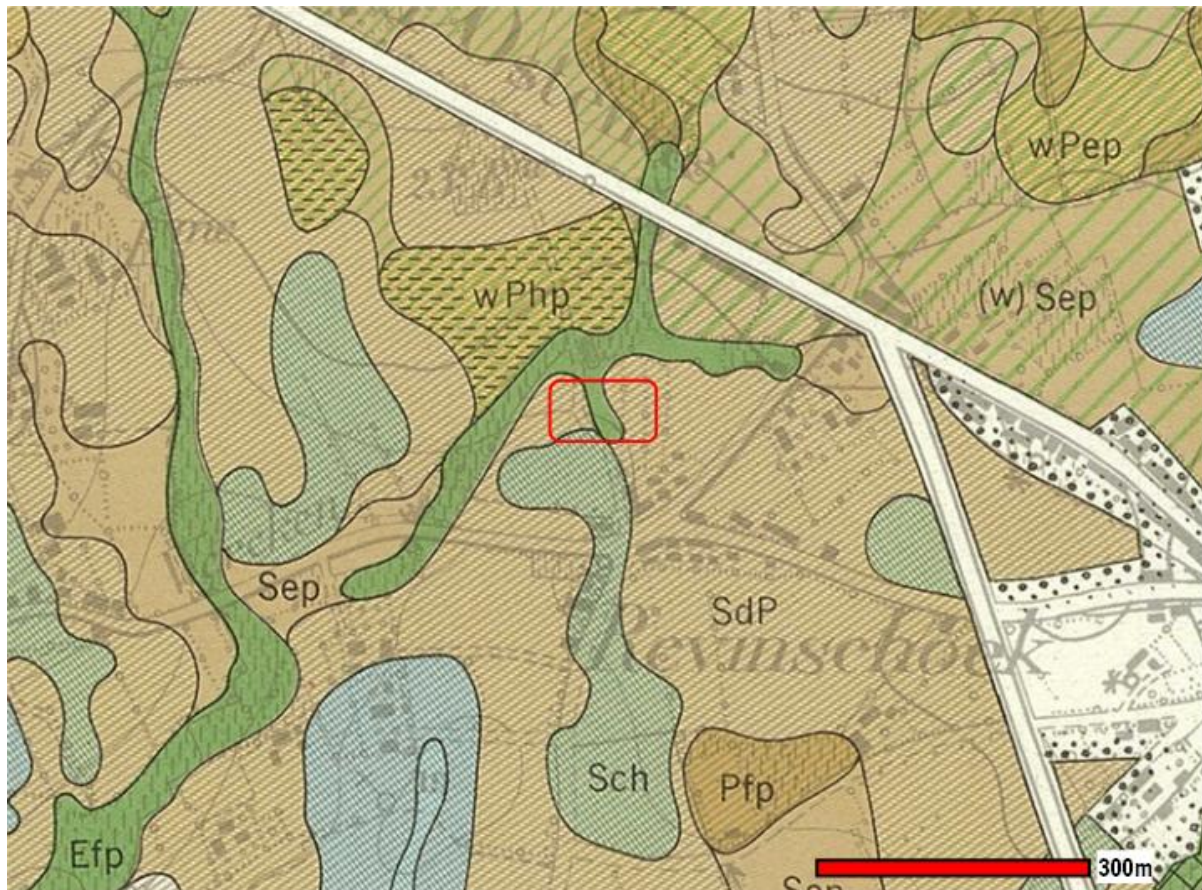
Centraal in Torhout ligt het zogenaamde 'plateau van Wijnendale', een zogenaamd erosiereliëf dat zich uitstrekt van Aatrijke (Zedelgem) over Wijnendale tot het gehucht Ruidenberg-Belhutte te Lichtegem (inventaris.onroerendergoed.be ID: 122116). Deze zone correspondeert ook met de zogenaamde 'oude veldgebieden' van Torhout. Ten zuidwesten en ten noordoosten situeren zich respectievelijk de dallandschappen. De hoogteligging in Torhout varieert tussen 11 m en 39 m bovenop het plateau van Wijnendale.

Het projectgebied ligt op een zuidelijke flank van het plateau van Wijnendale, richting de dallandschappen. Op het hoogteprofiel is duidelijk zichtbaar dat de hoogteverschillen op het terrein minimaal zijn: tussen 18,8 en 19,7 m TAW. De erosiegevoeligheid in de ruime omgeving van het projectgebied is 'verwaarloosbaar'.

Figuur 8: Het opgravingsvlak en de bodemkundige profielen uit het proefsleuvenonderzoek ten opzichte van de bodemkaart (dov.vlaanderen.be)

De site is gesitueerd in de omgeving van bron van de Makeveldbeek, die ongeveer 2 km in zuidwestelijke richting samenvloeit met de Kasteelbeek en uiteindelijk in de IJzer uitmondt. De site ligt aan de zuidelijke rand van deze alluviale depressie. Op of in de directe nabijheid van de site zijn er inclusies van Efp, SdP en Sch bodemkarteringseenheden aangeduid op de bodemkaart. Op iets grotere afstand liggen de karteringseenheden wPhp en Pfp. Voor het huidig projectgebied zijn de karteringseenheden SdP en Sch de meest relevante, zijnde lemig zandbodems met een matig natte tot matig droge drainageklasse. Indien er een profielontwikkeling heeft plaatsgevonden, dan is die van het type verbrokkelde humus en/of ijzer B-horizont, wat ook wordt omschreven als gedegradeerde podzolbodems.

Figuur 9: Het projectgebied ten opzichte van een detail van de bodemkaart 52E Torhout

Tabel 1: De karteringseenheden in de directe nabijheid van de opgegraven zone (Ameryckx, 1966)

Legende	Betekenis
Efp	Zeer sterke gleyige kleiige gronden met reductiehorizont zonder profielontwikkeling
Pfp	Zeer natte lichte zandleem gronden zonder profielontwikkeling
wPfp	Natte lichte zandleem gronden met relatief hoge ligging zonder profielontwikkeling op een klei-zandsubstraat ondieper dan 75cm
SdP	Matig natte lemig zandgronden zonder of met niet bepaalde profielontwikkeling (Tertiaire klei)
Sch	Matig droge lemig zandgronden met verbrokkelde humus en/of ijzer B-horizont

Tijdens het vooronderzoek in 2017 werden verschillende bodemprofielen bestudeerd die de variatie van de bodemontwikkeling in het gebied illustreren. Profiel 1 geldt als referentieprofiel tijdens het proefsleuvenonderzoek. Het profiel bestaat uit drie bodemkundige lagen:

H1: ploeglaag, 0-25 cm diep; donker bruingrijs zand.

H2: laag met sporen van pedogenese, 25-32 cm diep; heterogeen van kleur met veel bioturbatie.

H3: moederbodem, 32-60 cm diep; wit en geel zand en kleig zand met oxidoreductie en biogalerijen.

De actuele grondwatertafel werd niet bereikt en de bodem wordt licht vochtig vanaf 60 cm diep. De interpretatie van profiel 1 wijst op een AC-zandbodems met sporen van tertiaire klei. De bodem lijkt te nat voor podzoliatie, maar heeft eerder een gekleurde B-horizont opgenomen in de ploeglaag.

De meeste andere bodemprofielen (2, 3 en 5) lijken sterk op het referentieprofiel en zijn droge AC zand- of zandleembodems. Sleuf 4 heeft echter lokale uitlogingsvlekken. Profiel 4 in sleuf 4 toont een zwak ontwikkelde uitloging met een weinig uitgesproken humusaanrijkingshorizont. De oorspronkelijke horizontale bodemsequentie is grotendeels verdwenen in dit gebied.

Figuur 10: Profiel 1 geregistreerd tijdens het proefonderzoek (Verwerft, 2017b)

4.2 Bureauonderzoek: historische situering

Torhout was zeker bewoond in de Romeinse periode (dit hoofdstuk is gebaseerd op Mestdagh, 2000). Eén van de eerste vermeldingen van de stad stamt uit de 9e eeuw in de 'Vitas Bovanis', het heiligenleven van Sint Bavo. Hieruit blijkt dat Torhout al voor 654 een klooster had. Een andere vermelding komt uit de 'Vita Anskri' uit de 9e eeuw, waaruit blijkt dat het klooster uit stenen gebouwen bestond.

Rond 860 werd het klooster geschonken aan Boudewijn, Graaf van Vlaanderen. Op moment geldt Brugge als politiek centrum. In de 11e eeuw had Torhout een belangrijke jaarmarkt. De opkomst van de maritieme handel zorgde ervoor dat het belang van de jaarmarkt afnam. In het derde kwart van de 12e eeuw kreeg Torhout stadsrechten en een 'stedehuys' op de markt. Er waren geen stadspoorten of muren, slechts een walgracht. Belangrijke structuren in de stad omvatten een lakenhalle, belfort, muntslagerij en weegplaats. Er was ook een hospitaal gesticht in de 13e eeuw.

Figuur 11: Zicht op Torhout in de 17^e eeuw, met het typische landschap van het Houtland op de voorgrond (wikimedia)

Historische kaarten toonden veldgebieden met vijvers. Deze velden waren oorspronkelijk eigendom van de Graaf van Vlaanderen. Vanaf de 13e eeuw begonnen ontginningen, vaak onder impuls van abdijen en stedelijke hospitalen. In de 18e eeuw, onder Oostenrijks bewind, worden de velden systematisch verkaveld en omgezet in bos of landbouwgrond. In de 18e eeuw ondergaat Torhout grote veranderingen, waaronder de groei van ambachtelijke industrieën, de aanleg van steenwegen en een bevolkingsgroei. In het noorden en oosten van Torhout liggen veldontginningsgebieden.

De Pastoriestraat is aangelegd in de 20e eeuw. De Revinzestraat is een stuk ouder en maakt deel uit van het gehucht Don Bosco tussen de Oostendestraat, Makeveldstraat en Revinzestraat (ten westen van het projectgebied) (inventaris.onroerendergoed.be ID: 11276). Don Bosco vormt het oudste gehucht van die omvang in het buitengebied van Torhout. Voor sprake is van de wijk en parochie Don Bosco, staan verspreide kleine bewoningconcentraties op de Ferrariskaart (1770-1778): 'Makeveld' en de 'Revinze'.

4.3 Bureauonderzoek: historisch-cartografische situering

In dit deel van de zandstreek worden, op de gronden van lenen of abdijen, boerderijen met walgrachten gebouwd. Deze liggen vaak aan de oorsprong van de latere kastelen. De projectlocatie ligt ten zuiden van het uitgestrekte veldgebied tussen Torhout en Loppem. Het veldgebied is ontstaan na ontbossing en veeteelt op de arme zandgronden. In de omgeving liggen enkele grillige vijvers. Vanaf de 17e eeuw worden in de veldgebieden dijken opgetrokken, waardoor visvijvers ontstaan voor het kweken van zoetwatervis, een goedkoper en verser alternatief voor zeevis, met een

grote afzetmarkt in de steden. Op de **Heraldische Kaart van het Brugse Vrije** door Pieter Pourbus (1561-1571) ligt het vermoedelijke projectgebied in een relatief dun bewoond landschap. Het landschap wordt doorkruist door wegen. Ten noorden staat het veldgebied afgebeeld.

Figuur 12: Het projectgebied op de Heraldische Kaart van het Brugse Vrije door Pieter Pourbus (1561-1571)

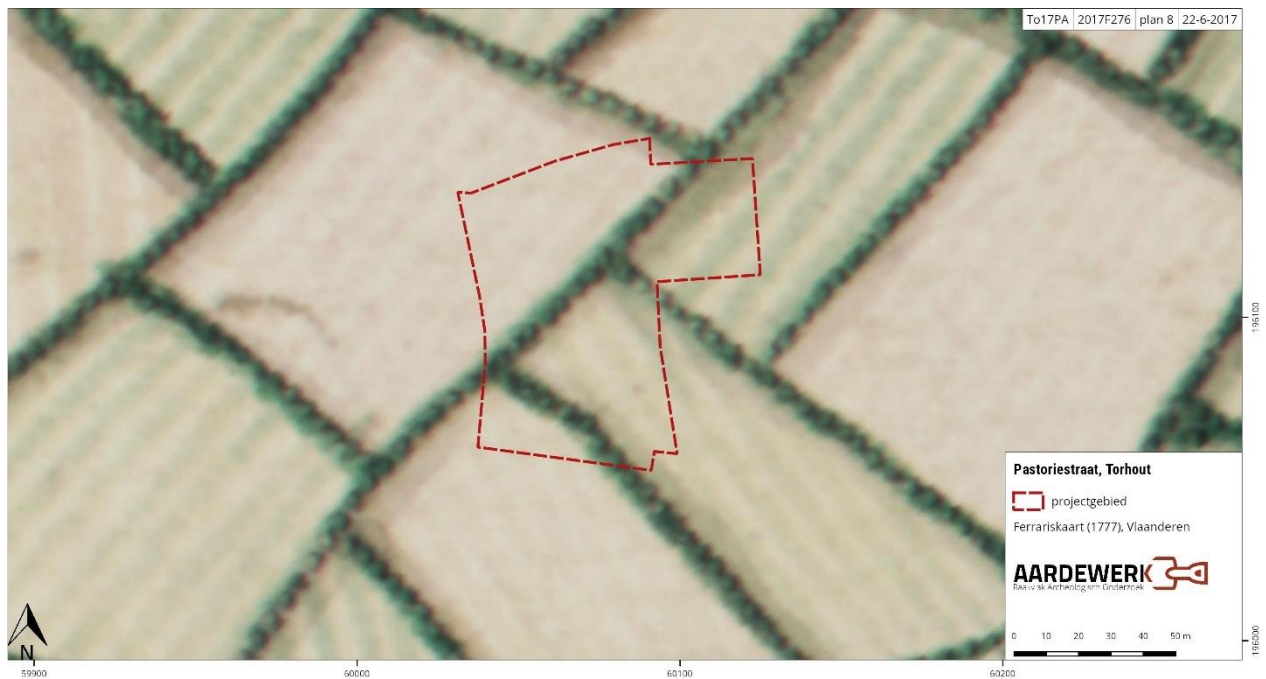

Figuur 13: Het projectgebied op de kaart van Frick (AGIV)

Ook op de kaart van **Fricx** (1712) ligt het projectgebied binnen het 'Torhout velde'. Op beide kaarten staat de Oostendestraat duidelijk afgebeeld. Het is één van de drukste verkeersassen van de stad, richting Wijnendale, Kortemark en Oostende. De volledige Oostendestraat - ten noorden van het projectgebied - richting kasteel van Wijnendale is de eerste afgewerkte steenweg in Torhout. De

verbinding tussen de kerk van Torhout en het kasteel is vanaf 1751 in gebruik genomen (Mestdagh, 2000, 143).

Op de **Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden**, opgemaakt door de graaf van Ferraris (1770-1778) bestaat het projectgebied uit met hagen omzoomde akkers. Het terrein ligt in een gesloten landschap van met hagen en bomen verdeelde akkers en weiden, typisch voor het houtland. Ten noorden staan bossen afgebeeld bovenop het plateau van Wijnendale. Ten westen van het projectgebied is een dallandschap herkenbaar aan de natte weides aan weerszijden van de Makeveldbeek. Ten oosten en westen liggen kleine bewoningskernen die later de wijk Don Bosco zullen vormen.

Figuur 14: Het projectgebied op de Kabinetskaart van Ferraris (AGIV)

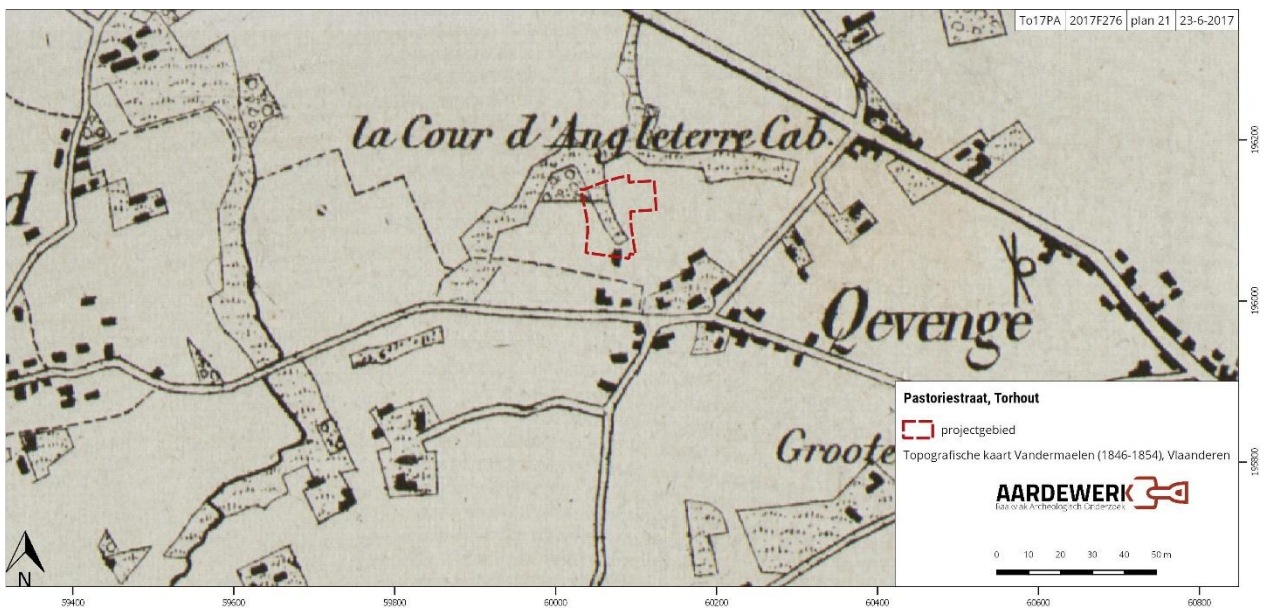
Figuur 15: Het projectgebied op de Kabinetskaart van Ferraris (uitgezoomd) (AGIV)

Op de **kaart van Vandermaelen** (1846-1854), de **Atlas der buurtwegen** (1841) en de **kadasterkaart van Popp** (1842-1879) staat een beekdal met daarrond natte weides afgebeeld dwars door het projectgebied. Deze zone correspondeert met het bodemtype Efp: natte klei. Op de niet gedigitaliseerde versie van de bodemkaart correspondeert deze zone nog beter met het beekdal. De kaarten vermelden geen bijkomende informatie. Op geen enkele historische kaart staat bewoning afgebeeld.

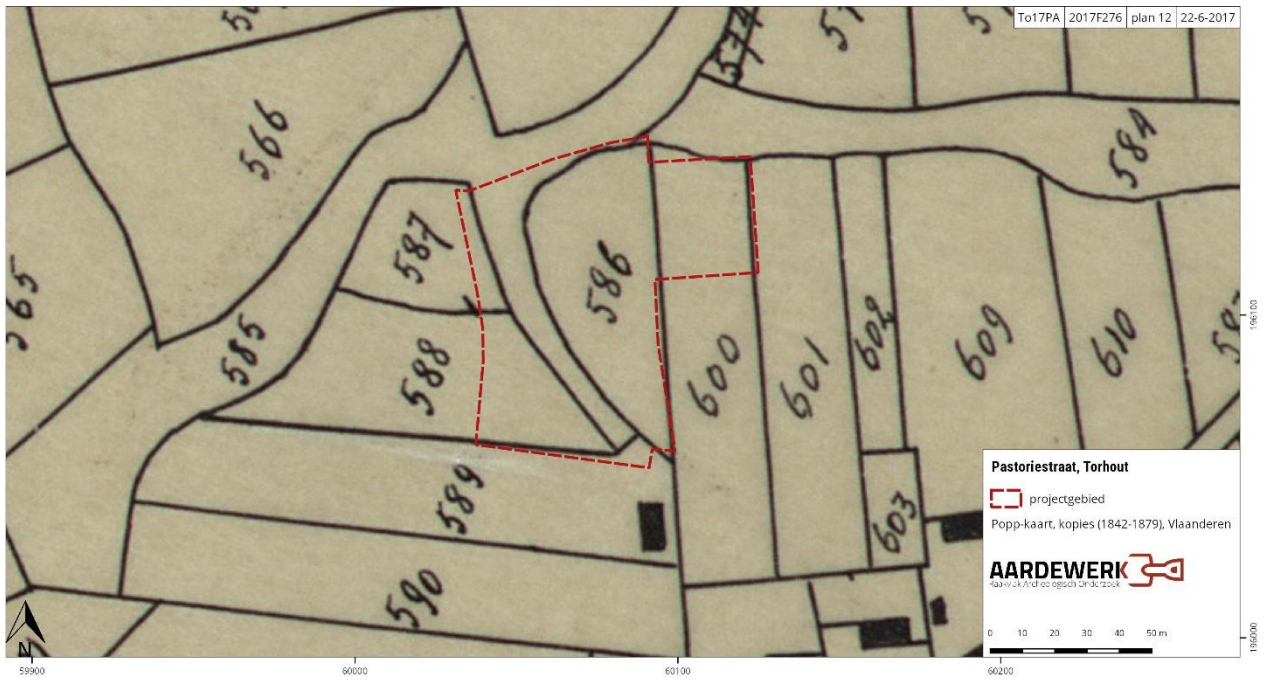
Op de orthofoto's uit 1971 en 1979 is de verstedelijking van de omgeving van het gebied duidelijk zichtbaar.

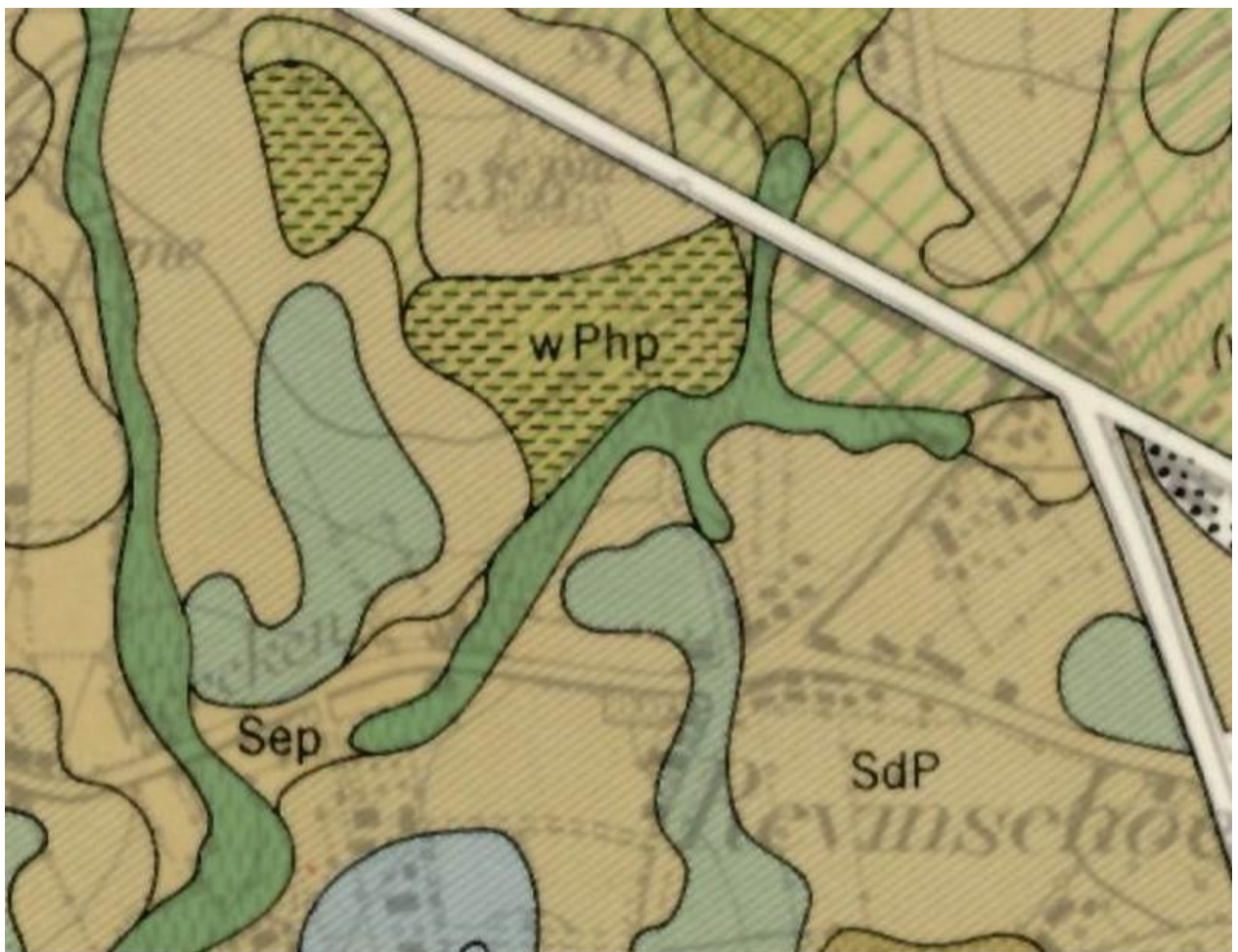
Figuur 16: Het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (AGIV)

Figuur 17: Het projectgebied op de kaart van Vandermaelen (AGIV)

Figuur 18: Het projectgebied op de Popp-kaart (AGIV)

Figuur 19: Detail uit niet gedigitaliseerde versie van de bodemkaart

Figuur 20: Het projectgebied op de orthofoto uit 1971 (AGIV)

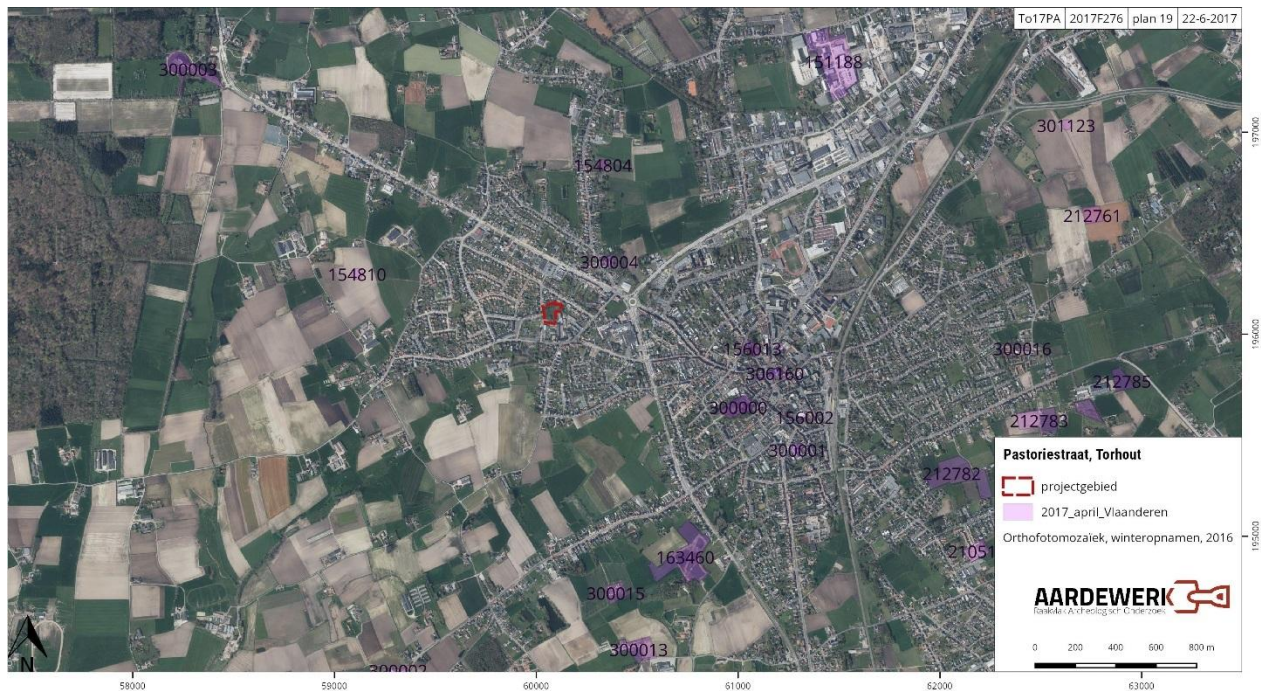

Figuur 21: Het projectgebied op de orthofoto uit 1979-1990 (AGIV)

4.4 Bureauonderzoek: archeologische situering

In het projectgebied is nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt vijf locaties in de ruime omgeving van het onderzoeksterrein (binnen een straal van 1 km). Het gaat om twee circulaire structuren herkend op luchtfoto's ten noorden en westen van het projectgebied: Maagdeveld (ID: 154810) en 't Hoge (ID: 154804). Ten noordoosten ligt een site met walgracht (ID: 300004). In het centrum van Torhout ligt het voormalige mottekasteel Raven hof (ID: 300000). Ten zuidoosten van het huidige projectgebied ligt de locatie van een

proefonderzoek uit 2011 langs de Gravenwinkelstraat (ID: 156013). Tijdens dit onderzoek is een depressie of brede gracht met materiaal uit de late middeleeuwen ontdekt.

Figuur 22: Het projectgebied op de Centraal Archeologische Inventaris (AGIV en CAI)

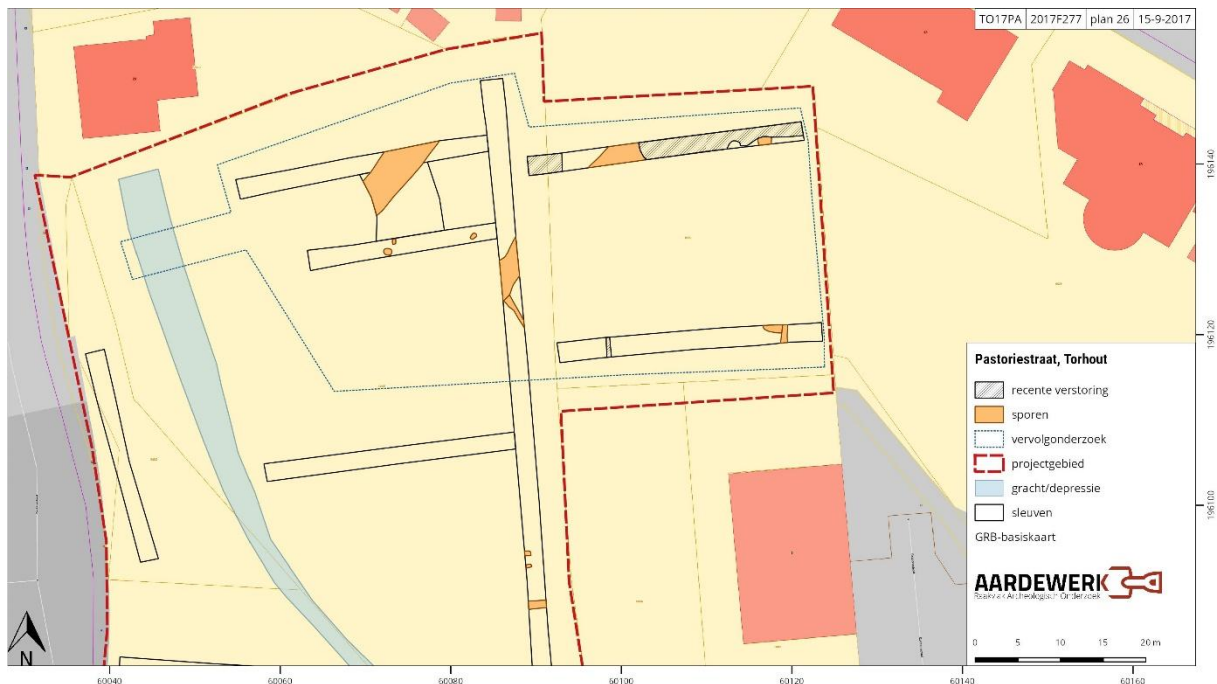
4.5 Proefsleuvenonderzoek

In 2017 is een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in het volledige projectgebied (Verwerft, 2017b). Op basis van het proefsleuvenonderzoek is duidelijk dat binnen het projectgebied archeologisch erfgoed aanwezig is, dat bedreigd wordt door de geplande werken. De bodem ter hoogte van het projectgebied bestaat uit zand, met sporen van tertiaire klei en lokale uitlogingsvlekken. In de sleuven dagzomen elf archeologische sporen. De grote meerderheid van de sporen bevindt zich in het noordelijk deel van het projectgebied: 73 % van de sporen en 84 % van de sporen die archeologica opleveren liggen in een zone van 1.300 m² (24 % van het projectgebied). De drie sporen in het zuidelijk deel zijn geïsoleerd en blijken na coupering geen bewoningssporen.

De aangetroffen sporen zijn grachten en kuilen. Het verzamelde vondstmateriaal, de grachten – die te breed lijken om perceelsgrachten te zijn – en de mogelijk paalsporen doen vermoeden dat hier meer dan off-site sporen zijn aangesneden. Als een bewoningssite aanwezig is, dan is er sprake van een low-density site, die weinig sporen nalaat in het bodemarchief. Uit de vulling van de sporen zijn scherven aardewerk verzameld die het geheel van de sporen dateren in de overgang van de vroege naar de volle middeleeuwen en de volle middeleeuwen (975 tot de 12e eeuw). Het vondstencomplex wordt aangevuld met goed bewaarde voorwerpen in natuursteen.

Verschillende sporen bevatten een sterk humeuze vulling. Natuurwetenschappelijk onderzoek van deze vulling kan een antwoord bieden op vragen over de functie van de site en de overlevingsstrategie van haar bewoners.

Een vroeg- tot volmiddeleeuwse site in de onmiddellijke omgeving van Torhout is een uniek gegeven. Vervolgonderzoek kan een licht werpen op een periode - 10e en 11e eeuw - waarvoor geen historische bronnen gekend zijn.

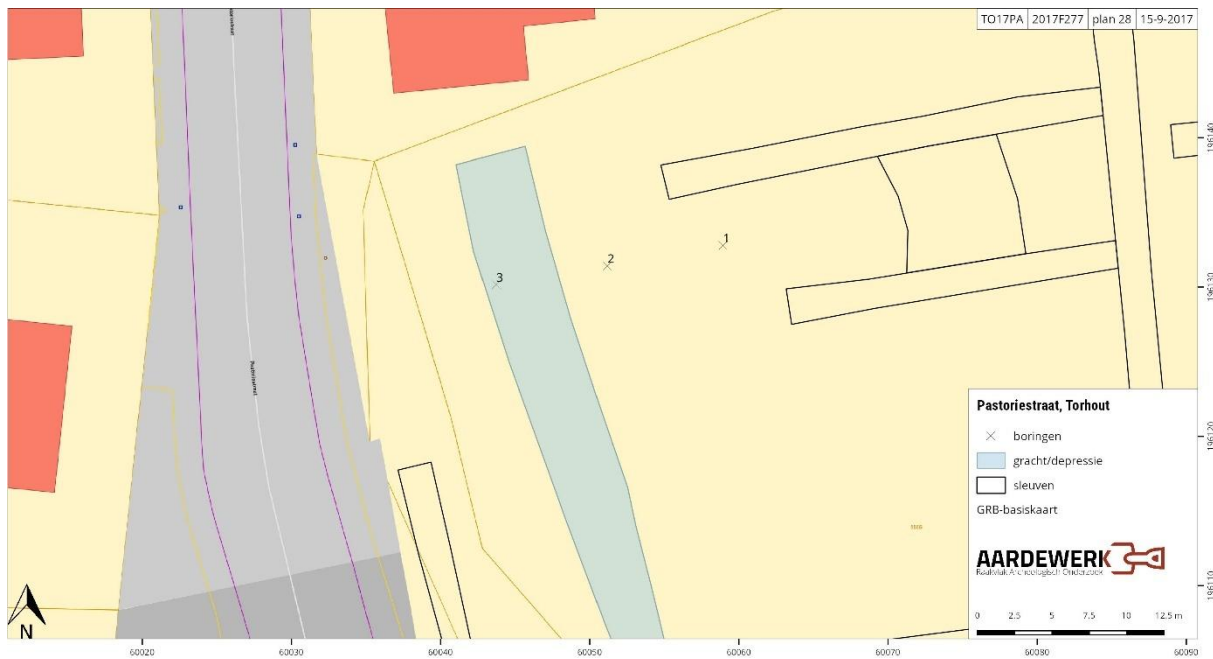
Figuur 23: Overzicht van de geplande opgravings sleuf ten opzichte van de sporen in de proefsleuven (agiv en Raakvlak)

4.6 Landschappelijk bodemonderzoek

De resultaten van het proefsleuvenonderzoek zijn aangevuld met een landschappelijk bodemonderzoek. Op donderdag 14 september 2017 zijn drie landschappelijke boringen uitgevoerd. Het boorprofiel in de depressie (beekdal) bestaat uit een heterogene A-horizont en twee humusrijke B-horizonten. Daaronder liggen een gereduceerde horizont en veenachtige afzettingen. Op de rand van het beekdal is de bodemopbouw vergelijkbaar met het referentieprofiel.

Het is op basis van dit landschappelijk bodemonderzoek onmogelijk om de landschapsgeschiedenis van het beekdal te achterhalen. Het lijkt erop dat de venige of kleiige afzettingen ontgonnen zijn en doorheen de geschiedenis is veel materiaal gedumpt in de depressie.

De link met de ontdekte site is op basis van dit onderzoek niet te bepalen. Deze beek kan een grote rol gespeeld hebben bij de inplanting en voortzetting van de nederzetting: mogelijk diende deze als drinkwatervoorziening voor mens of dier. Het zou kunnen dat de beek tijdens de landbouwontginning ten tijde van de middeleeuwse site door de mens aangepast is (omgeleid of gekanaliseerd). Het beekdal wordt op enkele plaatsen doorsneden door de geplande werken. Dit element dient dus zeker opgenomen te worden in een vervolgonderzoek.

Figuur 24: De landschappelijke boringen ten opzichte van de GRB-basiskaart (agiv)

4.7 Besluit vooronderzoek

In 2017 werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd binnen het volledige projectgebied. Uit de resultaten blijkt dat het projectgebied archeologisch erfgoed bevat dat bedreigd wordt door geplande werkzaamheden. Het terrein bestaat voornamelijk uit zand met sporen van tertiaire klei en lokale uitlogingsvlekken. In het vlak van de sleuven zijn elf archeologische sporen geïdentificeerd, waarvan het merendeel (73%) zich in het noordelijke deel van het projectgebied bevindt. De ontdekte sporen zijn voornamelijk grachten en kuilen. Vermoedelijk gaat het hier om een low-density bewoningssite uit de overgang van de vroege naar de volle middeleeuwen (eind 10e tot 12e eeuw). Deze archeologische site, uit de overgang tussen de vroege en de volle middeleeuwen, is uniek voor de omgeving van Torhout. Het is een periode waarvoor weinig historische bronnen beschikbaar zijn.

5 Beschrijving van de resultaten van het veldwerk

5.1 Inleiding

Het archeologisch veldwerk vond plaats tijdens vijf werkdagen tussen maandag 3 september en vrijdag 7 september 2018. Het terrein wordt vlakdekkend opgegraven in één sleuf. De sleuf is 1921 m² groot en 40 tot 50 cm diep. Het team bestaat uit een wisselende bezetting van zes archeologen, één aardkundige, drie technisch medewerkers, twee metaaldetectoristen en twee stagiairs. De opgraving volgt het Programma van Maatregelen opgesteld in 2017 (Verwerft, 2017a). Tijdens de opgraving is een archeologische site aangesneden die bestaat twee vindplaatsen: verschillende fasen van één of meerdere gebouwen uit de volle middeleeuwen en verschillende wegen (of wegtracés) uit de vroege tot volle middeleeuwen.

Het opgravingsvlak wordt digitaal ingemeten met een Trimble GeoXH 6000 gps-toestel. Elk spoor of profiel wordt geregistreerd en gefotografeerd. De vondsten worden manueel verzameld en gewassen.

Group Monument heeft orthofoto's gemaakt van het opgravingsvlak.

Hieronder worden de resultaten van het veldwerk besproken: de bodemkundige waarnemingen, de archeologische waarnemingen per vindplaats en een assessment van de verschillende vondstcategorieën per vindplaats. Daarna volgen de resultaten van het natuurwetenschappelijk onderzoek. Tot slot volgt een synthese van alle resultaten en wordt een planning voor het vervolg van het onderzoek opgesteld.

5.2 Afwijkingen ten opzichte van het programma van maatregelen

Er zijn enkele afwijkingen op het Programma van Maatregelen noodzakelijk. De opgravingsleuf is licht gewijzigd ten opzichte van de sleuf beschreven in het programma van maatregelen. De ligging van de sleuf dwars op het beekdal is licht aangepast aan de dichte begroeiing. Bovendien bleek de zone ter hoogte van het vermoedelijke beekdal zeer sterk verstoord. Daardoor kon het geplande natuurwetenschappelijk onderzoeksprogramma op dit vlak niet uitgevoerd worden. Dit is vervangen door natuurwetenschappelijk onderzoek op de vulling van één van de ontdekte wegen.

De westelijke sleufrand ligt iets verder dan gepland, om de gebouwplattegrond in zijn volledigheid te onderzoeken. Het programma van maatregelen beschouwde de sporen als deel van een low-density site, die weinig sporen nalaat in het bodemarchief, waardoor geen scherpe grens getrokken kon worden. De opgraving heeft plaatsgevonden na een zeer droge zomer, daarom was in tegenstelling tot beschreven in het programma van maatregelen geen bronbemaling nodig in de sleuf dwars op het beekdal.

Figuur 25: Het sleuvenplan van de archeologische opgraving ten opzichte van de orthofoto uit 2018 (agiv)

Figuur 26: De uitgevoerde ten opzichte van de geplande sleuf en de orthofoto uit 2018 (agiv)

5.3 Bodemkundige waarnemingen

Tijdens de archeologische opgraving zijn elf bodemkundige profielen geregistreerd (gebaseerd op Mikkelsen, 2026). Het gaat om drie profielen aangelegd op de sleufwand (profielen 1 tot 3), zeven profielen aangelegd op de begraven wegen (profielen 4 tot 10) en één profiel aangelegd in het beekdal (profiel 11). De profielen zijn op terrein beschreven door een aardkundige. Algemeen kan

gesteld worden dat het originele bodemlandschap ter hoogte van de site zeer sterk is aangetast door menselijke activiteiten.

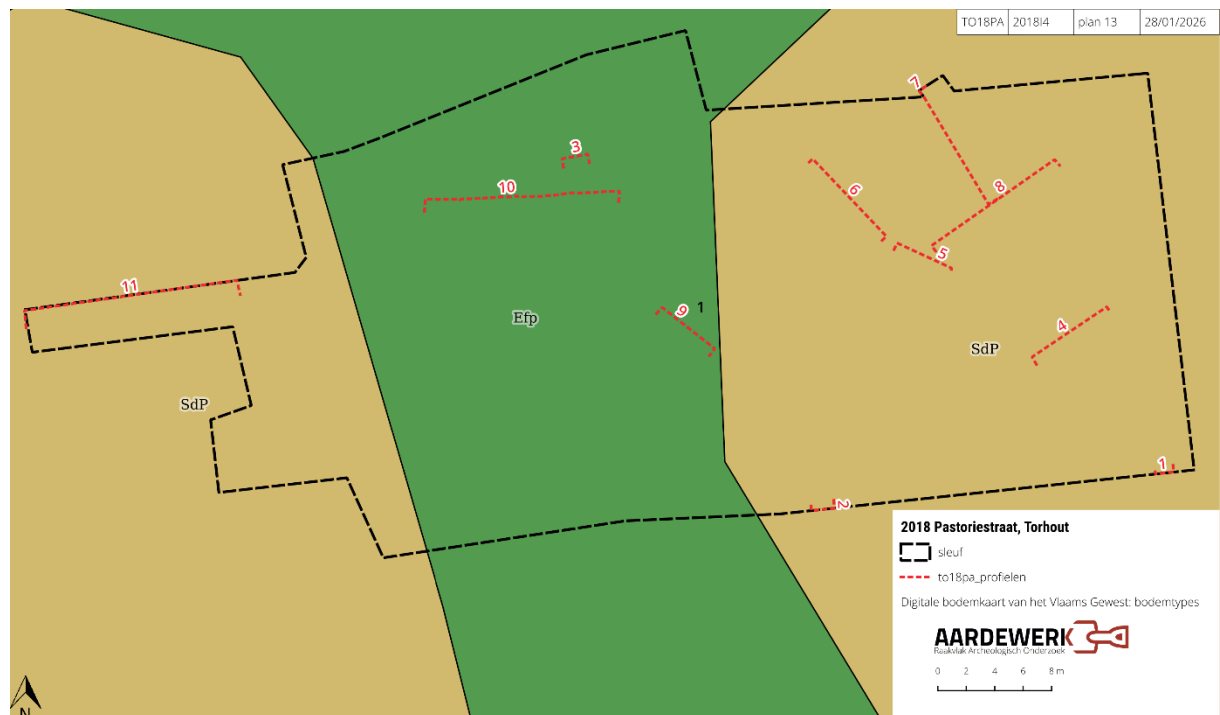
Het referentieprofiel tijdens het proefsleuvenonderzoek (profiel 1) wordt geïnterpreteerd als een AC-zandbodem, met sporen van tertiaire klei (Verwerft, 2017b, 28). De oppervlaktehorizont (Ap-horizont) bestaat uit donkerbruingrijs zand. Deze ploeglaag is 25 cm dik. Direct daaronder bevindt zich een 7 cm dikke laag (B-horizont) die zeer sterk gebioturbeerd is. Onder de deze laag bevindt zich het moedermateriaal (C(g)-horizont). Het moedermateriaal bestaat uit wit en geel zand en kleilig zand. Het zand vertoont sporen van oxidoreductie. Eventueel aanwezige, oppervlakkige bodemfenomenen – zoals podsolisatie – zijn opgenomen in de ploeglaag. In dit geval lijkt de bodem te nat en de textuur te fijn voor podsolisatie.

Figuur 27: Bodemkundige waarnemingen en aangelegd tijdens het proefsleuvenonderzoek (profielen 1, 2, 4 en 5) ten opzichte van de bodemkaart (dov)

Figuur 28: De bodemkundige profielen ten opzichte van een orthofoto op basis van drone-opnames

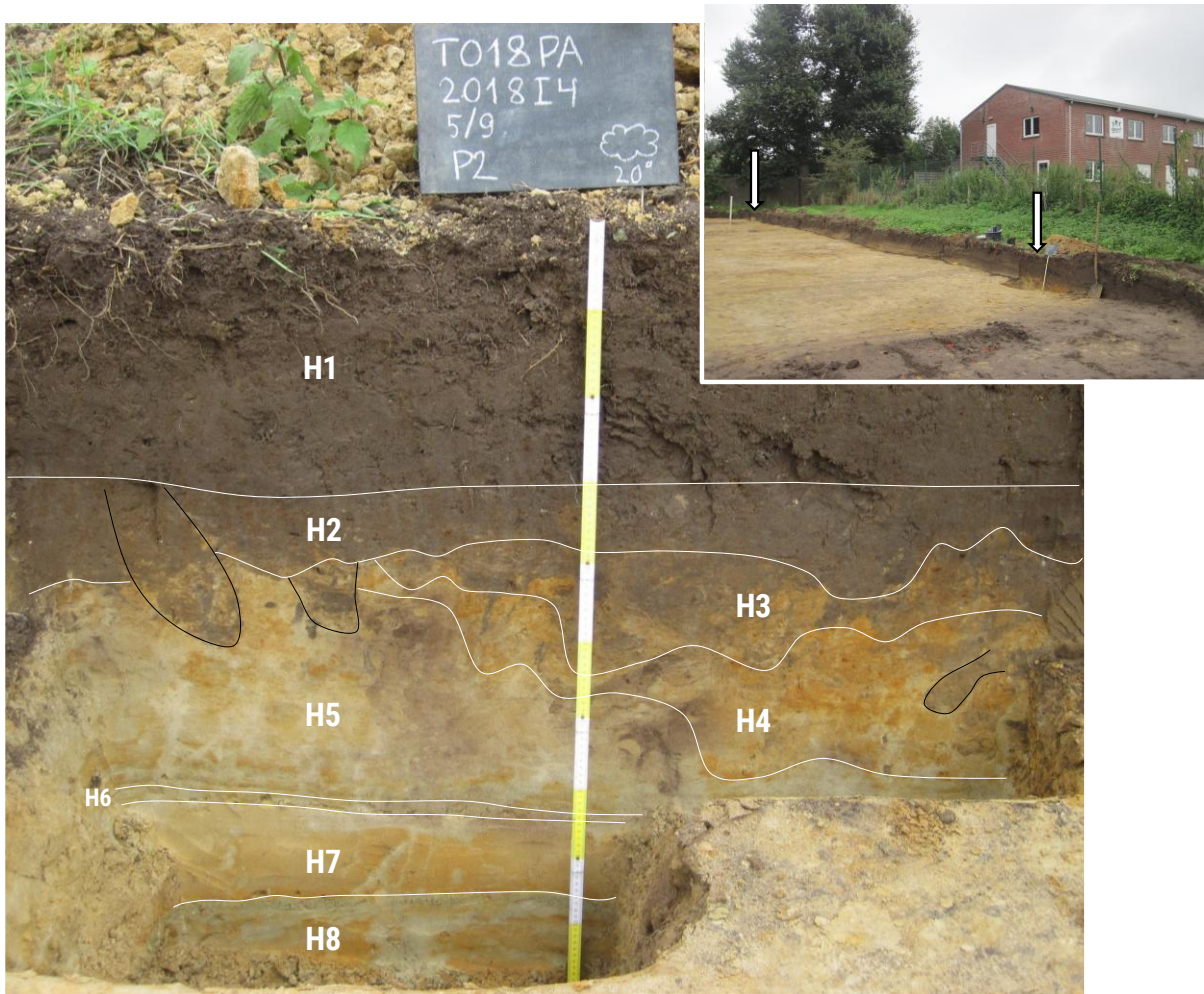
Figuur 29: De bestudeerde bodemprofielen ten opzichte van de bodemkaart (dov)

5.3.1 Profiel 2

Profiel 2 is het best bewaarde bodemprofiel en geldt als het referentieprofiel. Volgens de morfogenetische karteringslegende van de Belgische bodemkaart is dit een bodem met een gevlekte B-horizont. Dit profiel is gegraven en beschreven op 5 september 2018 onder een bewolkte hemel. Het bodemprofiel is aangelegd op de zuidelijke sleufwand tot op een diepte van 100 cm ten opzichte van het huidige maaiveld. De bodem kan ingedeeld worden in acht horizonten, die beknopt worden beschreven in de tabel.

Tabel 2: Beschrijving van de bodemhorizonten binnen profiel 2

Nr.	Beschrijving
H1	0-30cm; Ap1; donker grijsbruin; zeer homogeen;
H2	30-39cm; Ap2; grijsbruin met roestbruine vlekken; baksteenfragmenten; homogeen;
H3	39-50cm; B β ; roestbruin; mollen en regenwormen gangen dominant aanwezig; heterogeen;
H4	50-68cm; Bs; roestbeige; mollengangen tot onderkant horizont; rechter kant hogere concentratie aan ijzeroxides; heterogeen; lemig zand, 5-8% klei, ongeveer 10% silt;
H5	39-73cm; B(h); centrale zone van humusaccumulatie (= podzoltong);
H6	73-75cm; C1; 75-78cm; steenconcentratie bestaand uit silexkeien zowel gefragmenteerd als afgerond;
H7	75-85cm; C2; oranjebruin; zeer compact; licht heterogeen; oranje glauconiethoudend met 10-15% klei, textuurklasse zandleem;
H8	85-100cm; C3; roestbeige tot bleekgrijs; zeer compact; groene kleirijker glauconiethoudend band met 18-22% klei;

Figuur 30: Foto van profiel 2 met aanduiding van de beschreven bodemhorizonten en zicht op de sleufwand met de locatie van profielen 1 (links) en 2 (rechts)

Interpretatie:

De huidige ploeglaag (H1) is 30cm dik en bedekt een restant van een oudere fase van bodembewerking (H2; 9 cm dik). Horizont 2 is gekenmerkt door relatief veel roestvlekken, die veel minder uitgesproken zijn in horizont 1. Dit wijst erop dat horizont 2 al lange tijd niet meer is bewerkt. Mogelijk dateert horizont 2 uit een periode wanneer de bodem werd bewerkt met een spade (tot twee spadesteken diep). Dit kan in elk geval de onregelmatige, maar scherpe ondergrens verklaren. Een bescheiden ophoging van de bodem is ook een mogelijke verklaring, in combinatie met bioturbatie die de ondergrens na verloop van tijd onregelmatiger maakt. Daarnaast is het ook duidelijk dat de bodem in de voorbije jaren (vóór de opgraving) niet meer werd geploegd. Hierdoor is er in de bovenste 7-8 cm van horizont 1 een goed ontwikkelde, kruimelige structuur ontwikkeld met een matig aantal fijne tot zeer fijne wortels. Horizont 3 is een humusrijke B-horizont, waarbij de humusaanrijking vooral te wijten is aan bioturbatie door mollen en regenwormen en in minder mate door wortelgroei, waarbij de wortels in situ sterven. Enkele recent gevulde mollengangen zijn aangeduid met zwarte lijnen. Horizont 4 is een met ijzer aangerijkte horizont. De aanrijking is niet het resultaat van oxido-reductie of van een fluctuerend watertafel, maar van verwerking van de aanwezige mineralen en het ontwikkelen van een podzolachtige bodem. Horizont 5 is een zone met minder

ijzeraanrijking en met de restanten van een podzoltong. Horizont 6 is een dunne laag met een verhoogde concentratie van steentjes (silex of kiezels). Dit is geen bewerkte silex, maar het restant van een sterke erosiefase van het dieperliggende glauconiethoudend tertiaire substraat. Later zijn daar dekzanden bovenop afgezet, waarin een podzolbodem is ontwikkeld. In de onderkant van de dekzanden is er een kleine fractie glauconiet aanwezig. Die input is hoogstwaarschijnlijk het resultaat van lokale erosie, die samen met de dekzanden is afgezet. Horizonten 7 en 8 maken deel uit van het substraat. De roestkleuren zijn het resultaat van verwerking van het glauconiet, een mineraal dat relatief veel ijzer bevat.

Het bovenste deel van de originele podzolbodem is verdwenen, door het ploegen van de bodem en mogelijk door een lichte nivellering van het bodemlandschap. In het algemeen verminderd het kleigehalte naar boven toe (vingertest methode). Elders op de site - waar er minder glauconietklei is bijgemengd in de dekzanden - is de podzol beter ontwikkeld.

5.3.2 Profiel 1

In de zuidoostelijke hoek van de opgraving werd profiel 1 onderzocht. Profiel 1 is gegraven tot een diepte van 66cm onder het maaiveld. De bodem kan ingedeeld worden in vijf horizonten. Horizont 1 is de huidige ploeglaag met een vrij losse kruimelstructuur. Er is geen tweede ploeglaag aanwezig en horizont 1 is 5 cm dunner dan ter hoogte van profiel 2. Horizont 2 is de onderkant van de podzolbodem die in de dekzanden ontwikkeld is. Horizont 3 is een steenlaag die ook ter hoogte van profiel 2 werd geobserveerd. Horizonten 4 en 5 maken deel uit van het glauconiethoudende, tertiaire substraat.

Interpretatie:

De bodem is duidelijk dieper geërodeerd dan ter hoogte van profiel 2. De steenconcentratie is hier aanwezig vanaf 51cm onder de oppervlakte. In profiel 2 is dat op 75 cm diepte. De Bs-horizont en sporen van podzoltongen ontbreken in dit profiel volledig.

Vanuit archeologisch standpunt heeft deze bodem relatief weinig waarde. Door erosie kunnen enkel de diepere sporen nog aanwezig zijn. Daarnaast is de erosie ook zodanig diep, dat het moeilijk is om aan de hand van de restanten van de aanwezige bodemontwikkeling, in te schatten hoeveel bodemmateriaal is verdwenen.

Figuur 31: Foto van profiel 1 met aanduiding van de beschreven bodemhorizonten

Tabel 3: Beschrijving van de bodemhorizonten binnen profiel 1

Nr.	Beschrijving
H1	0-27cm; Ap; donkerbruin;
H2	27-48cm; B(l); 27-48cm; licht beigebruin; lemig zand; beetje oxido-reductie; mangaan spikkels; enkele mollengangen tot aan de steenconcentratie, in de bovenste 7-8cm duidelijk meer bioturbatie;
H3	48-51cm; C1; steenconcentratie; licht beigegrijs;

H4	51-59cm; C2; roestbeige tot zeer licht grijs; oxido-reductie; zeer compact; licht zandleem
H5	59-66cm; licht groengrijs; zeer compact;

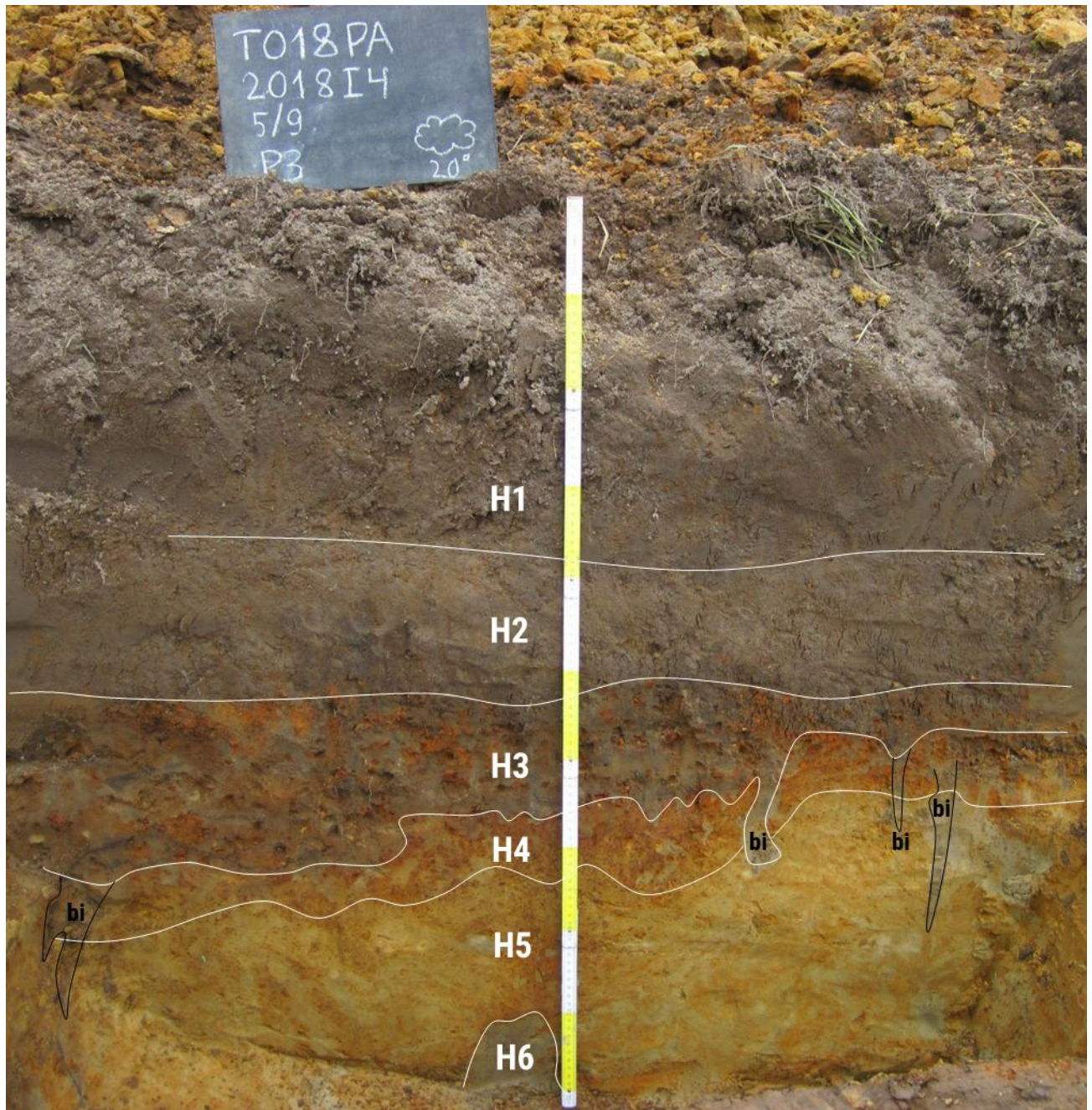
5.3.3 Profiel 3

Profiel 3 is aangelegd op de noordelijke sleufwand. De opgravingsleuf is in een latere fase uitgebreid in noordelijke richting. De bodem bestaat uit zes horizonten en werd gegraven tot 100 cm onder het huidige maaiveld.

Interpretatie:

De bodem is relatief goed bewaard in vergelijking met profielen 1 en 2. Dit is deel te verklaren door de lagere positie in het landschap. Hierdoor zijn ijzeroxiden geconcentreerd in *nodules* (knolletjes) (H3-H4) en is een lichte cementatie van de matrix merkbaar in horizont 4. Toch zijn er ook in horizonten 1 en 2 veel ijzeroxiden aanwezig in de vorm van onduidelijke roestvlekken. De dubbele ploeglaag is 44 cm dik. De bodem is dus 15 tot 20 cm opgehoogd. Dit is niet in één fase gebeurd, maar eerder geleidelijk. Daarom is er ook geen duidelijk zichtbare grens aanwezig tussen horizonten 1 en 2. Opvallend is de humusrijke matrix tussen de ijzeroxiden in horizont 3. Enkele zwarte "lijnen" duiden op een intensieve wortelgroei in deze horizont, wellicht omdat deze horizont zodanig gebroken is dat net hier de wortels kunnen groeien. Door de cementatie van horizont 4 kunnen de wortels daar niet groeien, behalve daar waar faunagalerijen (mollen en regenwormen) de cementatie doorbreken. Enkele voorbeelden van faunagalerijen zijn aangeduid op de figuur met "bi". De bodem die hier origineel is ontwikkeld, is hoogst waarschijnlijk van het type humus-ijzerpodzol (Langohr, 2025, 184). Op het moment van de opgraving ontbreekt de humusaanrijkingshorizont.

Eventuele archeologische – zowel diepe als matig diepe - sporen op deze landschapspositie zullen matig goed bewaard zijn.

Figuur 32: Foto van profiel 1 met aanduiding van de beschreven bodemhorizonten

Tabel 4: Beschrijving van de bodemhorizonten binnen profiel 3

Nr.	Beschrijving
H1	0-35cm; Ap; grijsbruin met roestbruine onduidelijke oxido-reductie vlekken; homogeen;
H2	35-44cm; Ap(c); donkergrijsbruin; met licht gecementeerde ijzeroxide <i>nodules</i> (knolletjes); homogeen;
H3	44-54/70cm; Bhsc; vergelijkbaar met onderkant van H2 maar concentratie ijzerknolletjes zijn hier hoger; verticale humusrijke invullingen; linker kant van de

	bodemprofiel met zwarte humusbandjes van wortelgroei; grijsbruin; heterogeen; matig veel zeer fijne wortels;
H4	54/70-63/80cm; Bs; centraal mangaan spikkels; oranjebeige; licht heterogeen;
H5	63/80-100cm; Bw; roestbruin;
H6	90-100cm; 2C; groengrijs; gebroken;

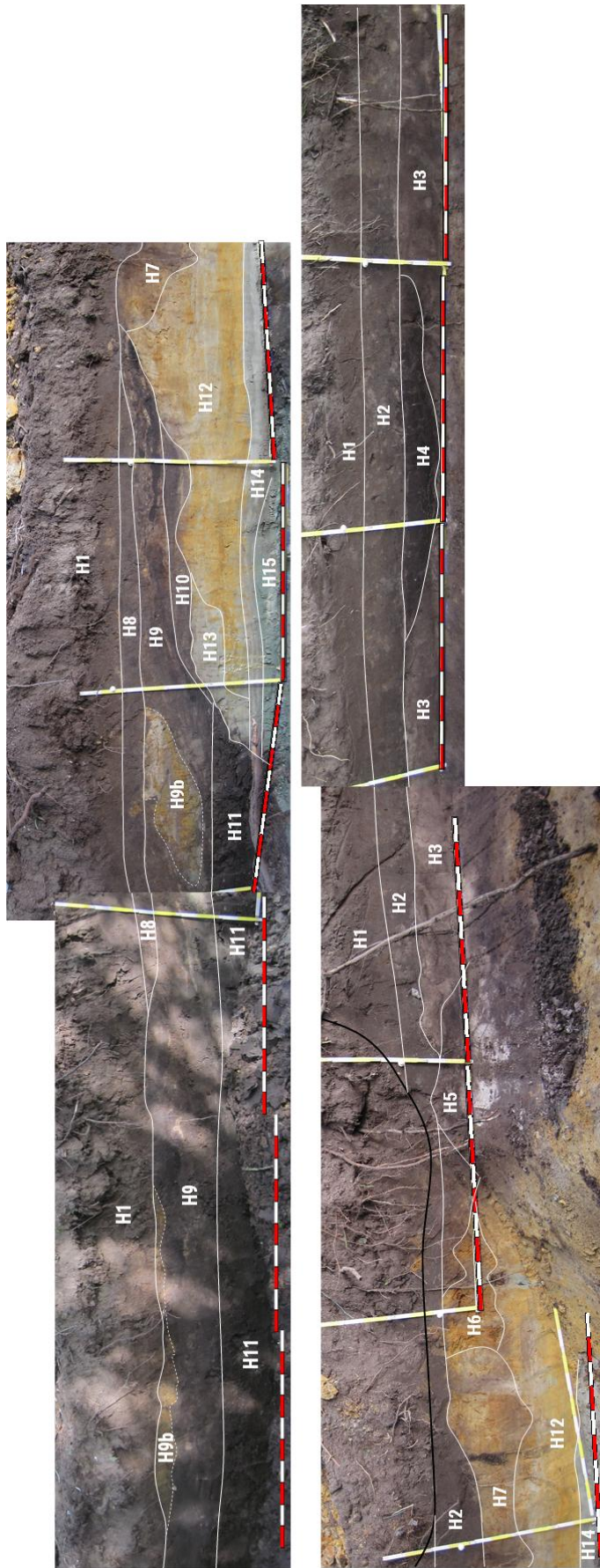
5.3.4 Profiel 11

Profiel 11 is aangelegd in de natste hoek van de opgraving, op de locatie van een dichte struikvegetatie. Het profiel is 12 m lang en ligt in een westelijke uitbreiding van de westelijke sleufwand. Het profiel kan ingedeeld worden in vijftien horizonten en vertoont een complexe vormingsgeschiedenis.

Interpretatie:

Van oost naar west (rechts naar links op de figuur) wordt de bodem steeds natter en ook sterker verstoord. Horizonten 1 en 2 zijn ploeglagen. Horizont 2 wordt onderscheiden door de bleke vlekken die ontstaan zijn door microbiologische consumptie van de organische fractie (zie ook Langohr, 2025, 103-105). Horizonten 1 en 2 zijn ophogingslagen, mogelijk ontstaan op natuurlijke wijze door colluviale erosie-sedimentatie. Nivellering is ook niet uitgesloten. Horizont 3 is het originele bodemoppervlak, waarin een zeer humusrijk spoor (mogelijk een gracht) zichtbaar is (H4). Horizont 5 is een bleke uitlogingshorizont, die vooral goed zichtbaar is in het horizontale vlak. Horizonten 6 en 7 maken samen met horizont 5 deel uit van de grotendeels verdwenen podzolbodem. Horizonten 12 tot 15 zijn de diepere horizonten van de in situ bodem, die vanaf horizont 14 sterk en vanaf horizont 15 zeer sterk gereduceerd zijn wellicht onder invloed van een permanente grondwatertafel. De horizonten 8 tot 11 zijn opvullingslagen. Horizont 11 is een humusrijke, veenachtige afzetting die in een rustig, nat milieu is afgezet. De overige horizonten zijn ontstaan door inspoeling van de hoger liggende bodems en het opvullen van de depressie met bodemmateriaal door de mens. Het is onduidelijk waarom op deze locatie een depressie in de originele bodem is uitgegraven. Mogelijk gaat het om drainage, op de scheiding van twee percelen.

Het belangrijkste onderdeel van dit bodemprofiel is de kleine zone van horizonten 5 tot 7 tussen profielen 11C en 11D. Dit toont aan dat het originele bodemlandschap op de drogere, zandige bodem gedomineerd werd door een podzolbodem. Door intensieve bewerking van de bodem, zijn van de originele bodem enkel nog fragmenten zichtbaar.

Figuur 33: Foto's van profiel 11 met aanduiding van de beschreven bodemhorizonten

5.3.5 Besluit bodemkundige waarnemingen

Tijdens de archeologische opgraving werden in totaal elf bodemkundige profielen geregistreerd: drie op de sleufwanden (profielen 1 tot 3), zeven op verschillende begraven wegen (profielen 4–10) en één in een beekdal (profiel 11). Alle profielen werden in het veld beschreven door een aardkundige. In dit deel worden enkel de profielen op de sleufwanden besproken (profielen 1 tot 3 en 11). In het algemeen blijkt dat het oorspronkelijke bodemlandschap ter hoogte van de site sterk is verstoord ten gevolge van menselijke activiteiten, waaronder langdurige bodembewerking, erosie, ophoging en lokaal nivellering.

Profiel 2 geldt als het best bewaarde en belangrijkste referentieprofiel binnen de opgraving. Hier zijn restanten van een podzolbodem aanwezig. Het gaat om een fragment van een met een ijzer aangerijkte Bs-horizont en sporen van een podzoltong. Het bovenste deel van deze podzol is echter verdwenen door ploegen en vermoedelijke lichte nivellering. De dubbele ploeglaag wijst op meerdere fasen van bodembewerking en een beperkte ophoging. Onder de dekzanden bevindt zich een laag met een concentratie steentjes, geïnterpreteerd als het resultaat van een erosiefase van het glauconiethoudende tertiaire substraat, gevolgd door afzetting van dekzanden. De onderliggende C-horizonten tonen duidelijke verweringsverschijnselen van glauconiet.

Profiel 1, gelegen in de zuidoostelijke hoek van de opgraving, is aanzienlijk sterker geërodeerd. De Bs-horizont en podzoltongen ontbreken volledig en de steenconcentratie ligt hier veel ondieper dan in profiel 2. Hierdoor is het moeilijk te reconstrueren hoeveel bodemmateriaal verdwenen is. Archeologisch gezien is deze bodemzone van beperkte waarde, aangezien vooral enkel diepere sporen bewaard kunnen zijn.

Profiel 3, aangelegd op een lagere landschapspositie, is beter bewaard. De bodem vertoont kenmerken van een humus-ijzerpodzol, al ontbreekt ook hier de oorspronkelijke humusaanrijkingshorizont. De aanwezigheid van ijzeroxide-*nodules* (knolletjes), lichte cementatie en een dikke, geleidelijk opgebouwde dubbele ploeglaag wijzen op langdurige en gefaseerde menselijke ingrepen. Archeologische sporen kunnen hier matig goed bewaard zijn.

Profiel 11, op het natste deel van de site, toont een zeer complexe opbouw met zowel natuurlijke als antropogene afzettingen. De bodem wordt naar het westen toe natter en sterker verstoord. Fragmenten van een oorspronkelijke podzolbodem zijn enkel nog lokaal bewaard, terwijl diepere horizonten sterk tot zeer sterk gereduceerd zijn onder invloed van een (semi-)permanente grondwatertafel. Het lijkt hier – op deze locatie – niet te gaan om een natuurlijk beekdal. Het graven van deze depressie en stortlagen wijzen op bewuste menselijke ingrepen, mogelijk in functie van drainage.

Samenvattend kan gesteld worden dat het oorspronkelijke bodemlandschap op de drogere zandige delen van de site oorspronkelijk werd gedomineerd door een podzolbodem. Door intensieve en langdurige bewerking, erosie, ophoging en vergravingen is deze bodem vandaag slechts fragmentarisch bewaard. Dit heeft directe gevolgen voor de bewaringstoestand en leesbaarheid van archeologische sporen, die sterk varieert naargelang de landschappelijke positie en de mate van bodemverstoring.

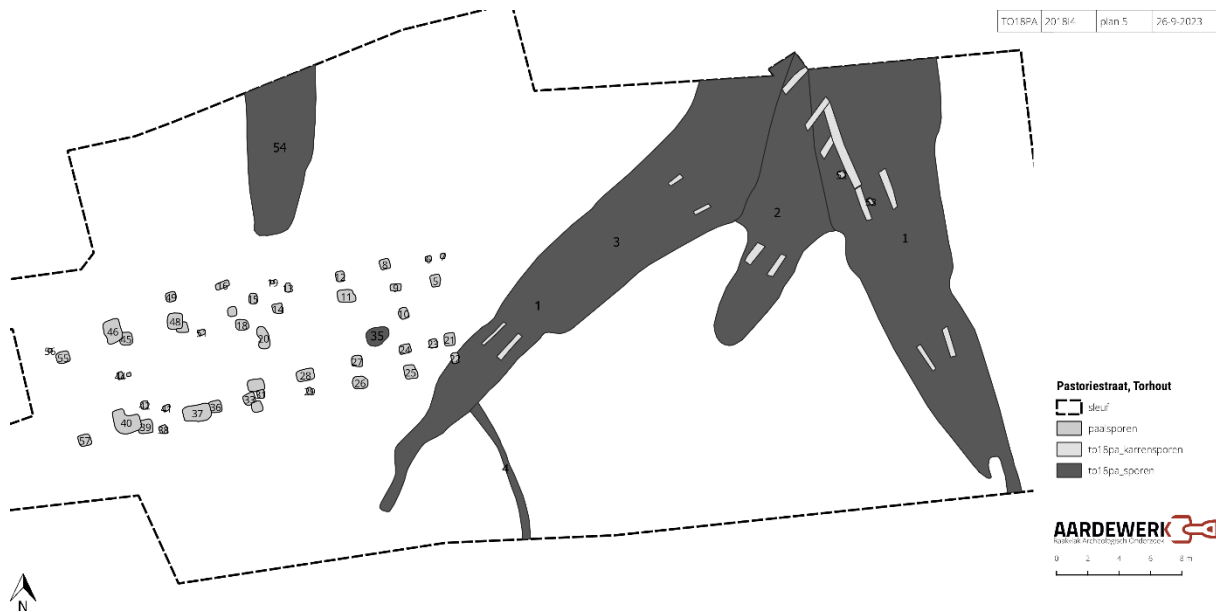
Op de bodemkaart zijn op of in de nabijheid van de opgraving vooral lemig zandbodems met matig natte tot matig droge drainage aangeduid. Waar een bodemontwikkeling is waargenomen, gaat het om gedegradeerde podzolbodems. Dit stemt overeen met de observaties gemaakt tijdens het veldwerk. Van de kleiige alluviale bodems gelegen ten westen van de site, is geen spoor gevonden. Mogelijk zijn de wegtracés als een uitloper van de alluviale depressie geïnterpreteerd. Op de bodemkaart is er een kleine, zuid gerichte lens van de groene, kleiige karteringseenheid Efp te zien die de opgravingszone in twee splitst. Maar de geobserveerde textuurklasse is in geen geval kleiig, dus deze interpretatie lijkt gemaakt op basis van de topografie eerder dan op basis van boorobservaties. Hier en daar zijn fragmenten van de originele podzolbodem zichtbaar, maar het grootste deel van het bodemlandschap is zodanig gedegrademd, dat de bodem geen bodemontwikkeling meer vertoont.

De bodemkundige profielen tonen een bodemlandschap waar de oorspronkelijke podzolbodems relatief zwak ontwikkeld zijn, mogelijk door een klein gehalte aan glauconiet, waardoor de podzolisatie belemmerd wordt. Daarnaast zijn de bodems sterk beïnvloed door menselijke activiteiten (nivelleren, ploegen, spitten...) wat resulteert in gefragmenteerde tot sterk geërodeerde podzolbodems. In profielen 1 en 2 is een dunne laag van steentjes (grind) geobserveerd. Deze steenlaag is gevormd tijdens het afzetten van de geologische. Nadat de fijnere fracties zijn geërodeerd, bleef enkel de zwaardere fractie (de steentjes) in situ achter. Later werd de steenlaag begraven onder dekzanden, die afgezet werden ongeveer 15.000 tot 18.000 jaar geleden.

5.4 Archeologische waarnemingen

Tijdens de opgraving is een archeologische site ontdekt, bestaande uit twee aan elkaar gelinkte vindplaatsen. Het archeologisch vlak is aangelegd door de kraan op aanwijzing van de veldwerkleider en zoals beschreven in het Programma van Maatregelen. Het opgravingsvlak is aangelegd net onder de ploeglaag. Het opgravingsvlak is aangelegd in één veelhoekige sleuf (sleuf 1). Alle aangetroffen sporen en vondsten dateren uit de volle middeleeuwen. Deze sporen behoren tot twee structuren: verschillende (openvolgende) wegtracés en een gebouw. Deze structuren worden afzonderlijk besproken.

Tijdens de archeologische opgraving zijn 57 unieke sporen geregistreerd. Het gaat om vier begraven wegen, één gracht, één kuil en 51 paalsporen. Alle sporen zijn gecoupeerd.

Figuur 34: Opgravingsplan met alle in kaart gebrachte sporen

Figuur 35: Zicht op het opgravingsvlak met de kruisende wegen rechts en het gebouw links

5.5 Vindplaats 1: volmiddeleeuwse wegtracés

Tijdens de opgraving zijn vier begraven, opgevlude wegen ontdekt. De structuren bestaan uit uitgeholde wegtracés, waar karrensproen zich diep in het zand insnijden, met daarlangs op één locatie een afwateringsgracht. Deze sproen zijn op verschillende plaatsen gecoupeerd. Het gaat om vier verschillende, kruisende en overlappende wegen. De wegen zijn herkend op basis van karrensproen aan de onderkant van de sproen. De karrensproen hebben de wegen sterk ingesneden. Nadien zijn de wegen opgevuld.

De archeologische site wordt gedomineerd door twee grotere wegtracés (sproen 1 en 3) die samenkomen in de noordoostelijk hoek van het opgravingsvlak. Tussen de twee wegtracés ligt een derde, kleinere weg. Binnen spoor 3 zijn profielen 9 en 6 bestudeerd. In spoor 1 zijn de profielen 4 en 8 bestudeerd. De wegtracés worden dieper en breder in noordelijke richting, wat ook de richting

is van de alluviale vlakte. Met andere woorden: hoe droger de bodem hoe ondieper de insnijding van de weg in de ondergrond.

Spoor 1 is 300 tot 470 cm breed en opgevuld met grijsbruin zand en sterk organisch zwart zand. Het spoor heeft een noordnoordwest-zuidzuidoost oriëntatie. Onder spoor 1 liggen twee paalsporen (sporen 52 en 53). Spoor 2 is 200 tot 370 m breed en opgevuld met grijsbruin zand, sterk organisch zand en lichtgrijs zand. Spoor 2 heeft een noordnoordoost-zuidzuidwest oriëntatie. Spoor 3 is tot 500 cm breed en opgevuld met grijsbruin zand, sterk organisch zwart zand en oranje zand. Spoor 3 heeft een noordoost-zuidwest oriëntatie. Sporen 1 tot 3 komen samen in het noordoosten van het opgravingsvlak. Het is niet mogelijk om een chronologische stratigrafie op te stellen van de drie wegen. Mogelijk gaat het om één weg, die verschillende keren is verlegd, omdat de karrensporen te diep werden. Spoor 54 ligt geïsoleerd van de drie andere opgevlude wegen. Het spoor is 452 cm breed en opgevuld met donkerbruin-grijs zand. Spoor 54 heeft een noord-zuid oriëntatie.

Figuur 36: Sporen 1 tot 3

Figuur 37: Spoor 1

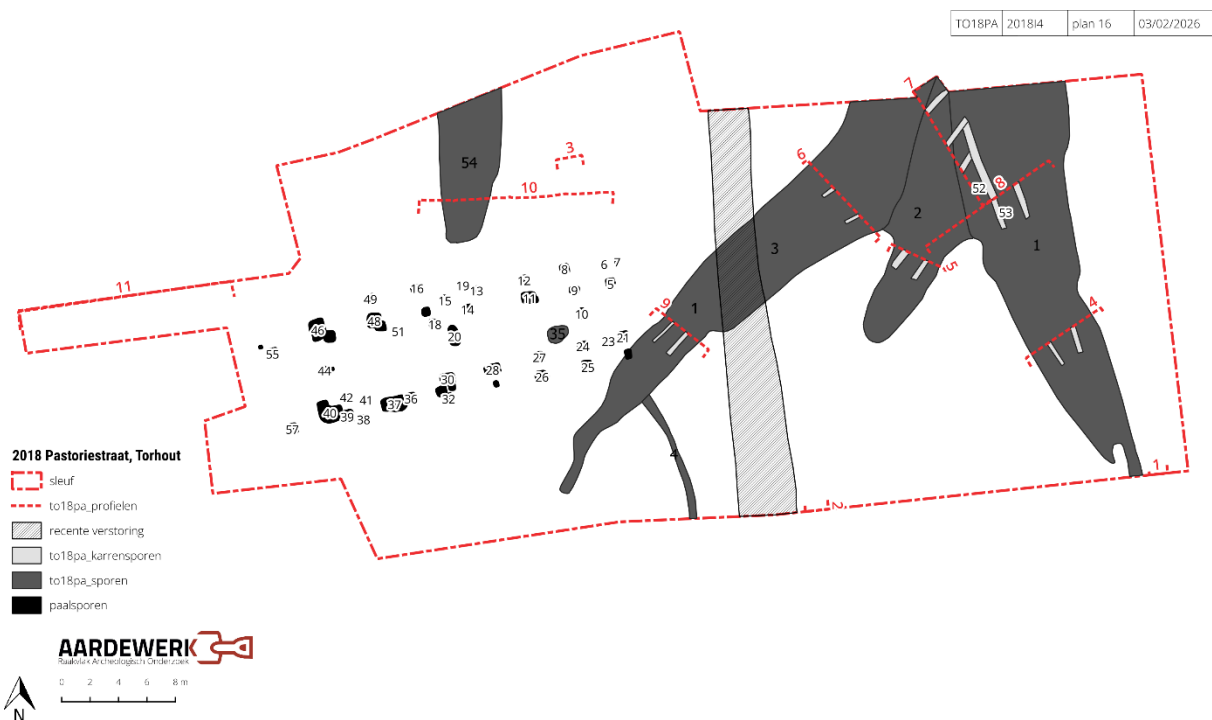
Figuur 38: Spoor 2

Figuur 39: Spoor 3

Figuur 40: Spoor 54

Figuur 41: De bodemkundige profielen ten opzichte van de archeologische sporen

5.5.1 Profiel 9 (spoor 3)

Dit profiel is aangelegd op het zuidwestelijk uiteinde van spoor 3, net naast de gebouwplattegrond. Het wegtracé is aanwezig tot ongeveer 30 cm onder de opgravingsoppervlakte. Het profiel wordt ingedeeld in acht horizonten.

Interpretatie:

Het profiel kan ingedeeld worden in vier eenheden:

1. Onderaan is de in situ bodem aanwezig. Op deze locatie is dit het dieperliggende, gevlekte glauconiethoudende substraat eveneens geobserveerd in PR1H4, PR2H7-8 en PR3H5.
2. Daaronder liggen de horizonten 4 en 5 (en wellicht ook horizont 7). Dit zijn de horizonten die ontwikkeld zijn wanneer het wegtracé nog actief was, met erosie en uithollen van de weg in het bodemlandschap. Tijdens natte perioden werd het onderliggende substraat met humusrijk materiaal gemengd tot modder.
3. De volgende eenheid is gevormd door de horizonten 1 tot 3 en betreft de trage opvullingslagen wanneer het tracé niet langer een actieve weg was. De opvulling van de depressie verliep heel traag en door de hoge vochtigheid van de bodems hier werd relatief veel humus afgezet.
4. Bovenaan ligt horizont 6. Dit is waarschijnlijk een recenter spoor dat het wegtracé en de opvullingslagen doorsnijdt.

Figuur 42: Profiel 9 met aanduiding van de beschreven bodemhorizonten

5.5.2 Profiel 6 (spoor 3)

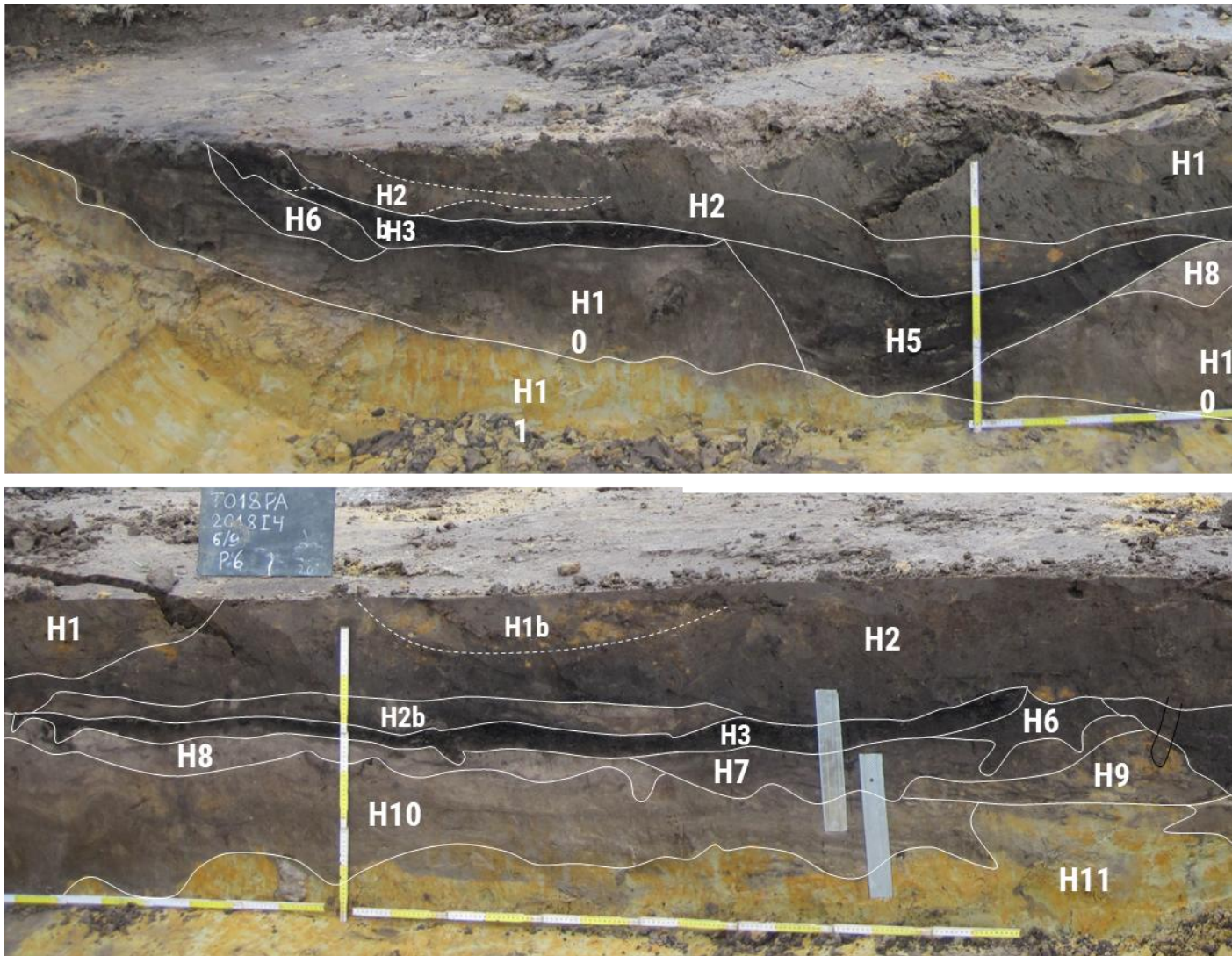
Profiel 6 is eveneens aangelegd in spoor 3. Binnen het profiel werden elf horizonten afgebakend worden.

Interpretatie:

Op basis van dit profiel is spoor 3 een aarden weg van ongeveer 3 m brede met aan beide zijden een gracht (horizonten 5 en 4). Het lijkt erop dat de weg oorspronkelijk het karakter had van een veldweg, waarbij er op de open aarde werd gereden. Onder meer door het kapot maken van de vegetatie, erodeerde de weg vooral in de winterperiode steeds dieper in de grond. Het is ook duidelijk dat de erosie zich vooral situeert op de zachte landschapshelling op de overgang tussen een drogere zone, ter hoogte van de gebouwplattegrond en het natte alluvium, gelegen ten noorden van de sleuf. Ook in deze bodem worden de beschreven horizonten onderverdeeld worden in vijf eenheden:

1. H11: het moedermateriaal
2. H7-10: de aarden weg
3. H3+H6: een stabilisatielaag bovenop de aarden weg, mogelijk het resultaat van versteviging van het wegdek met bijvoorbeeld planken, takken of ander organisch materiaal. Aan de zijkanten lijkt het alsof er struiken of andere begroeiing hebben gestaan, waardoor de bodem net onder de stabilisatiehorizont ook relatief sterk is aangereikt met humus (Bh-horizont).
4. H4-5: de grachten, de linkse gracht (H5) lijkt de stabilisatielaag te doorsnijden en is in desbetreffend geval jonger dan de stabilisatielaag.
5. H1-3: opvullingslagen van de depressie als gevolg van het opgeven van de weg

Binnen het profiel kan een logische opbouw van de horizonten gereconstrueerd worden. Enkel horizont 4 past niet helemaal in dit beeld. Deze laag reikt tot aan de opgravingsoppervlakte, terwijl een horizontaal niveau tot ongeveer de diepte van horizont 3 verwacht was. Door het hoge humusgehalte kenmerkend voor horizont 4 en door de hoge homogeniteit was het tijdens het veldwerk zeer moeilijk om gedetailleerdere horizontgrenzen te onderscheiden. Ter hoogte van de witte, gestippelde lijn kon wel een morfologisch onderscheid kan gemaakt worden tussen de linkerhelft die minder homogeen is en waarvan het humusgehalte hoger is. Mogelijk is de rechterzijde recenter en maakt dit geen deel uit van de originele gracht, dit in tegenstelling tot de linkerkant van horizont 4.

Figuur 43: Profiel 9 met aanduiding van de beschreven bodemhorizonten

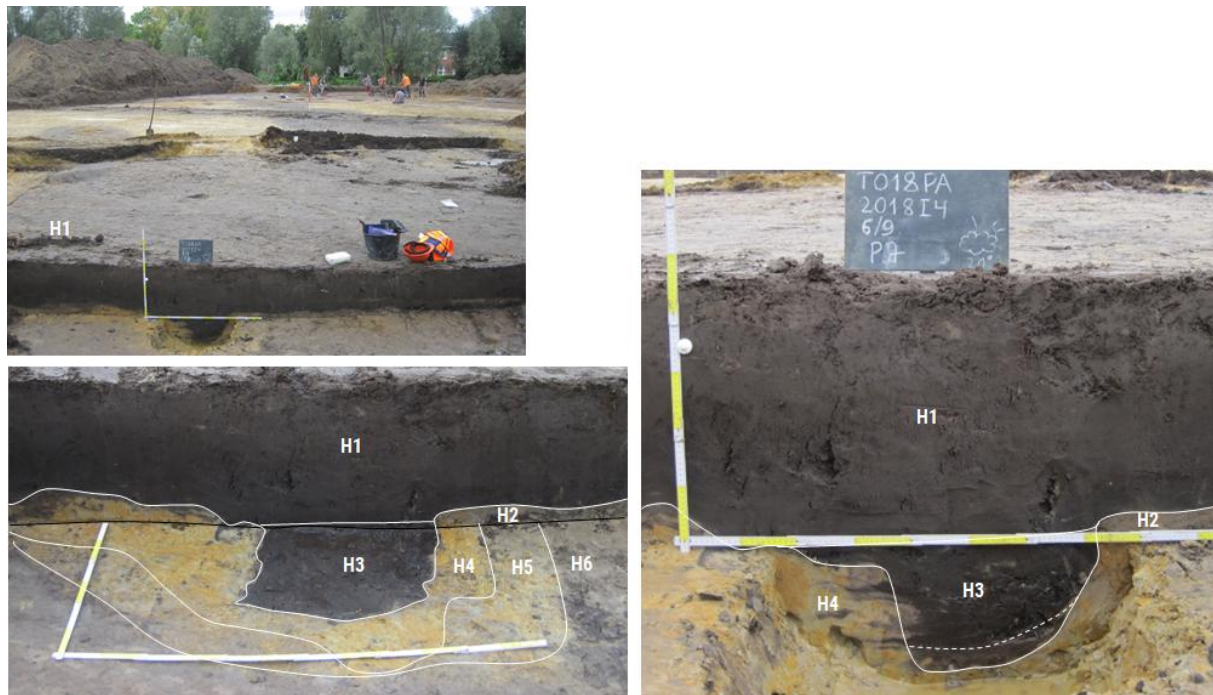
5.5.3 Profiel 7 (sporen 1, 2 en 3)

Profiel 7 is aangelegd op de plaats waar de drie wegtracés (sporen 1, 2 en 3) samenkomen in de noordoostelijk hoek van de sleuf. Het profiel heeft dezelfde oriëntatie (noordwest-zuidoost) als profielen 6 en 9. Binnen het profiel worden zes horizonten onderscheiden, waarbij geen duidelijke grens zichtbaar is tussen het spoor 3 en de latere, bovenliggende, zeer humusrijke opvullingslaag van de wegtracés.

Interpretatie:

Horizont 2 is vergelijkbaar met horizonten 6 tot 10 binnen profiel 6. Dit weerspiegelt de oorspronkelijke aarden weg. Boven horizont 2 is het niet mogelijk om de relatief dikke horizont 1 verder te verdelen in chronologische horizonten. Hiervoor worden twee theorieën naar voor geschoven. Ofwel is de depressie in één fase opgevuld met zeer homogeen materiaal, ofwel is de depressie gevormd door het wegtracé gebruikt als afvalkuil voor voornamelijk organisch materiaal. In dat geval is de homogene aard van deze horizont het resultaat is van een intense bioturbatie.

Onder het wegtracé is een paalspoor ontdekt (H3; spoor 52).

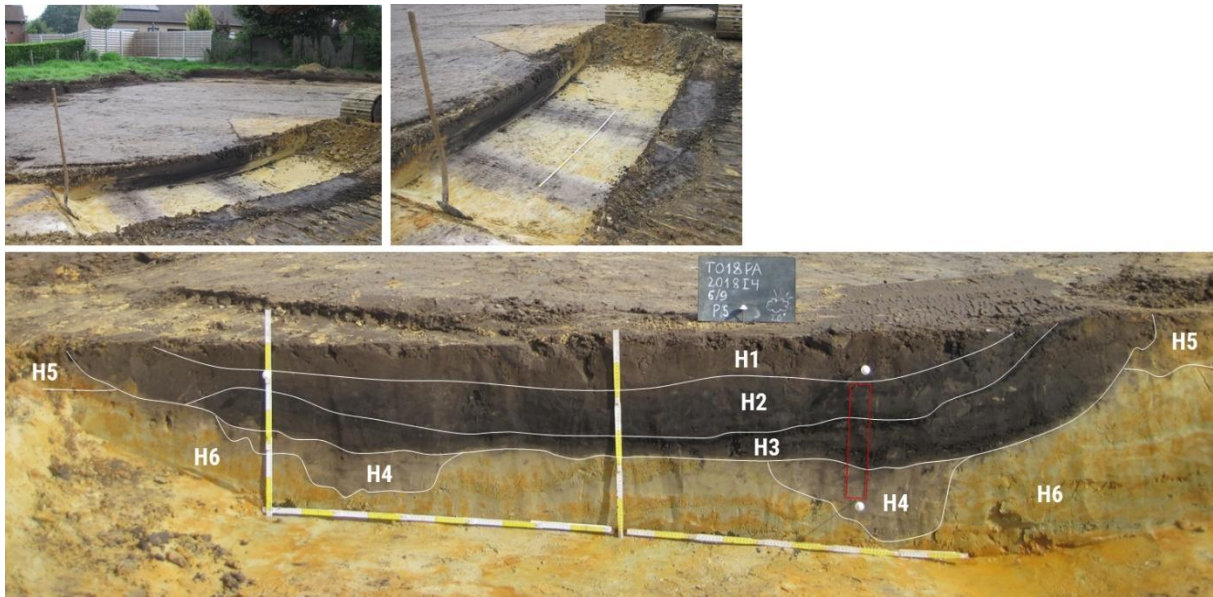
Figuur 44: : Profiel 7 met aanduiding van de beschreven bodemhorizonten

5.5.4 Profiel 5 (spoor 2)

Profiel 5 is aangelegd op spoor 2 tussen de twee grotere wegtracés. Het profiel kent een noordwest-zuidoost oriëntatie en de noordoostelijke wand werd bestudeerd. Het profiel kan ingedeeld worden in zes horizonten. Horizont 4 zijn de karrensporen, die ook zichtbaar zijn in het vlak tijdens het graven van de profielen. Horizonten 1 tot 3 weerspiegelen de opvulling van de uitgeholde weg (de depressie gevormd door het wegtracé). Horizonten 5 en 6 maken deel uit van de in situ bodem.

Interpretatie:

Dit is een eerder eenvoudig wegtracé dat wellicht niet zeer lang in gebruik is geweest. Zoals gezegd is de chronologie van de drie verschillende wegtracés moeilijk te reconstrueren. In ieder geval is duidelijk dat hier aanzienlijke erosie heeft plaats gevonden. Die erosie kon enkel plaatsvonden als de plek waar de wegtracés samenkomen minstens even diep was uitgesneden. Horizonten 2 en 3 vertonen een zekere gelaagdheid. Dit kan er op wijzen dat erosie op een bepaald moment stopte, dat de weg niet langer in gebruik was of dat de afvoer van het geërodeerde sediment helling afwaarts verhinderd werd (bijvoorbeeld omdat de grotere wegtracés werden beschermd tegen erosie). Hierdoor werd de uitgeholde weg opgevuld en werd de weg niet langer gebruikt als weg. De grond werd ook niet onmiddellijk bewerkt: dan zou de gelaagdheid verdwenen zijn door ploeg- of spadesporen. Horizont 1 lijkt het resultaat van de uiteindelijke nivellering met teelaarde.

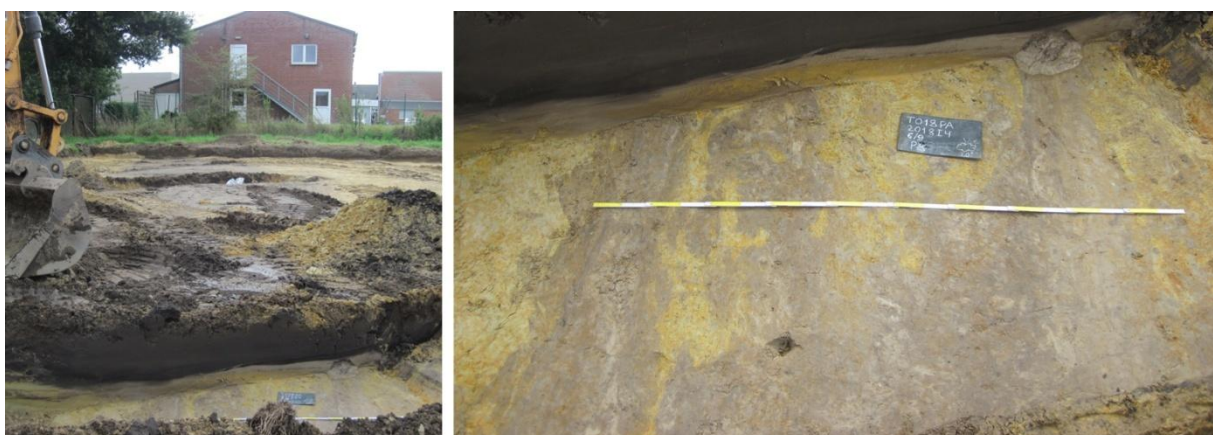
Figuur 45: Profiel 5 met aanduiding van de beschreven bodemhorizonten en zicht op de karrensporen tijdens het graven van het profiel

5.5.5 Profiel 8 (sporen 1 en 2)

Profiel 8 is aangelegd ter hoogte van sporen 1 en 2. De coupe had als doel inzicht te krijgen op het horizontaal vlak op de overgang tussen het wegtracé en de moederbodem. De lichtgrijze inspoelingslaag die ook in andere coupes op de wegtracés is waargenomen (bijvoorbeeld PR5H4 of PR6H10), is hier ook zichtbaar. De zichtbare wielafstand schommelt tussen 120 en 140 cm.

Interpretatie:

In dit profiel zijn net zoals in profielen 4 en 5 zeer duidelijke, relatief diepe karrensporen in de diepere ondergrond zichtbaar. De sporen zijn wellicht ontstaan gedurende een periode met veel neerslag en waterverzadiging van de bodem, maar zonder dat de bodem bevroren is. In profiel 5 is er sprake van relatief weinig diepere sporen. De karrensporen zijn telkens ongeveer 50 cm breed. Ter hoogte van profiel 8 is de diepere erosie een stuk complexer. De reden hiervoor is niet duidelijk.

Figuur 46: Opnames tijdens het graven van profiel 8

5.5.6 Profiel 4 (spoor 1)

Iets ten zuiden van de locatie waar de wegtracés samenkomen, is profiel 4 aangelegd. Het profiel heeft een noordoost-zuidwest oriëntatie. In deze coupe werd de noordelijke wand bestudeerd. Het profiel wordt ingedeeld in achttien horizonten, die op hun beurt samengevoegd worden in vijf fasen. De horizonten binnen een cluster hebben een gedeelde ontstaansgeschiedenis. Deze zijn:

Fase 1; horizont 18: de in situ bodem

Fase 2; horizont 17: de diepere insnijding in de bodem veroorzaakt door karrenwielen tijdens nattere perioden.

Fase 3; horizonten 1-3 en horizont 12: eerste opvulling van de uitgeholde weg

Fase 4; horizont 7-10: de humusrijke, trage opvulling van de uitgeholde weg

Fase 5; horizonten 4 tot 6 en horizont 11: deze horizonten zijn het resultaat van het bewust opvullen van de uitgeholde weg, waarbij horizonten 6 en 12 het resultaat zijn van een bewuste, snelle opvulling met materiaal afkomstig van de dieperliggende sedimenten. Horizont 5 wordt vooral gekenmerkt door bleke reductiekleuren die ingespoeld zijn samen met humusrijk materiaal. Er is eveneens een karrenspoor zichtbaar. Horizonten 4 en 12 zijn de laatste fase van het ophogen of nivelleren, waarbij alle reliëfverschillen ter hoogte van de aarden weg zijn verdwenen.

Interpretatie:

Onderaan in het profiel is horizont 17 zichtbaar. Binnen de horizont zijn verschillende afgeronde instulpingen aanwezig, gevormd door erosie van de in situ bodem. Deze instulpingen zijn wellicht het resultaat van erosie veroorzaakt door karrenwielen. Met zwarte letters zijn vier mogelijke sets karrenwielen aangeduid (W1, W2, W3 en W4). Ze hebben allemaal een as-afstand van ongeveer 140 tot 150 cm. De instulpingen zijn opgevuld met lichtgrijs zandig materiaal. Opvallend is dat oxidoreductie en de gereduceerde toestanden - die de bodem ter hoogte van de uitgeholde weg hebben gedomineerd - eveneens een impact hebben gehad op de in situ bodem. Zo is de aanwezigheid van ijzeroxides - zichtbaar door de intensiteit van de roestkleuren - beduidend dieper aanwezig onder de uitgeholde weg dan direct rechts ervan. De grens tussen het gedeelte van horizont 18 - waar een deel van de ijzeroxides verdwenen is (linkerkant) - en het gedeelte waar geen impact is geweest, is aangeduid met een gestippelde lijn.

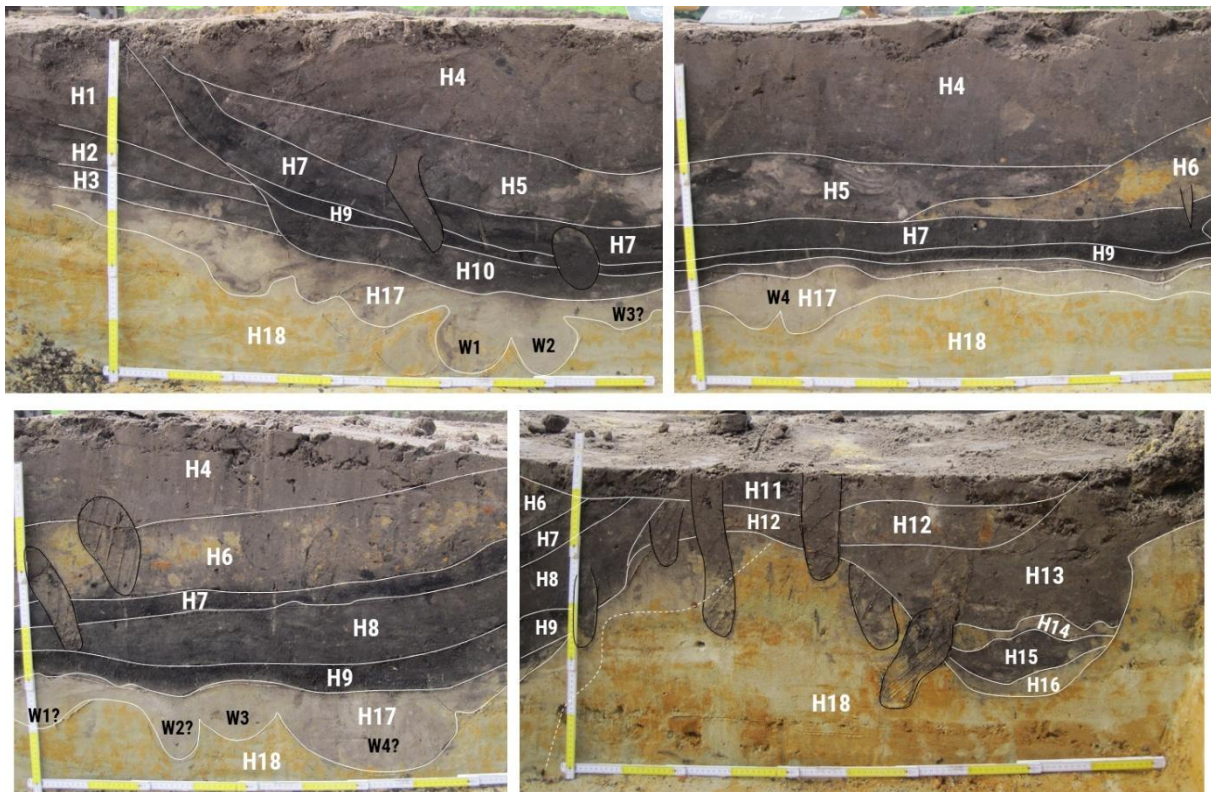
Na een fase van vooral erosie en de vorming van een uitgeholde weg volgde een fase van opvulling van de weg. Van deze opvullingsfase zijn enkel fragmenten bewaard (horizont 1 tot 3). Het grootste deel van deze horizonten is geërodeerd door een nieuwe fase van erosie door karrensporen. Vervolgens zijn in de nieuwe geërodeerde, uitgeholde weg nieuwe sedimenten afgezet (horizonten 7 tot 10). Vooral horizont 9 is zeer humusrijk. Dit betekent mogelijk dat de weg enkel werd gebruikt door lichte weggebruikers en niet langer door karren of kuddes vee.

Rechts van de uitgeholde weg is een gracht gegraven. Waarschijnlijk zorgde de gracht voor afwatering van de weg. Het is echter niet mogelijk te achterhalen wanneer de gracht werd gegraven. De gracht is opgevuld met sedimenten. Onderaan is de gracht opgevuld met een relatief dunne,

grijze laag die wijst op een korte inspoelingsfase vanuit de omliggende gronden (horizont 16). Later volgde een periode van trage opvulling gepaard met accumulatie van humus (horizont 15). Horizont 14 vertoont kleuren, die tonen dat er op zijn minst fragmenten van bodemmateriaal in de gracht zijn beland (horizont 14) en dit tijdens een fase van snellere accumulatie van sediment onder gereduceerde omstandigheden en met relatief weinig accumulatie van humus. Uiteindelijk is de gracht gedempt vanuit de rechter (oostelijke) kant van de coupe (horizont 13).

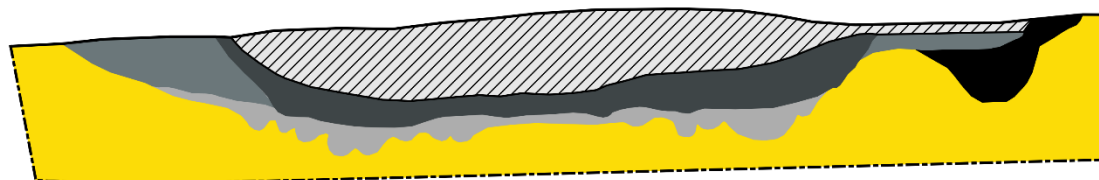

Figuur 47: Profiel 4 aangelegd door spoor 1

Figuur 48: Profiel 4 met aanduiding van de beschreven bodemhorizonten

TO18PA	2018I4	coupe	04/02/2026
--------	--------	-------	------------

0 50 100 cm

AARDEWERK
Bodanval Archeologisch Centrum

2018 Pastoriestraat, Torhout

- to18pa_vlak
- - - to18pa_coupe
- to18pa_fase_1
- to18pa_fase_2
- to18pa_fase_3
- to18pa_fase_4
- to18pa_fase_5
- to18pa_gracht

Figuur 49: Coupetekening van spoor 1 op basis van profiel 4 met aanduiding van de vijf fasen

5.5.7 Profiel 10 (spoor 54)

Profiel 10 is gegraven door spoor 54, centraal in het noorden van de opgravings sleuf, ten westen van de wegtracés. Hoewel minder duidelijk lijkt dit eveneens een wegtracé. In het profiel is dezelfde

fasering zichtbaar: het dekzand, doorsneden door diepe karrensporen, gevolgd door een eerste inspoeling en uiteindelijk een nivellering.

Figuur 50: Profiel 10 door spoor 54

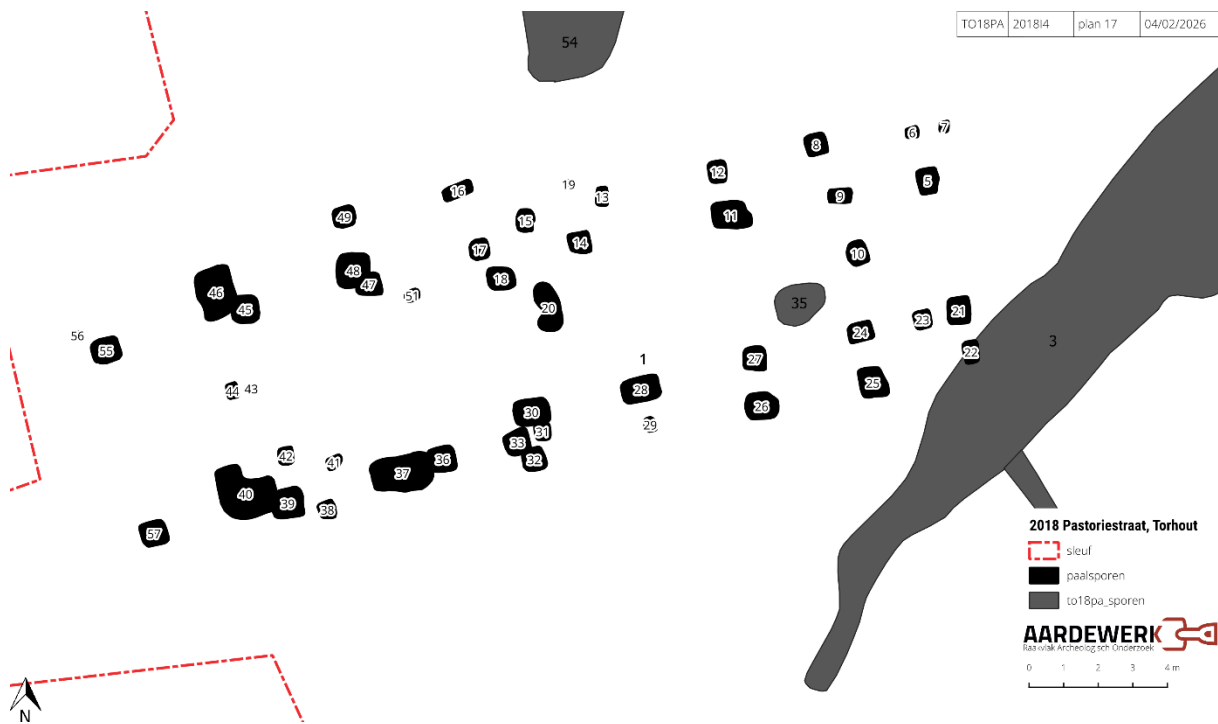
5.6 Vindplaats 2: volmiddeleeuwse gebouwen

Ten westen van de locatie waar drie wegtracés samenkomen, zijn de resten van een tweedelig gebouw en twee bijgebouwen ontdekt. Het gaat om 47 paalsporen. Tijdens het veldwerk werden de paalsporen als één geheel beschouwd en onderzocht. Voor de interpretatie van de aangetroffen sporen is advies gevraagd aan en gekregen van Wim De Clercq en Ewoud Deschepper (Ugent). Daarna werd duidelijk dat verschillende gebouwen. De meest plausibele interpretatie van de paalsporen is dat de resten van een tweeledige structuur en twee bijgebouwen zijn ontdekt. De tweeledige structuur bestaat uit het oostelijk driebeukig deel en een westelijk éénbeukig deel. Op basis van de geassocieerde vondsten en de typonologie van de structuur, dateert het gebouw uit het begin van de volle middeleeuwen.

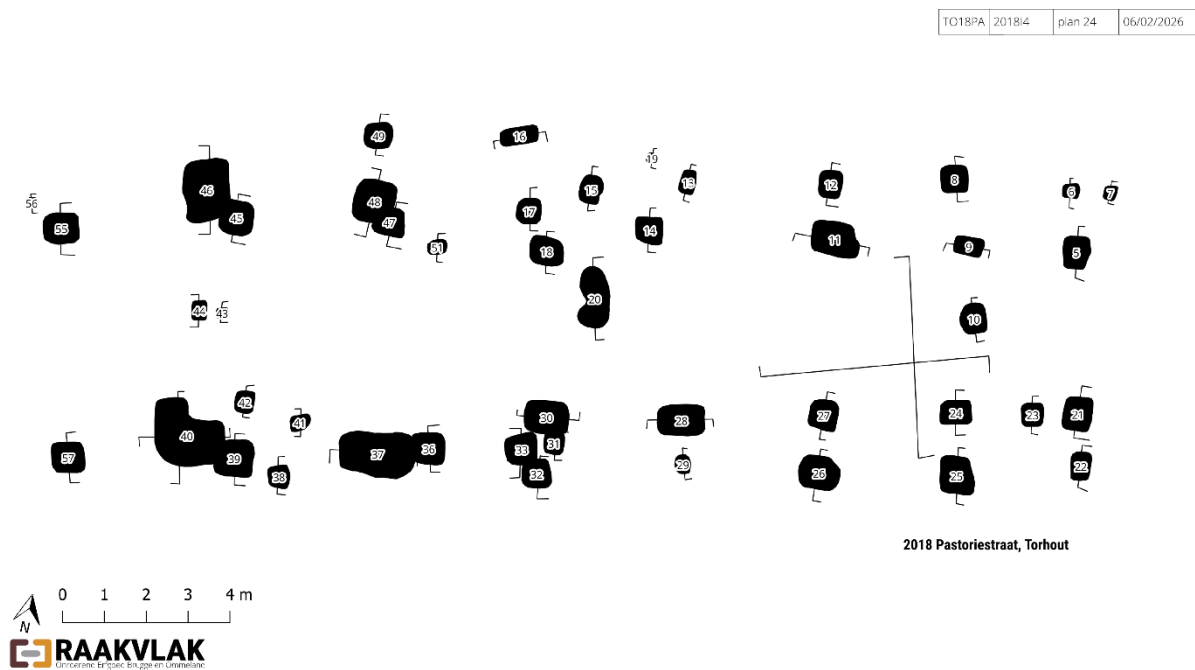
Binnen de palenconfiguratie is een tweede, jongere structuur herkend. Het gaat om een bijgebouw: een vierpalige spieker of roedenberg (paalschuur), ter hoogte van het éénbeukig gedeelte. Op basis van de geassocieerde vondsten gaat het om een bijgebouw uit de volle middeleeuwen. Dit gebouw doorsnijdt op zijn beurt een kleine vierpostenspieker.

Op basis van het coupeplan zijn opvallende verschillen zichtbaar in de fundering van palen binnen palenkoppels. Bijvoorbeeld spoor 9 ten opzichte van spoor 24 en spoor 11 ten opzichte van spoor 27 zijn dieper gefundeerd. Hiervoor is geen éénduidige verklaring. Op basis van het digitaal hoogtemodel van het opgravingsvlak ligt de noordelijke wand 10 tot 20 cm hoger dan de zuidelijke wand. De bodemkundige profielen wijzen erop dat het oorspronkelijke maaiveld 25 tot 40 cm boven het opgravingsvlak ligt. Dit kan verklaren waarom sommige palen zo licht gefundeerd lijken (maar dit oorspronkelijk niet waren), maar dit verklaart de onderlinge verschillen niet.

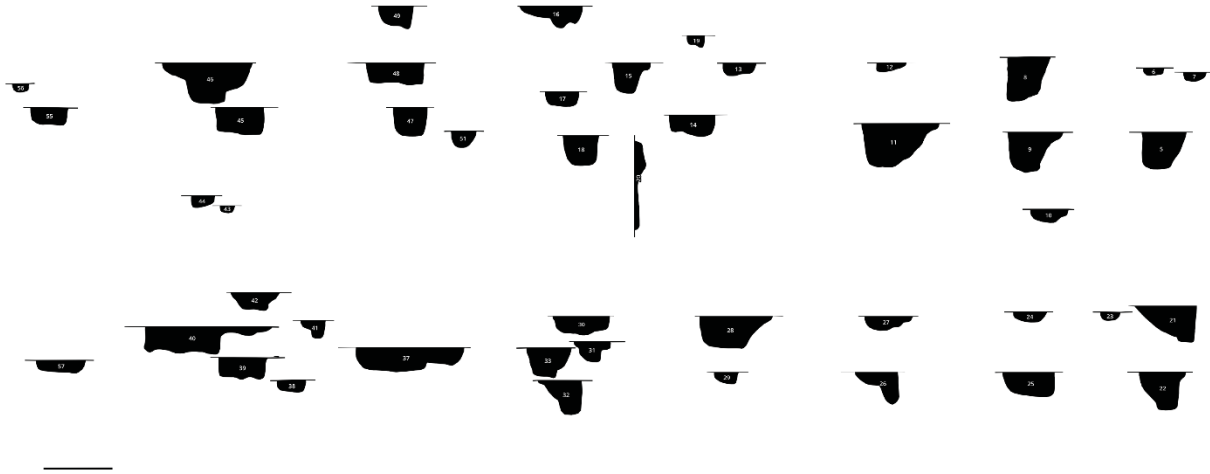
Binnen het driebeukig gedeelte is een kuil ontdekt (spoor 35), die jonger is dan de gebouwen.

Figuur 51: Detailplan van de paalsporen

Figuur 52: Detailplan van de paalsporen

Figuur 53: Coupetekeningen van de paalsporen

Figuur 54: Zicht op de gecoupeerde paalsporen

5.6.1 Gebouw 1

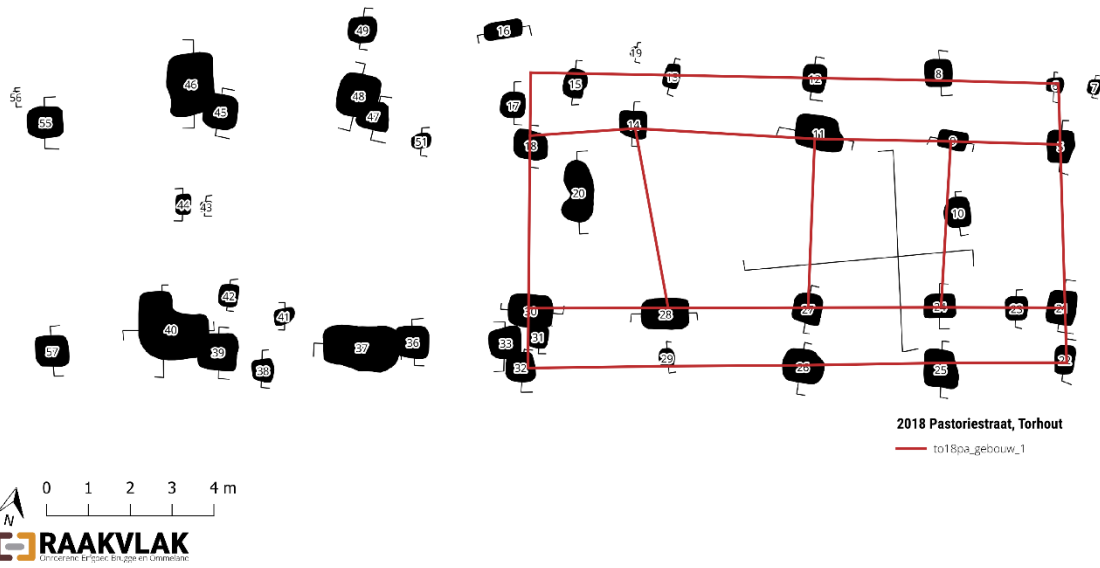
Gebouw 1 is waarschijnlijk onderdeel van één structuur die bestaat uit een driebeukig (gebouw 1) en een éénbeukig (gebouw 2) gedeelte. Het gebouw heeft een oostnoordoost-westzuidwest oriëntatie (in een hoek van 15° graden ten opzichte een oost-west oriëntatie). Het driebeukig gedeelte wordt gevormd door 24 paalsporen (sporen 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 32 en 19).

De structuur is opgebouwd uit drie beuken en vijf traveeën. Kleinere paalsporen (sporen 7 en 19) bakenen mogelijk de oorspronkelijke wand af. De zichtbare lengte is tussen 13 en 14 m, de zichtbare breedte tussen 7 en 8 m. Wanneer de wand erbij gerekend wordt, is de lengte 14 tot 15 m en de breedte 8 tot 9 m. De paalsporen zijn vaak moeilijk herkenbaar in het vlak (zoals spoor 9). De paalsporen zijn gecoupeerd in de lengte van de richting van de traveeën, haaks op de lengte van het gebouw. De diepte van de paalsporen varieert sterk: tussen 12 cm (spoor 6) en 65 cm (spoor 11) ten opzichte van het opgravingsvlak. De hoogte van het maaiveld op dat moment is moeilijk te reconstrueren, maar zal ongeveer 25 tot 40 cm hoger gelegen hebben dan het opgravingsvlak. Verschillende profielen van paalsporen tonen een kern. Zelfs in het vlak is de kern af en toe te herkennen (zoals bij spoor 8). De sporen zijn opgevuld met donkerbruingrijs zand of heterogeen donkerbruingrijs en grijs zand met sporadisch gele en oranje vlekken. Slechts één paalspoor bevat houtskool (spoor 15).

De derde travee staat schuin ten opzichte van de rest van het gebouw. Dergelijke configuratie is doelbewust gemaakt, om het gebouw meer spanningssterkte te geven in de lengterichting (Deschepper, 2022, 57-508). Spoor 8 binnen de noordelijke lange wand is opvallend dieper gefundeerd dan de andere palen in deze zijde. Dergelijke zwaarder uitgevoerde palen in de buitenste palenrij zijn gekend in vroegmiddeleeuwse constructies en kunnen wijzen op een ingang (De Clercq, 2017, 53).

Binnenin de structuur liggen drie sporen (sporen 10, 20 en 23). Op basis van de huidige informatie is onduidelijk of dit een interne verdeling weerspiegelt. Enkel spoor 23 ligt in lijn met de dragende palen. Spoor 20 is relatief ondiep. Evenmin zijn duidelijke toegangen herkend binnen de palenconfiguratie.

TO18PA	2018I4	plan 18	10/02/2026
--------	--------	---------	------------

Figuur 55: Detailplan van gebouw 1

Figuur 56: Vlakfoto van spoor 8

Figuur 57: Coupefoto van spoor 8

Figuur 58: Vlakfoto van spoor 9

Figuur 59: Coupefoto van spoor 9

Figuur 60: Coupefoto van spoor 11

Figuur 61: Vlakfoto van spoor 21

Figuur 62: Coupefoto van spoor 21

5.6.2 Gebouw 2

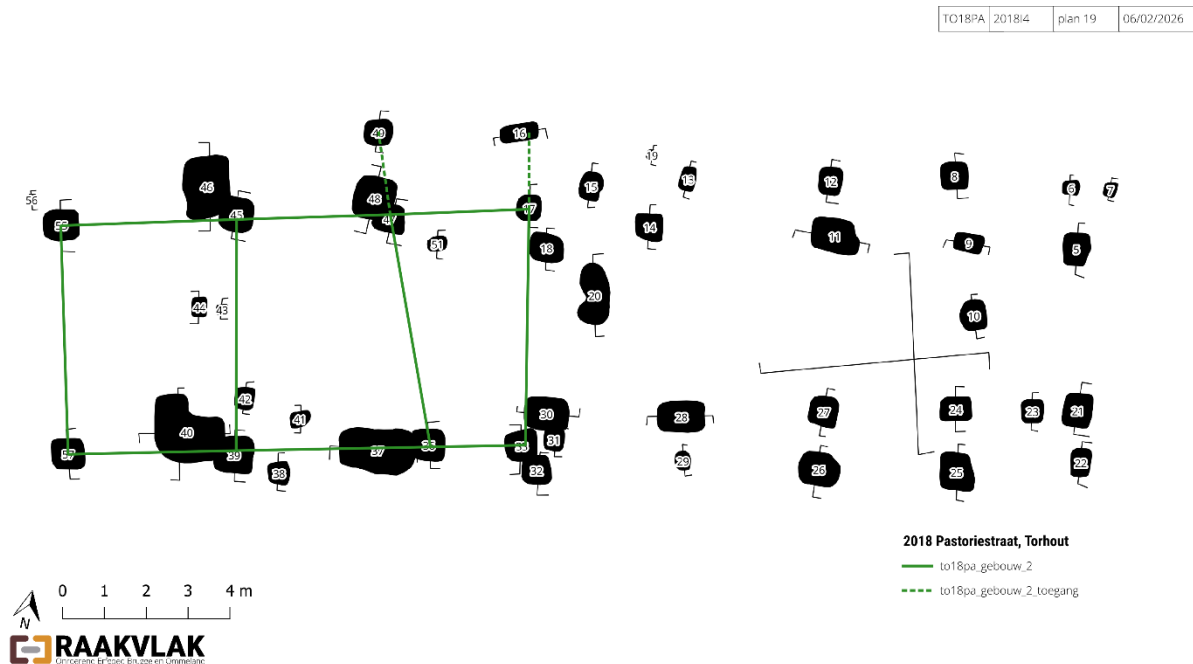
Direct tegen de westelijke korte zijde van het driebeukig gedeelte ligt een éénbeukige structuur. Dit gedeelte wordt gevormd door acht paalsporen in één beuk en vier traveeën (sporen 17, 33, 39, 45, 47, 55 en 57). De tweede travee staat schuin ten opzichte van de rest van het gebouw. Dergelijke configuratie is doelbewust gemaakt, om het gebouw meer spanningssterkte te geven in de lengterichting (Deschepper, 2022, 57-508). De zichtbare lengte van de structuur is tussen 11 en 12 m

en de zichtbare breedte tussen 6 en 7 m. De paalsporen zijn gecoupeerd in de richting van de traveeën, haaks op de lengte van het gebouw. De diepte van de paalsporen is minder sterk gevarieerd dan in gebouw 1: tussen 22 cm (spoor 57) en 46 cm (spoor 47) ten opzichte van het opgravingsvlak. In de profielen van enkele paalsporen is een kern zichtbaar. De sporen zijn opgevuld met homogeen donkerbruingrijs zand, met enkele vlakken oranje zand en sterk heterogeen zand. Geen enkel paalspoor bevat houtskool.

Sporen 16 en 49 liggen in het noordelijk verlengde van de eerste twee traveeën. Deze sporen weerspiegelen mogelijk een toegang.

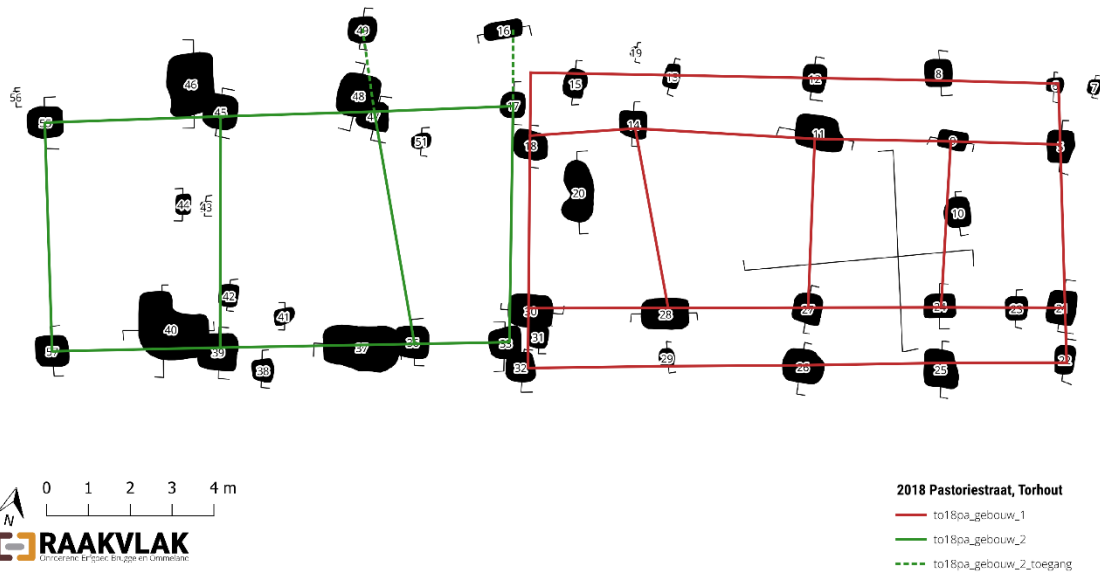
Op basis van de palenconfiguratie en vergelijkend onderzoek lijkt gebouw 2 samen met gebouw 1 deel uit te maken van één tweeledige structuur. De totale lengte van het gebouw is iets meer dan 25 m (26 m met inbegrip van de wand) en breedte 6 tot 8 m (tot 9 m met inbegrip van de wand). Tijdens de opgraving is vastgesteld dat spoor 32 (gebouw 1) spoor 33 (gebouw 2) oversnijdt. Dit betekent dat op basis van het sporenbestand gebouw 1 jonger is dan gebouw 2. Het is met andere woorden duidelijk dat het éénbeukig gedeelte eerst werd gebouwd en het driebeukig gedeelte daar later werd tegen gebouwd. Deze chronologie is slechts gebaseerd op één locatie waar de palen elkaar raken, maar het is in ieder geval duidelijk dat beide delen uitmaken van de bouwgeschiedenis van één structuur. Ter hoogte van de verbinding tussen beide gebouwen is de palenconfiguratie - bijvoorbeeld ter hoogte van sporen 15 en 31 - voor archeologen vandaag niet eenduidig.

De totale oppervlakte van de structuur (gebouwen 1 en 2) is 206 m². Hoewel dit binnen de standaard valt voor een volmiddeleeuws huis (De Clercq, 2017, 56), gaat het om een relatief grote structuur. Dit wijst erop dat de structuur verschillende functies vervulde en er van een woonstalhuis mag gesproken worden.

Figuur 63: Detailplan van gebouw 2

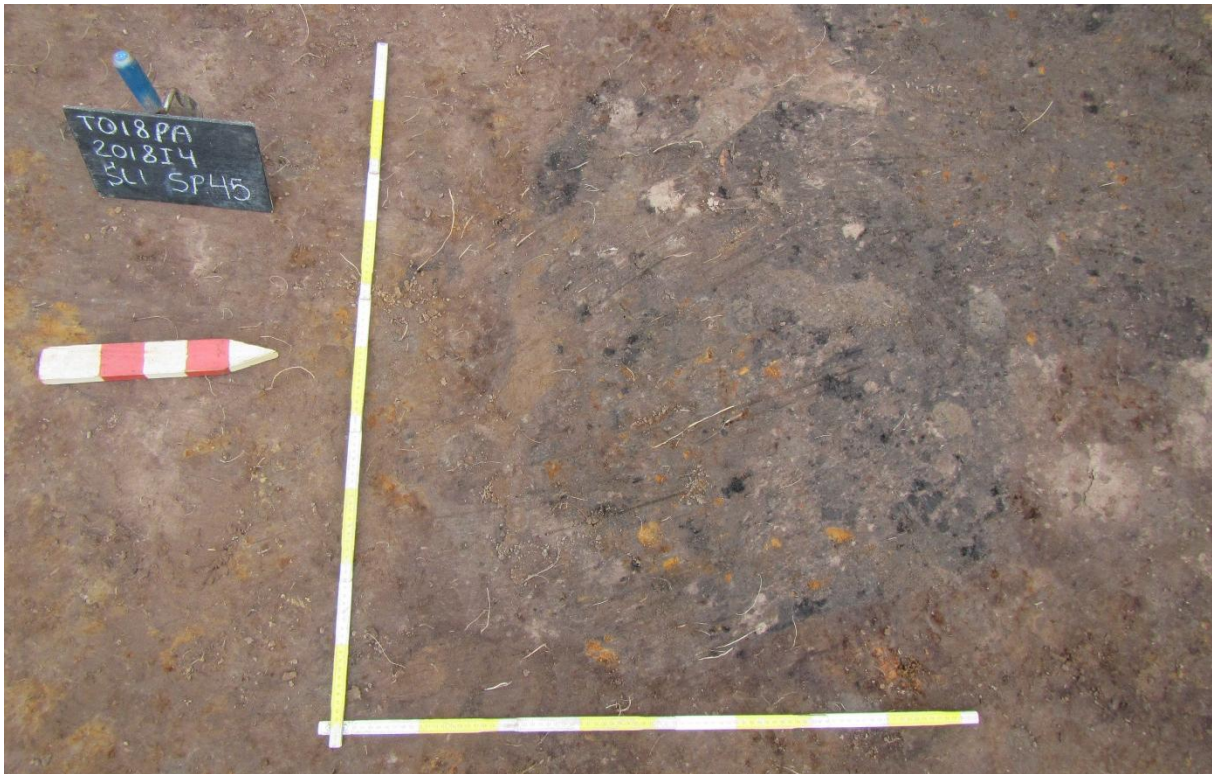
1018PA	2018i4	plan 20	10/02/2026
--------	--------	---------	------------

Figuur 64: Detailplan van gebouwen 1 en 2

Figuur 65: Coupefoto van spoor 39

Figuur 66: Vlakfoto van spoor 45

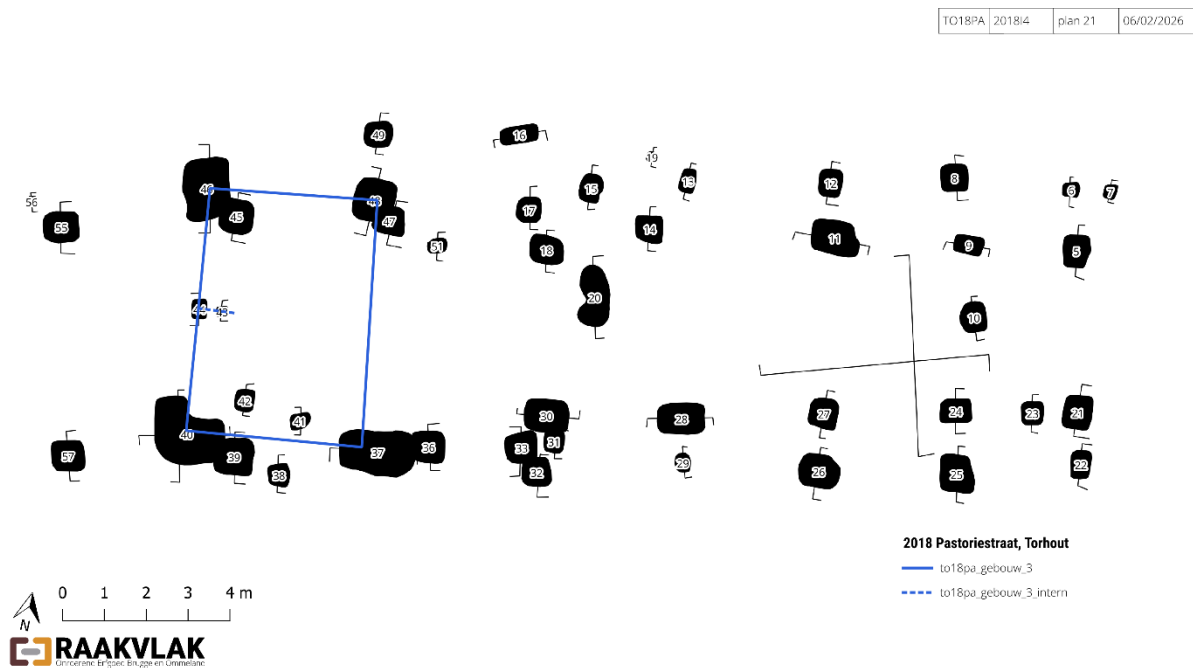
Figuur 67: Coupefoto van spoor 45

5.6.3 Gebouw 3

Een derde gebouw doorsnijdt de paalsporen van het éénbeukig gedeelte. Het gaat om vier zware paalsporen (sporen 37, 40, 46 en 48), die een kleiner bijgebouw vormen, mogelijk een roedenberg of hooisluur. Omdat het om grotere exemplaren gaat, zijn de sporen in kwadranten gecoupeerd. De

palen zijn vrij uniform qua profiel: 34 tot 64 cm diep ten opzichte van het opgravingsvlak en opvallend groter dan de paalsporen van gebouwen 1 en 2. De paalsporen zijn opgevuld met donkerbruingrijs zand.

Het gebouw heeft een noordnoordwest-zuidzuidoost oriëntatie en een zichtbare lengte van 7,5 m en een zichtbare breedte van 5 m. Centraal in de westelijke lange zijde van de structuur liggen twee kleinere paalsporen. Deze weerspiegelen mogelijk een interne verdeling van de structuur (maar kunnen evengoed deel uitmaken van gebouw 2).

Figuur 68: Detailplan van gebouw 3

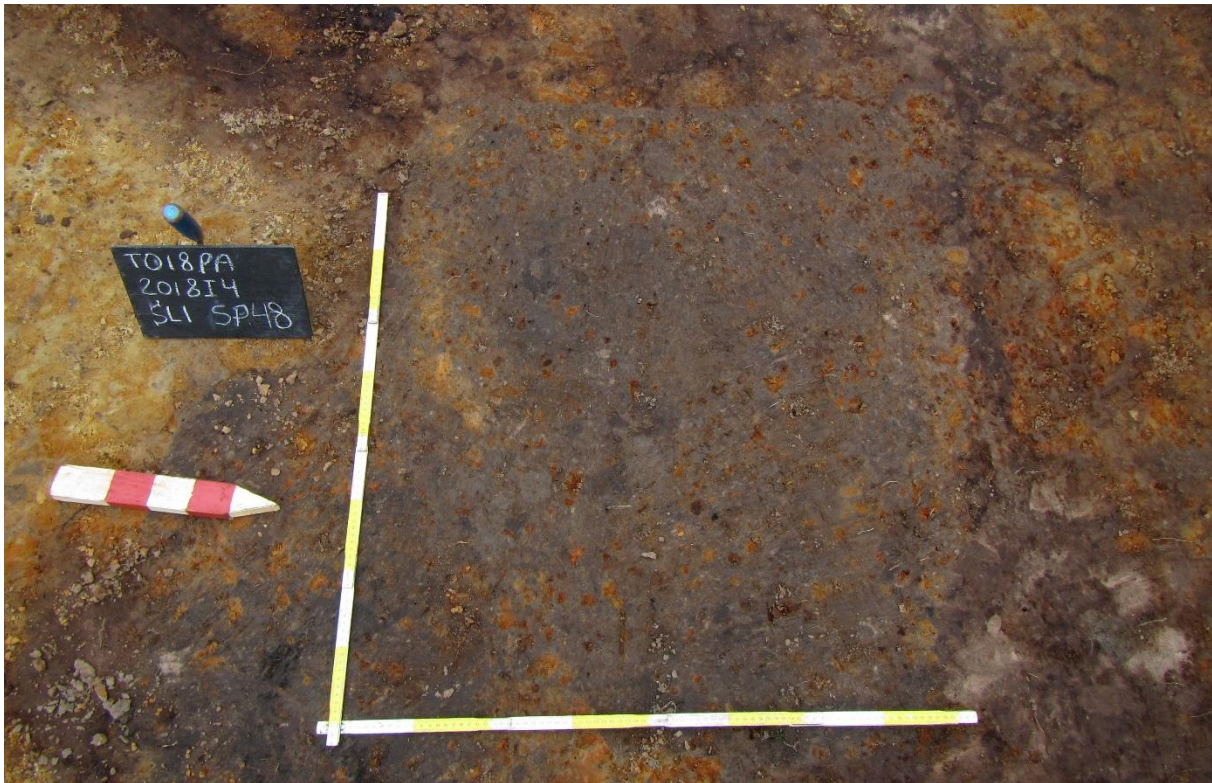
Figuur 69: Coupefoto van spoor 37 (links), die spoor 36 (rechts) oversnijdt

Figuur 70: Coupefoto van spoor 40 (rechts), dat een ouder paalspoor doorsnijdt (links, deel van gebouw 4)

Figuur 71: Coupefoto van spoor 46

Figuur 72: Vlakfoto van spoor 48

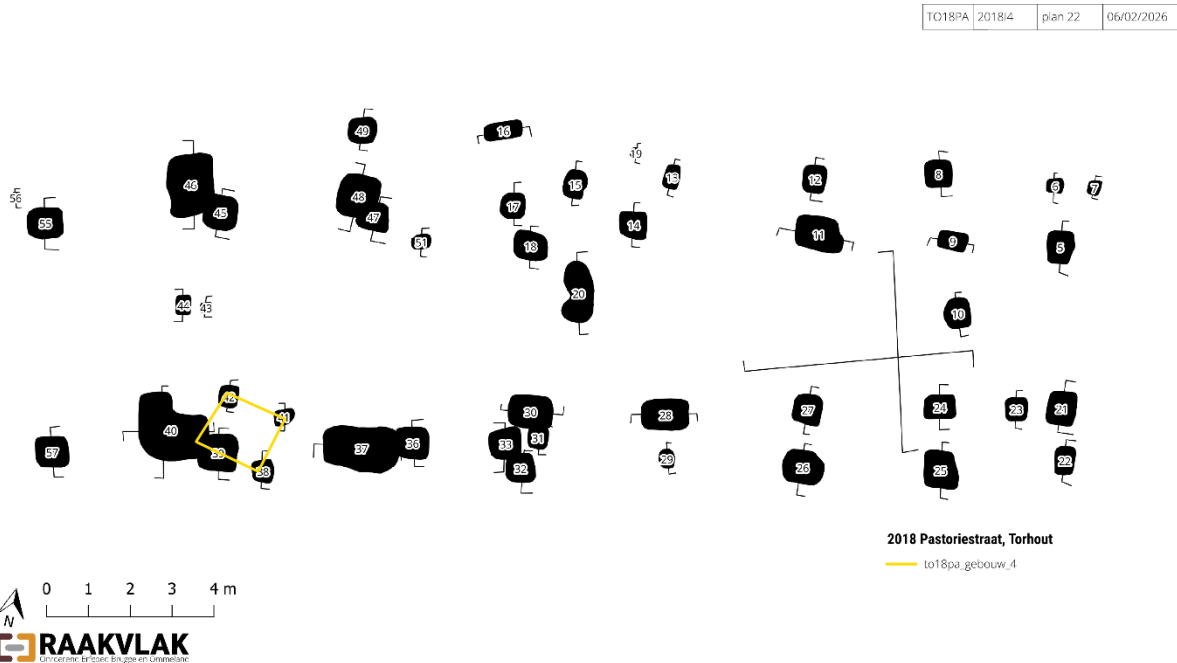
Figuur 73: Coupefoto van spoor 48

5.6.4 Gebouw 4

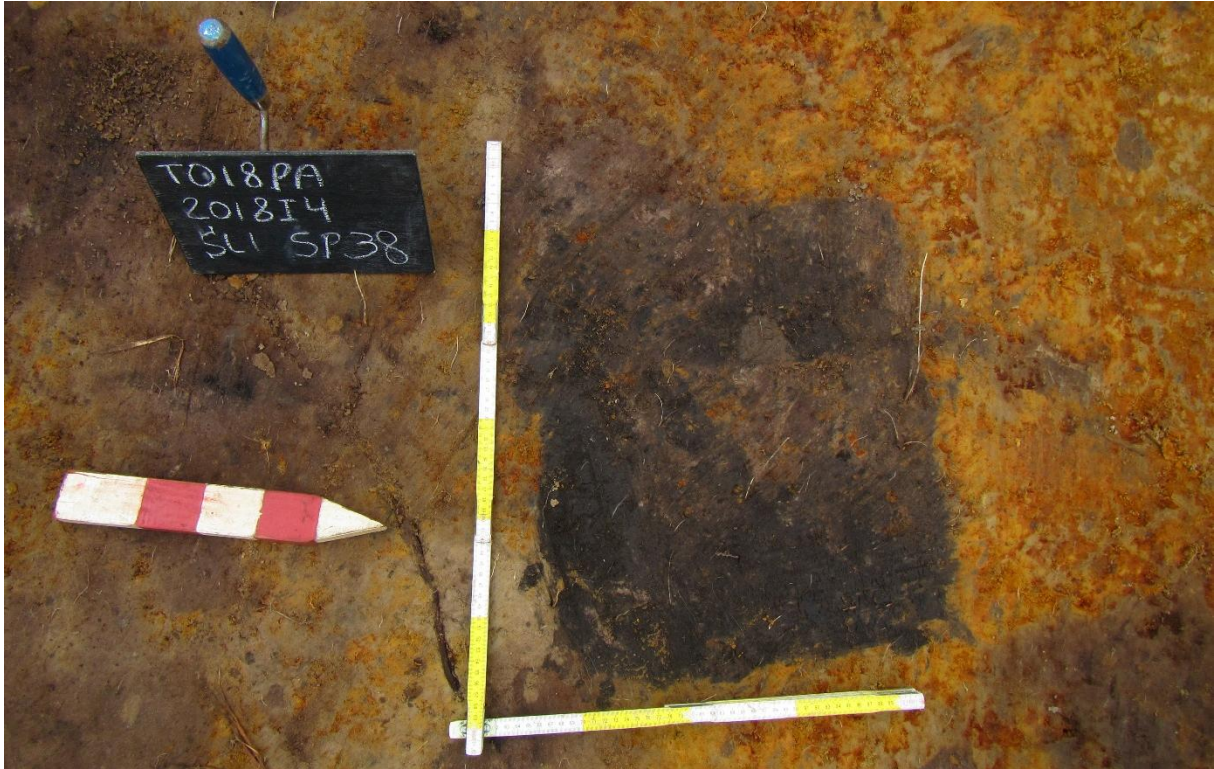
In de zuidelijke lange zijde van gebouw 2 is een vierde, mogelijke structuur herkend. Het gaat om een zeer kleine vierpostenconfiguratie (sporen 38, 41 en 42 en een deel van spoor 40). De structuur is

noordnoordoost-zuidzuidwest georiënteerd en is 1,8 bij 1,9 m groot. De paalsporen zijn vrij homogeen qua grootte en iets kleiner dan de paalsporen van de overige structuren.

De paalsporen zijn gecoupeerd in de richting van de traveeën van gebouw 2. De sporen zijn opgevuld met donkerbruin en donkerbruingrijs zand en vrij homogeen qua diepte: 19 tot 30 cm diep ten opzichte van de opgravingsvlak.

Figuur 74: Detailplan van gebouw 4

Figuur 75: Vlakfoto van spoor 38

Figuur 76: Coupefoto van spoor 38

Figuur 77: Vlakfoto van spoor 41

Figuur 78: Coupefoto van spoor 41

5.6.5 Overige sporen

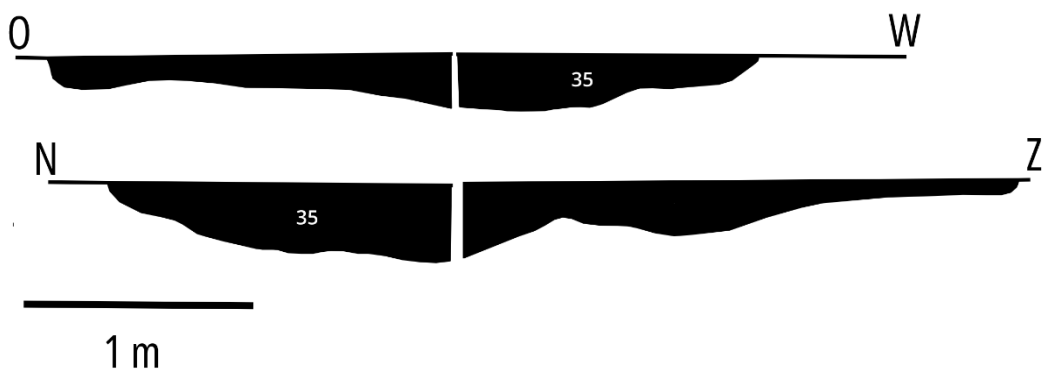
Het compleet ontbreken van sporen naast de gebouwen en de wegtracés is opvallend. Zo ontbreekt een waterput in de omgeving van de structuur. Tijdens het proefsleuvenonderzoek in 2017 is een gracht met volmiddeleeuws aardewerk ontdekt op 40 m afstand van de gebouwen (spoor 58 geregistreerd als spoor 4 tijdens het proefsleuvenonderzoek). Deze gracht kan deel uitgemaakt

hebben van de erfinrichting van het gebouw. Gebouwen werden doorgaans centraal op het erf ingeplant (Declercq, 2017, 56).

Binnen gebouw 1 is een kuil ontdekt (spoor 35). Het spoor is niet eenvoudig af te bakenen in het vlak: het bevindt zich in een zone waar de onderkant van de Bh-horizont is bewaard. Het gaat om een vrij amorf spoor. Het spoor is 377 bij 486 cm groot. Het spoor is gecoupeerd in kwadranten. Het profiel kent een grillig verloop en is tot 30 cm diep ten opzichte van het opgravingsvlak. De vulling bestaat uit donkergrijs zand met zwarte en oranje vlekken.

Figuur 79: De gracht herkend tijdens het proefsleuvenonderzoek in 2017 ten opzichte van de sporen ontdekt tijdens de opgraving in 2018 en de orthofoto uit 2018 (agiv)

Figuur 80: Coupetekening van spoor 35

Figuur 81: Vlakfoto van spoor 35

Figuur 82: Coupefoto van spoor 35

5.7 Assessment van de vondsten

5.7.1 Inleiding

Tijdens het archeologisch onderzoek is een relatief klein aantal vondsten verzameld. In totaal zijn tijdens het proefsleuvenonderzoek in 2017 en de opgraving in 2018, respectievelijk 54 en 312

vondsten geregistreerd in deze materiaalstudie (assessment gebaseerd op Huyghe, 2023). Het gaat om scherven aardewerk, fragmenten natuursteen en metaal. De vondsten zijn manueel verzameld tijdens het opschaven van het vlak en het couperen van de sporen en metaaldetectie. De tweede helften van de paalsporen zijn in bulk verzameld en nat gezeefd, omdat vroeg- en volmiddeleeuwse sites relatief weinig vondsten opleveren. De vondsten zijn nadien geselecteerd uit de gedroogde zeefresidu's. Op deze manier leveren in totaal vierentwintig sporen 304 scherven aardewerk op, maar het gaat vaak om sterk gefragmenteerd materiaal (scherven <2 cm). De meerderheid van de scherven aardewerk (ruim 80 %) bestaat uit grijs (reducerend gebakken) aardewerk. Het overige aardewerk behoort voornamelijk tot het vroeg-rood aardewerk. Tijdens het proefsleuvenonderzoek en de opgraving is geen enkel fragment hout of (menselijk en dierlijk) bot gevonden.

5.7.2 Assessment van de vondsten van vindplaats 1: de wegtracés

In de vulling van spoor 1 zijn 91 scherven ontdekt. Het oudste materiaal op de site is enkel aangetroffen in spoor 1. Het betreft minstens vier fragmenten van verschillende potten (4 MAI). Deze potten hebben een eenvoudig afgeronde tot soms puntige rand met een haaks uitstaande, naar boven toe versmallende hals die extern geschraapt is. Zowel het lange type rand LK1 (minstens 25 mm) als het korte type LK (maximum 25 mm) zijn aangetroffen. Deze potten zijn vervaardigd in een zandig verschraald baksel en mogen gedateerd worden in de 9e en het begin van de 10e eeuw (De Groote, 2008). Op één rand zijn aan de binnenzijde sporen van gladding zichtbaar. Deze eenvoudig rechte randen met schraapsporen aan de buitenzijde van de hals zijn typisch voor de Karolingische periode.

Het aardewerk wordt aangevuld met vondsten uit het proefonderzoek in 2017 (Verwerft, 2017b, 34-37). Spoor 1 (tijdens het proefsleuvenonderzoek geregistreerd als spoor 2 in sleuven 1 en 2) bevat twaalf scherven reducerend, grijs gebakken aardewerk en twee scherven vroeg oxiderend, rood gebakken aardewerk. Het gaat onder meer om tien scherven reducerend gebakken handgevormd grijs aardewerk van kogelpotten. Het aardewerk is zeer zandig verschraald en afkomstig van vier MAE. Er kunnen vier verschillende, rechte randtypes onderscheiden worden (De Groote, 2008; type LK1A, LK3A en LK3B, V6A).

Spoor 1 bevat ook recenter aardewerk - zoals enkele wandfragmenten in vroeg-rood aardewerk - die in de 12e eeuw gedateerd worden en een rode scherf met een loodglazuurspikkel, mogelijk uit de 13e eeuw. Mogelijk was deze structuur lange tijd in gebruik of duurde de opvulling van de depressie lang. De vondsten laten toe de gracht tussen 850 en 1200 te dateren.

Spoor 2 bevat voornamelijk grijs aardewerk (twaalf fragmenten) en twee scherven in een vroeg rood baksel. Dit spoor mag op basis van deze beperkte hoeveelheid scherven in de 12e eeuw worden gedateerd.

In de vulling van spoor 3 zijn 93 scherven ontdekt. Dit betreft de grootste context binnen deze site. Alle fragmenten zijn vervaardigd uit grijs aardewerk. De meest diagnostische scherven betreffen vier randfragmenten van verschillende tuitpotten. Eén tuitpot in reducerend gedraaid aardewerk met een grof zandige verschraling heeft een bandvormig oor tegenover een kleine tuit. Deze tuitpot heeft een

randdiameter van 12 cm. Het betreft een imitatie van een tuitpot van het Rijnlands roodbeschilderd aardewerk (Pingsdorftype) met randtype R2A (De Grootte, 2008). Een andere groot fragment betreft het bovenste deel van een kleine pot, mogelijk een tuitpot met een randdiameter van 11 cm. De pot is vervaardigd in een fijn hardgebakken zandig baksel met lichtgrijze kern. Deze pot heeft het randtype R2D (De Grootte, 2008) en is eveneens een imitatie gekend uit het Rijnlands roodbeschilderd aardewerk (Pingsdorfaardewerk). Deze context mag gedateerd worden op het einde van de 10e eeuw en de eerste helft van de 11e eeuw (975-1050).

Uit de vulling van spoor 4 zijn tijdens het proefsleuvenonderzoek (geregistreerd als spoor 7 in sleuf 6; Verwerft, 2017b, 35) dertien scherven verzameld. Het gaat onder meer om vroeg oxiderend gebakken, rood gebakken. Het materiaal dateert uit de volle middeleeuwen.

Figuur 83: Eenvoudig recht rand met schraapsporen aan de buitenzijde van de hals, typisch voor de Karolingische periode, uit de vulling van spoor 1 (vondstnummer 2)

Figuur 84: Eenvoudig recht rand met schraapsporen aan de buitenzijde van de hals, typisch voor de Karolingische periode, uit de vulling van spoor 1 (vondstnummer 2)

Figuur 85: Scherven van een tuitpot in reducerend gedraaid aardewerk met een grof zandige verschraling, een bandvormig oor tegenover een kleine tuit, een randidiameter van 12 cm, een imitatie van een tuitpot van het Rijnlands roodbeschilderd aardewerk (Pingsdorftype) met randtype R2A (vondstnummer 8)

Figuur 86: Fragment van de rand deel van een kleine pot (mogelijk een tuitpot) met randdiameter 11 cm (randtype R2D), vervaardigd in een fijn hardgebakken zandig baksel met lichtgrijze kern, een imitatie van Rijnlands roodbeschilderd aardewerk (Pingsdorfaardewerk) (vondstnummer 11)

5.7.3 Assessment van de vondsten van vindplaats 2

Na het couperen van de paalsporen zijn de tweede helften van de sporen verzameld in bakken en nat gezeefd op maaswijdte 5 mm. Nadien zijn de vondsten uit de gedroogde zeefresidu's geselecteerd. Dit levert een kleine collectie aardewerk op van vaak kleine en soms sterk verweerde fragmenten. De vulling van eenentwintig paalsporen bevat aardewerk.

Drie paalsporen die deel uitmaken van gebouw 1 leveren diagnostische fragmenten op. Het gaat om een erg kort uitstaand randfragment met afgeronde top L6 (De Grootte 2018) in spoor 9, twee wandfragmenten in spoor 14 en een wandfragment en een klein randfragment L6 (De Grootte, 2018) in spoor 25. Op basis van deze scherven wordt de structuur gedateerd tussen 975 en 1050.

Dit wordt aangevuld met vondsten uit spoor 9 tijdens het proefsleuvenonderzoek (geregistreerd als spoor 14 in sleuf 5; Verwerft, 2017b, 35). Op basis van vijf wandfragmenten reducerend gebakken, gedraaid (grijs), zandig verschaald aardewerk wordt het spoor 9 op het eind van de 10e en het begin van de 11e eeuw gedateerd.

Twee paalsporen die deel uitmaken van gebouw 3 leveren diagnostische fragmenten op. Het gaat om drie wandfragmenten in spoor 37 en de rand van een (tuit)pot in hard gebakken zandig baksel, type

L6A (De Grootte, 2018) in spoor 48. Op basis van deze scherven wordt de structuur gedateerd tussen 975 en 1050.

De overige scherven zijn te klein en verweerd om in detail te determineren, maar kunnen gedateerd worden in de volle middeleeuwen. In totaal zijn 51 scherven ontdekt in de paalsporen en elke structuur leverde aardewerk, maar op basis van deze studie kan geen chronologische opeenvolging gemaakt worden van de structuren.

5.7.4 Spoor 35

De vulling van spoor 35 – de kuil binnen gebouw 1 – is eveneens bemonsterd met het oog op het verzamelen van aardewerk. Dit spoor bevat 39 scherven aardewerk, voornamelijk reducerend gebakken (grijs) aardewerk, maar ook elf fragmenten in vroeg rood aardewerk. Het enige randfragment in deze context is vervaardigd in vroeg rood aardewerk en betreft een haaks naar buiten geplooide, verdikte afgeronde rand met dekselgeul type L12B (De Grootte, 2018). Deze structuur mag op basis van deze vondsten gedateerd worden in de 12e eeuw, meer bepaald tussen 1125 en 1200.

Figuur 87: Randfragment vervaardigd in vroeg rood aardewerk, haaks naar buiten geplooide, verdikte afgeronde rand met dekselgeul type L12B (vondstnummer 66)

Figuur 88: Randfragment vervaardigd in vroeg rood aardewerk, haaks naar buiten geplooide, verdikte afgeronde rand met dekselgeul type L12B (vondstnummer 66)

5.7.5 Natuursteen

Tijdens de opgraving zijn 71 fragmenten natuursteen verzameld. Deze collectie is bestudeerd door Sibrecht Reniere (Ugent; Reniere, 2023) en wordt besproken in het assessment van natuurwetenschappelijk onderzoek.

5.7.6 Metaal

De archeologische opgraving is begeleid door twee vrijwillige metaaldetectoristen. Dit brengt relatief weinig metaalvondsten aan het licht (58 metaalvondsten). Het oudste metalen voorwerp is een zeer sterk verweerde munt (vondstnummer 58; diameter = 14 mm; gewicht = 0,59 g). Vermoedelijk gaat het om een Korte, geslagen onder Karel V tussen 1545 en 1555.

Een kleine knoop is uitgevoerd in een nikkellegering (vondstnummer 62; diameter = 11 mm). Op de knoop is de versiering met een Tudor-roos zichtbaar. Het oog is afgebroken. De knoop kan gedateerd worden tussen 1600 en 1650.

Het onderzoek levert onder meer ook drie fragmenten van een klokwekker op (vondstnummer 57). Het gaat om koperen onderdelen van de bel. Dergelijke klokwekker dateert uit de periode 1920 tot 1945.

Daarnaast zijn een Belgische munt van 2 cent, fragmenten van een oormerk, een knoop gemaakt tussen 1930 en 1950, twee musketkogels, drie stukken bomscherven, loden gewicht en enkele loden fragmenten.

Figuur 89: Vermoedelijke Korte geslagen onder Karel V tussen 1545 en 1555 (vondstnummer 58)

Figuur 90: Een knoop met Tudor-roos uit 1600-1650 (vondstnummer 62)

Figuur 91: Drie onderdelen van een klokwekker uit 1920-1945 (vondstnummer 57)

5.8 Assessment van het natuurwetenschappelijk onderzoek

5.8.1 Inleiding

Tijdens de opgraving zijn een groot aantal stalen verzameld voor archeologisch en natuurwetenschappelijk onderzoek. Het Programma van Maatregelen (Verwerft, 2017a) vertrok vanuit de veronderstelling van een bewaarde, sterk organische lagen in het beekdal. Na registratie van profiel 11 bleek de zone ter hoogte van het vermoedelijke beekdal zeer sterk verstoord. Daardoor kon het geplande natuurwetenschappelijk onderzoeksprogramma op dit vlak niet uitgevoerd worden. Dit is vervangen door natuurwetenschappelijk onderzoek op de vulling van één van de ontdekte wegtracés.

In de vulling van een aantal sporen zijn fragmenten natuursteen ontdekt. Deze collectie is gedetermineerd.

5.8.2 Palynologische analyse

In profiel 4, aangelegd op één van de wegtracés (spoor 1), is een pollenbak verzameld. De pollenbak omvat de vulling van de karrensporen, de volledige trage opvulling van de weg en de onderkant van de latere nivellering. Vanwege de hoge fractie organisch materiaal in de top van de opvulling van het wegtracé is het staal geselecteerd voor een palynologisch assessment. Dit onderzoek is uitgevoerd

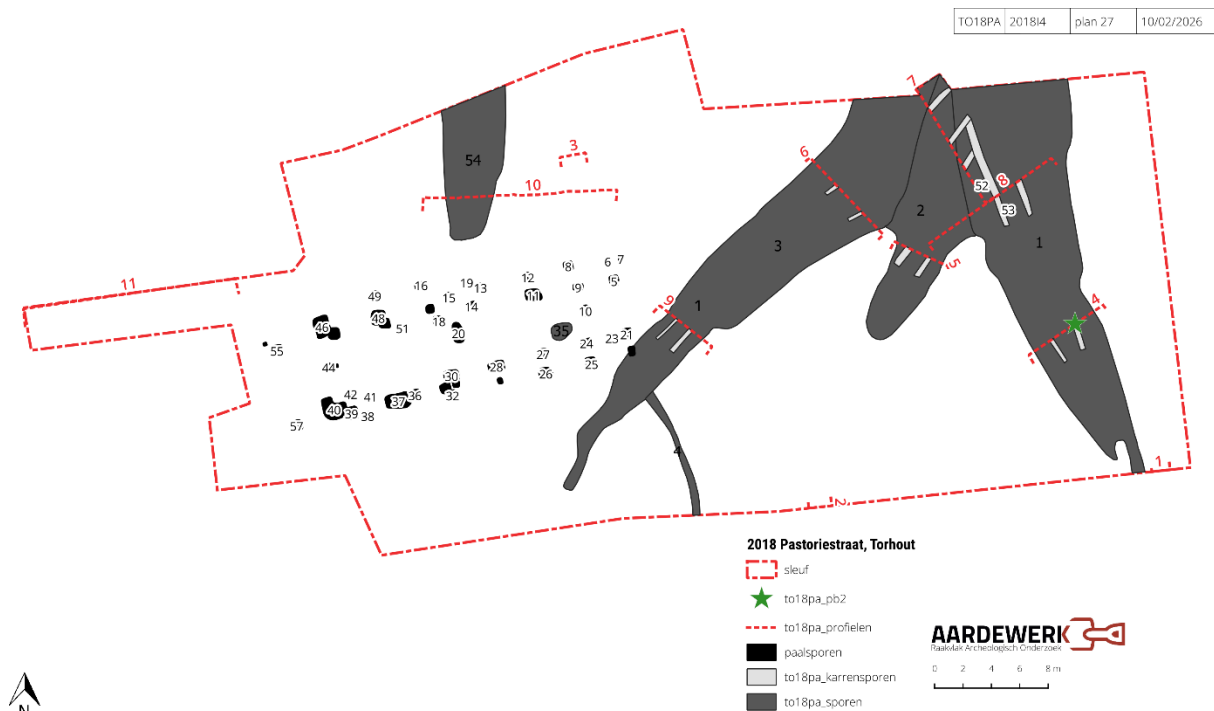
door ArBoReal (Ugent; dit hoofdstuk is gebaseerd op Storme, 2025; rapport integraal toegevoegd in bijlage). Op basis van de assessment blijkt dat er veel pollen aanwezig is, maar in een slechte staat van bewaring. Analyse werd aangeraden in de onderste twee substalen. Het bovenste staal is sterker geoxideerd, maar gezien het contrast in dit pollenspectrum ten opzichte van de onderliggende, is besloten tot analyse van alle drie de substalen.

Het besluit van de palynologische analyse wordt hier in zijn geheel overgenomen (Storme, 2025, 9). "Het feit dat het pollen ondanks tekenen van oxidatie toch nog herkenbaar is, wijst op afzetting in eerder drassige omstandigheden, waarbij bijvoorbeeld modder en mest het pollen voor al te sterke uitdroging behoedden.

Het algemene beeld uit het assessmentrapport wordt bevestigd door de analyses. De vulling van de weg toont voor de volle middeleeuwen een omgeving met vooral grasland en in mindere mate heide in de omgeving van de weg. Het is dus goed denkbaar dat de gronden langs deze weg gebruikt werden om vee op te laten grazen. Langs de weg zelf kwamen diverse kruiden voor. Hier en daar stonden bomen en struiken in het landschap, maar dichte bossen waren er niet in de onmiddellijke omgeving van dit stuk van de weg. We moeten eerder denken aan kleinere landschapselementen. Indicatoren voor akkerbouw zijn zeer beperkt en mogelijk eerder afkomstig van mest dan van akkers in de omgeving."

Figuur 92: Pollenbak 2 in profiel door spoor 1

Figuur 93: De locatie van pollenbak 2 in profiel 4 ten opzichte van het sporenplan

5.8.3 Determinatie natuursteen

In totaal zijn 71 fragmenten of 11,18 kg natuursteen aangetroffen en gedetermineerd (overgenomen uit Reniere, 2023; rapport integraal toegevoegd in bijlage). Het gaat om minstens vier verschillende steensoorten. De meerderheid van de stenen vondsten betreft natuurlijk materiaal, met andere woorden stenen zonder bewerkings- en/of gebruikssporen. Dit sluit natuurlijk niet uit dat ze op een zeer rudimentaire manier als bouw materiaal werden gebruikt. Een minderheid betreft gebruiksvoorwerpen (n=10): fragmenten van maalsteen, een gepolijste bijl en fragmenten met minieme sporen die wijzen op wrijven/schuren.

5.9 Conservatie

Na afloop van de opgraving zijn de gewassen en gedroogde scherven gepuzzeld, maar dit levert weinig resultaat op. De metalen voorwerpen worden bewaard in een stabiele omgeving, maar zijn niet waardevol geacht voor conservatie. Conservatiemaatregelen zijn niet noodzakelijk.

6 Algemeen besluit

6.1 Inleiding

Tijdens vijf werkdagen tussen maandag 3 september en vrijdag 7 september 2018 is een archeologische opgraving uitgevoerd langs de pastoriestraat in Torhout. Het terrein wordt vlakdekkend opgegraven in één sleuf. De sleuf is 1921 m² groot en 40 tot 50 cm diep. Tijdens de opgraving is een archeologische site aangesneden, die bestaat uit 57 sporen verdeeld over twee vindplaatsen: verschillende fasen van één of meerdere gebouwen uit de volle middeleeuwen en verschillende wegen uit de vroege tot volle middeleeuwen.

In dit algemeen besluit wordt de balans opgemaakt van de kenniswinst die geboekt is en van de kenniswinst die nog mogelijk is. Er wordt een antwoord geformuleerd op de onderzoeksvragen die opgesteld zijn voor de aanvang van de opgraving. Daarna wordt een synthese gemaakt van alle gegevens. De mogelijke stappen voor vervolgonderzoek worden beschreven en er wordt een voorstel gedaan voor de bewaring van het archeologisch ensemble.

6.2 Antwoorden op de onderzoeksvragen

1. In hoeverre is de bodemopbouw intact?
 - Tijdens de archeologische opgraving werden in totaal elf bodemkundige profielen geregistreerd: drie op de sleufwanden, zeven op verschillende begraven wegen en één in een beekdal. In het algemeen blijkt dat het oorspronkelijke bodemlandschap ter hoogte van de site sterk is verstoord ten gevolge van menselijke activiteiten, waaronder langdurige bodembewerking, erosie, ophoging en lokaal nivellering. Het bovenste deel van de originele bodem is verstoord en het is moeilijk te reconstrueren hoeveel bodemmateriaal verdwenen is.
 - Profiel 1 toont aanwijzingen voor erosie, terwijl profiel 4 eerder sporen van ophoging vertoont.
 - Binnen het onderzochte beekdal wordt de bodem naar het westen toe natter en sterker verstoord. Fragmenten van een oorspronkelijke podzolbodem zijn enkel nog lokaal bewaard, terwijl diepere horizonten sterk tot zeer sterk gereduceerd zijn onder invloed van een (semi-)permanente grondwatertafel. Het lijkt hier niet te gaan om een natuurlijk beekdal, maar om een gegraven depressie. Samen met stortlagen wijst dit op bewuste, menselijke ingrepen op de locatie, mogelijk in functie van drainage.
2. Zijn er podzolresten aanwezig en zo ja, wat is de invloed op het archeologisch bodemarchief?
 - Er zijn fragmenten van een podzol aanwezig. De duidelijkste aanwijzingen zijn de onderkant van de met ijzer aangerijkte Bs-horizont en podzoltongen in profiel 2. Deze wijzen erop dat hier origineel een podzolachtige bodem ontstaan is in de dekzanden. In profiel 1 is de onderkant van een podzol herkend. Profiel 3 toont sporen van de originele humus-ijzer podzol. Profiel 11 – aangelegd door het vermoedelijke beekdal – toont aan dat het landschap hier origineel gedomineerd werd door een podzolbodem. Die bodem werd echter volledig verstoord door vergravingen (zoals in profiel 11) en bewerking. Vandaag zijn enkel dieper liggende fragmenten van de podzol bewaard.
 - Ter hoogte van profiel 1 - aangelegd tijdens het proefsleuvenonderzoek - lijkt de bodem te nat en de textuur te fijn voor podzolisatie.
 - De aanwijzingen voor de verdwenen podzol, doen vermoeden dat de originele top van het archeologisch bodemarchief verstoord is. Dit betekent dat de

aangetroffen archeologische sporen, enkel de dieperliggende gedeelten zijn. Minder diep gegraven/gefundeerde sporen zijn op het moment van de opgraving verdwenen.

3. Is de invloed van het beekdal zichtbaar in het opgravingsareaal en ten opzichte van de archeologische site?
 - Nee. In tegenstelling tot de verwachting die geformuleerd werd voor de aanvang van de opgraving, gaat het hier niet om een natuurlijke structuur, maar op een gegraven depressie. Deze depressie is daarna opgevuld door inspoeling vanuit de hoger liggende gronden en met stortlagen. Vanwege het totaal ontbreken van geassocieerde vondsten, is het niet mogelijk een link te leggen met de ontdekte archeologische site.
4. Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een omschrijving.
 - Tijdens de archeologische opgraving zijn 57 sporen ontdekt. Het gaat om vier begraven wegen, één gracht, één kuil en 51 paalsporen. Alle sporen zijn gecoupeerd.
5. Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
 - De bewaring van de opgegraven sporen is goed, maar op basis van het bodemkundig onderzoek is duidelijk dat de top van deze sporen verdwenen is. Dit betekent ook dat de ondiepere sporen niet langer aanwezig zijn.
6. Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
 - De sporen maken deel uit van meerdere structuren.
 - Vindplaats 1 is een locatie waar verschillende wegtracés zijn ontdekt. De wegtracés zijn herkend op basis van karrensporen, die diep in de bodem zijn gesneden. Mogelijk maken de verschillende wegtracés deel uit van één route, waarvan de exacte ligging verschillende keren is verplaatst, wanneer de karrensporen te diep worden.
 - Vindplaats 2 bestaat uit de resten van een tweedelig gebouw en twee bijgebouwen.
7. Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
 - De sporen behoren allemaal tot de middeleeuwen. Er is een duidelijk verschil tussen beide vindplaatsen.
 - Vindplaats 1 dateert uit de vroege middeleeuwen tot het einde van de volle middeleeuwen: 850 tot 1200.
 - Vindplaats 2 dateert uit de overgang tussen de vroege middeleeuwen en de volle middeleeuwen: 975 tot 1050.
 - De enige oudere vondst is een fragment van een gepolijste bijl in één van de paalsporen. Andere oudere vondsten ontbreken volledig. Recenterere vondsten zijn

bijzonder zeldzaam. Het lijkt erop dat de occupatie in de vroege en volle middeleeuwen de enige periode is, waarin het gebied intensief gebruikt wordt.

8. Wat is de functie van de site?

- De middeleeuwse site kent verschillende functies: een weg, bewoning en een agrarische site.

9. Zijn er verschillende fases herkenbaar in de occupatie?

- Ja. De wegen zijn langere tijd in gebruik, tussen 850 en 1200.
- De gebouwen dateren uit de periode 975-1050. Stratigrafisch kan een chronologie van de structuren gereconstrueerd worden. De 47 paalsporen maken deel uit van een tweeledig gebouw en van twee bijgebouwen. Het tweeledig gebouw bestaat uit gebouwen 1 en 2. Gebouw 2 lijkt op basis van het sporenbestand de oudste constructie, maar het is mogelijk dat de twee delen direct na elkaar zijn gebouwd. Gebouw 2 is een éénbeukige structuur opgebouwd uit acht paalsporen. Gebouw 1 is een driebeukige structuur opgebouwd uit 24 paalsporen. Gebouw 3 doorsnijdt de paalsporen van het éénbeukig gedeelte (gebouw 2). Het gaat om vier zware paalsporen. Gebouw 4 is een kleinere vierpostenconfiguratie. Eén van de paalsporen wordt doorsneden door een paalspoor van gebouw 3, maar de chronologische relatie met gebouwen 1 en 2 is niet duidelijk.
- Een gedetailleerde materiaalstudie van het aardwerk uit de vulling van de paalsporen kan deze chronologie niet verfijnen.

10. Kan er een uitspraak gedaan worden over de aard en omvang van occupatie?

- Op basis van het sporenbestand lijkt de tweeledige structuur een woonstalhuis, waar een uitgebreid gezin en vee onder één dak leven. Dit idee wordt versterkt door de palynologische analyse. Het pollen wijst op een omgeving met vooral grasland en in mindere mate heide. Het is dus goed denkbaar dat de gronden langs deze weg gebruikt werden om vee op te laten grazen. Indicatoren voor akkerbouw zijn zeer beperkt en mogelijk eerder afkomstig van mest dan van akkers in de omgeving.
- De aard van de occupatie wijzigt, na opgave van minstens het éénbeukig gedeelte (gebouw 2) en de oprichting van een bijgebouw (gebouw 3), maar de exacte reden voor deze verandering is niet duidelijk.

11. Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettingen, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?

- Het compleet ontbreken van sporen naast de gebouwen en de wegtracés is opvallend. Zo ontbreekt een waterput in de omgeving van de structuur. Tijdens het proefsleuvenonderzoek in 2017 is een gracht met volmiddeleeuws aardewerk ontdekt op 40 m afstand van de gebouwen. Deze gracht kan deel uitgemaakt hebben van de erfinrichting van het gebouw.

- Binnen gebouw 1 is een kuil ontdekt. De materiaalstudie wijst op een verschil qua datering tussen de kuil en de gebouwen: respectievelijk tussen 1125 en 1200 en tussen 975 en 1050.

12. Kan een gebouwplattegrond herkend worden.

- Ja. Er zijn verschillende gebouwplattegronden herkend. De meest opvallende gebouwplattegronden maken deel uit van een tweeledige structuur.
- Het tweeledig gebouw heeft een oostnoordoost-westzuidwest oriëntatie (in een hoek van 15° graden ten opzichte een oost-west oriëntatie). De totale oppervlakte van deze structuur is 206 m². De totale lengte is 25 m en de breedte 6 tot 8 m. Het gaat om een relatief grote structuur. Dit wijst erop dat de structuur verschillende functies vervulde en er van een woonstalhuis mag gesproken worden.
- Het is duidelijk dat het éénbeukig gedeelte eerst werd gebouwd en het driebeukig gedeelte daar later (of direct aansluitend) tegenaan werd gebouwd. Deze chronologie is slechts gebaseerd op één locatie waar de palen elkaar raken, maar het is in ieder geval duidelijk dat beide delen uitmaken van de bouwgeschiedenis van één structuur. Ter hoogte van de verbinding tussen beide gebouwen is de palenconfiguratie voor archeologen vandaag niet eenduidig.
- Gebouw 3 doorsnijdt de paalsporen van gebouw 2. Het gaat om vier zware paalsporen, die een bijgebouw vormen, mogelijk een roedenberg of hooischaar. Het gebouw heeft een noordnoordwest-zuidzuidoost oriëntatie en een zichtbare lengte van 7,5 m en een zichtbare breedte van 5 m.
- Gebouw 4 is een eerder kleine vierpostenconfiguratie. De structuur is noordnoordoost-zuidzuidwest georiënteerd en is 1,8 bij 1,9 m groot. Eén van de paalsporen wordt doorsneden door een paalspoor van gebouw 3.

13. Wat zeggen de aangetroffen resten over de welstand, levenswijze, sociale, economische en culturele achtergrond van de gebruikers of bewoners?

- Hoewel de sporen uitgebreid zijn bemonsterd, het oog op het verzamelen van vondsten, is de geassocieerde collectie eerder beperkt. Het afleiden van gegevens over de socio-economische achtergrond van de gebruikers wordt bovendien moeilijk gemaakt door het compleet ontbreken van organische vondsten zoals hout of (dierlijk) bot.
- Een opvallende vaststelling is het compleet ontbreken van importaadwerk. Hoewel een statistische analyse ontbreekt, is de verwachting voor een volmiddeleeuwse site een aandeel tot 10 % importaadwerk. Binnen de collectie aardewerk zijn daarentegen verschillende fragmenten van imitaties van vormen in een Rijnlandsbaksel herkend. Op basis van de huidige stand van zaken is onduidelijk of er op deze basis uitspraken mogelijk zijn over de socio-economische status of de culturele achtergrond van de bewoners.

- Vroeg- en volmiddeleeuwse sites leveren regelmatig grote collecties natuursteen op. Hier is een eerder bescheiden collectie ontdekt. Determinatie van de stukken wijst vooral op natuurlijke, onbewerkte veldsteen en op een opportunistisch gebruik van veldsteen. Duidelijke importen zijn enkel aanwezig in de vorm van vuursteen (waaronder de fragment van een gepolijste bijl), fragmenten van een maalsteen in basaltlava en een mogelijke klop- of wrijfsteen in kwartsitische zandsteen.
14. Wat is de landschapsgeschiedenis van het beekdal? Wat is de rol van het beekdal in de inplanting en voortzetting van de nederzetting? Wat vertelt een wetenschappelijke analyse van de sedimenten in het beekdal over de landgebruik in de omgeving?
- Het veronderstelde beekdal bleek op basis van een bodemkundige profiel een antropogeen gegraven structuur. Daarenboven levert het onderzoek van de structuur geen enkele archeologische vondst op, waardoor de chronologische relatie met de overige vindplaatsen ongekend blijft. De wetenschappelijke analyse van de sedimenten bleek op basis van deze bevindingen zinloos.
15. Past het aardewerk binnen het gekende materiaal uit deze periode in het Brugs Ommeland?
- Ja, het aardewerk past binnen het gekende corpus van aardewerk uit landelijke sites in het Brugs Ommeland tussen 850 en 1200. Importaardewerk ontbreekt echter compleet. Het aangetroffen aardewerk stemt onder andere overeen met het materiaal uit de contemporaine productieplaatsen in de omgeving van Oedelem.
 - Ter vergelijking levert het aardewerk uit de nederzetting opgegraven langs de Barrièrestraat in Brugge wel een klein aandeel importaardewerk op (4 scherven op een totaal van 354 scherven). Op beide sites zijn monsters verzameld van de paalsporen en dit resulteert in beide gevallen tot een (opvallend) gelijkaardig, klein aantal vondsten.
16. Is er een (mogelijke)relatie tussen de aangetroffen vindplaats en gekende vindplaatsen in de omgeving? Wat is de link met toenmalige stad Torhout?
- In de directe omgeving zijn geen vergelijkbare sites gekend. In zandig Vlaanderen zijn enkele parallellen voor het tweeledig gebouw.
 - Op de site Oudenburg Rietveld zijn twee gelijkaardige woonstalhuizen ontdekt (Dhaeze, 2018, 268-270). De huizen bestaan eveneens uit zowel een éénbeukig als een tweebeukig gedeelte. De structuren worden gedateerd op het einde van de 11e en de 12e eeuw. De oriëntatie van de gebouwen is vrij gelijkaardig aan de structuur in Torhout. Het vondstmateriaal bevat zowel lokaal geproduceerd als een klein aandeel geïmporteerd aardewerk.
 - Op de site Pittem Posterijlaan is een zeer gelijkaardige tweeledige structuur ontdekt uit de volle middeleeuwen (Derweduwen, 2016, 71-76). De bouwplattegrond met een noordoost-zuidwest oriëntatie was vrij omvangrijk met een lengte van ongeveer 24 m en een breedte van ongeveer 8m. De structuur bestond uit een oostelijk,

drieschepige structuur met drie traveeën en een zuidwestelijke éénbeukige structuur met drie traveeën. Op basis van de gebouwtypologie en het aangetroffen aardewerk wordt het gebouw gedateerd tussen 950 en 1100. Het vondstmateriaal bevat zowel lokaal geproduceerd als een klein aandeel geïmporteerd aardewerk.

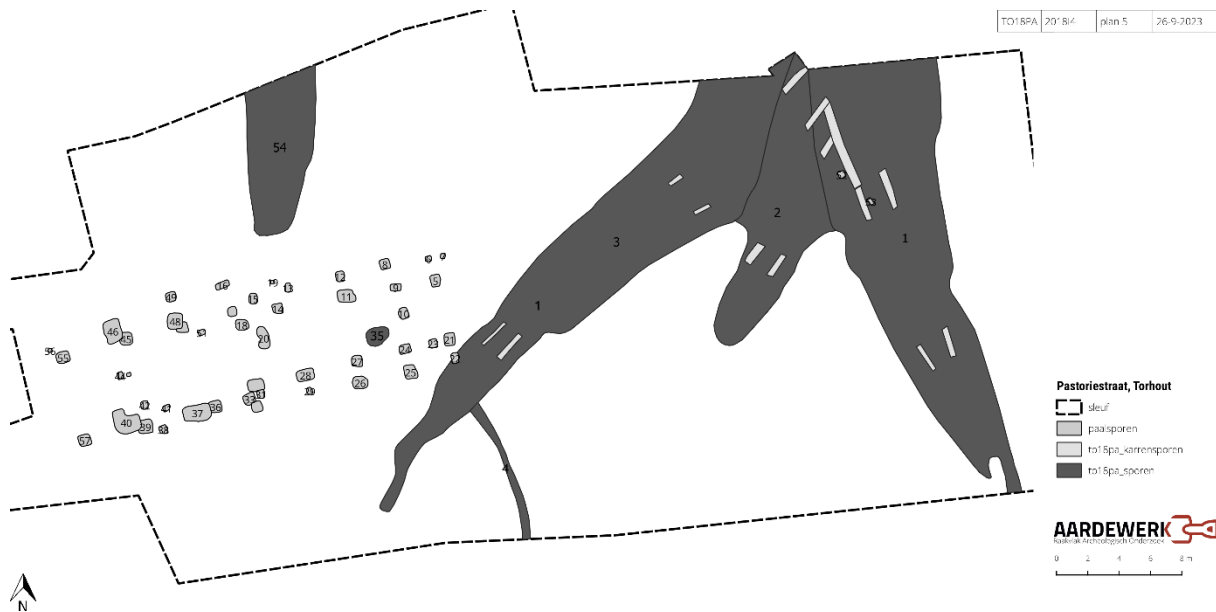
- Op de site Nevele Merendreedorp (De Logi, 2010, 51-57) is eveneens een tweeledige structuur opgegraven uit de volle middeleeuwen. Het gebouw bestaat uit een driebeukige structuur met een daartegen een kleinere, éénbeukige structuur. Het gebouw wordt in de eerste helft van de 10e eeuw gedateerd. Het vondstmateriaal bevat zowel lokaal geproduceerd als een klein aandeel geïmporteerd aardewerk.
- De link met de toenmalige stad Torhout is niet éénvoudig. Torhout was in ieder geval een regionaal centrum met een internationale marktfunctie vanwege de jaarmarkten. De nabijheid van de stad betekent de aanwezigheid van een afzetmarkt voor het landbouwsurplus. De internationale aanwezigheid op de jaarmarkt in Torhout wordt niet weerspiegelt in het vondstenspectrum, dat geen enkel fragment geïmporteerd aardewerk oplevert.

17. Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen de bestaande kennis van de geschiedenis van het projectgebied in Torhout en het Houtland?

- De resultaten betekenen belangrijke kenniswinst omtrent de landelijke bewoning rond Torhout en in het Houtland. Een periode waarvan in de streek relatief weinig gegevens voorhanden zijn.

6.3 Synthese

Tijdens de archeologische opgraving langs de Pastoriestraat in Torhout zijn twee vindplaatsen ontdekt. Het gaat om verschillende wegtracés uit de periode 850 tot 1200 en de resten van een tweedelig gebouw en twee bijgebouwen uit de periode 975 tot 1050.

Figuur 94: Opgravingsplan met alle in kaart gebrachte sporen

Tijdens de archeologische opgraving werden in totaal elf bodemkundige profielen geregistreerd: drie op de sleufwanden, zeven op verschillende begraven wegen en één in een beekdal. In het algemeen blijkt dat het oorspronkelijke bodemlandschap ter hoogte van de site sterk is verstoord ten gevolge van menselijke activiteiten, waaronder langdurige bodembewerking, erosie, ophoging en lokaal nivellering. Het bovenste deel van de originele bodem is verstoord en het is moeilijk te reconstrueren hoeveel bodemmateriaal verdwenen is. Binnen de site zijn zowel aanwijzingen voor erosie als voor ophoging aanwezig. Binnen het onderzochte beekdal wordt de bodem naar het westen toe natter en sterker verstoord. Fragmenten van een oorspronkelijke podzolbodem zijn enkel nog lokaal bewaard, terwijl diepere horizonten sterk tot zeer sterk gereduceerd zijn onder invloed van een (semi-) permanente grondwatertafel. Het lijkt hier niet te gaan om een natuurlijk beekdal, maar om een gegraven depressie. Samen met stortlagen wijst dit op bewuste, menselijke ingrepen op de locatie, mogelijk in functie van drainage.

De aanwijzingen voor de verdwenen podzol, doen vermoeden dat de originele top van het archeologisch bodemarchief verstoord is. Dit betekent dat de aangetroffen archeologische sporen, enkel de dieperliggende gedeelten zijn. Minder diep gegraven sporen waren op het moment van de opgraving reeds verdwenen.

De oudste vondst is een fragment van een gepolijste bijl, ontdekt in de vulling van één van de paalsporen. Op 900 m ten noorden en 1000 m ten westen van het projectgebied zijn grafcircels ontdekt, die herkend zijn op luchtfoto's. Dit wijst erop dat dit landschap – vanwege de hoogteverschillen ter hoogte van het plateau en de beekdalen – in gebruik was tijdens de bronstijd of vroeger.

De wegtracés van drie aarden wegen die samenkomen in de noordoostelijke hoek van de sleuf zijn een belangrijk (landschaps)element op de site. Algemeen is er van de originele bodem ter hoogte van de coupes op dewegtracés enkel maar de dieper horizonten zichtbaar. Soms gaat het enkel om het substraat of het moedermateriaal. De verschillende coupes geven een beeld van het ontstaan en het

gebruik van de van aarden wegen. Binnen de chronologie van de wegen worden vijf fasen onderscheiden.

Fase 1: Erosie van het wegtracé

Tijdens de eerste fase van de weg wordt de vegetatie op de wegtracés kapot gereden. Dit veroorzaakt een erosie van de bodem met een diepe insnijding in het bodemlandschap. De erosie van de wegen gaat 70 tot 100 cm onder de huidige maaiveld. In vergelijking met de zandstreek is dit relatief diep. De karrensporen worden dieper in noordelijke richting, de richting van de alluviale vlakte. Deze eerste fase - de vorming van zogenaamde 'uitgeholde wegen' - is in sommige coupes nog zichtbaar in de vorm van lichtgrijze insnijdingen in het substraat. In sommige gevallen kan op basis van deze karrensporen de wielbasis afgeleid worden: 140 tot 150cm.

Fase 2: Stabilisatie van de wegtracé

Op een bepaald moment was de weg zodanig diep in de ondergrond gesneden, dat de weg moeilijk berijdbaar werd. Mogelijk werd de tijdelijke of misschien zelfs de permanente watertafel bereikt. Ofwel zijn maatregelen getroffen om verdere erosie tegen te gaan, ofwel zijn de wegtracés gedurende een periode niet langer gebruikt, in elk geval niet voor karren, kuddes vee en andere erosieve activiteiten. Op die manier ontstaan stabilisatiehorizonten op de bodem van de uitgeholde wegen.

Fase 3: Nieuwe erosiefase

In één van de wegtracés (ter hoogte van profiel 4) is vastgesteld dat de oorspronkelijke stabilisatiehorizonten en de opvulling van de uitgeholde weg grotendeels is verdwenen. Enkel aan de één kant zijn er resten van bewaard. Het is mogelijk dat dit in verschillende profielen is gebeurd, maar dat daar geen restanten achtergebleven zijn als stille getuigen.

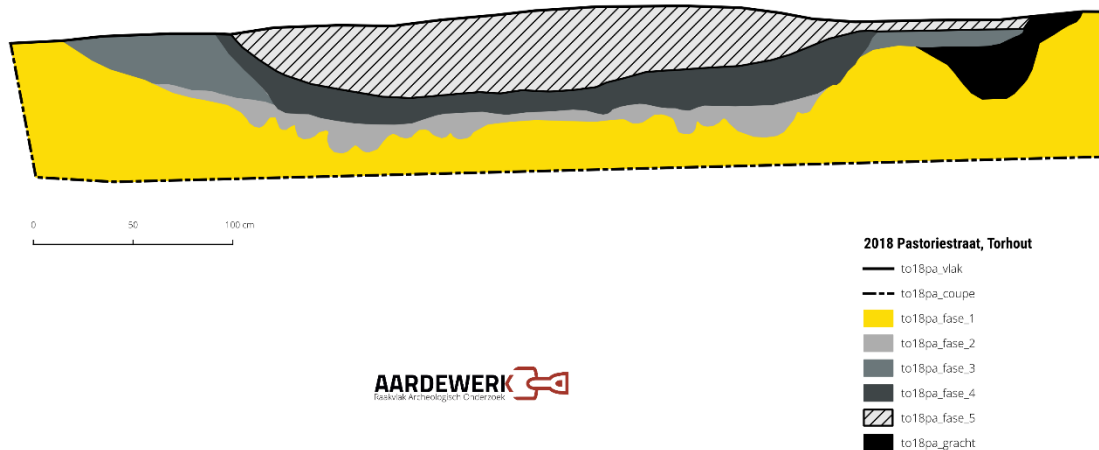
Fase 4: Nieuwe stabilisatieperiode

Op een bepaald moment zijn nieuwe maatregelen getroffen om de erosie tegen te gaan. Hierdoor ontwikkelen zich nieuwe stabilisatiehorizonten. Mogelijk zijn de grachten langs de uitgeholde wegen (in profielen 4 en 9) gelinkt aan deze nieuwe stabilisatieperiode.

Fase 5: Opvullen van de uitgeholde wegen

Na verloop van tijd verliezen de aarden wegen hun functie. Misschien omdat de aangrenzende bewoningssite verlaten werd. In het landschap blijft de locatie van de wegen lange tijd zichtbaar als ondiepe depressies. Op een bepaald moment - en wellicht voor landbouwdoeleinden - zijn de depressies bewust opgevuld, om zo een meer egaal oppervlakte te vormen op de akker.

TO18PA	201814	coupe	04/02/2026
--------	--------	-------	------------

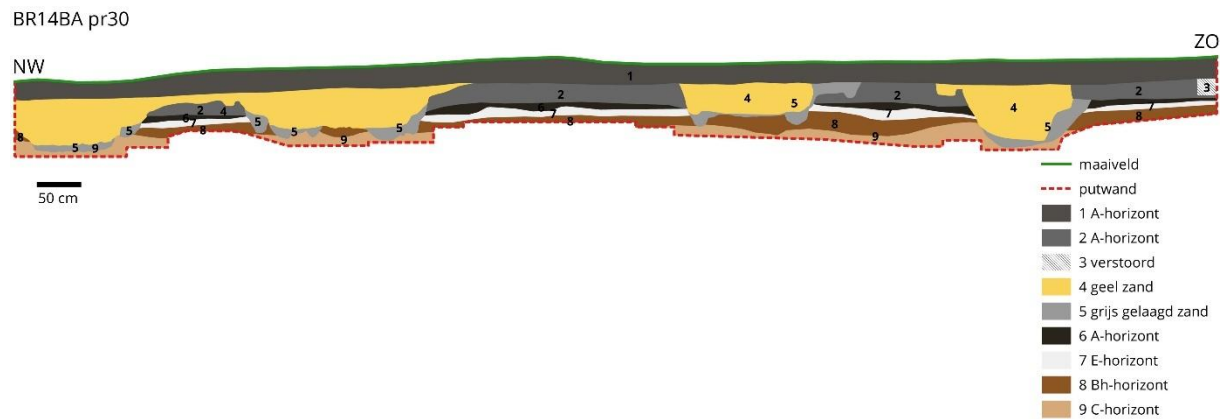
Figuur 95: Coupetekening van één van de wegtracés (spoor 1 op basis van profiel 4) met aanduiding van de vijf fasen

De vondsten, verzameld uit de opvulling van de wegtracés, leveren een brede dateringsvork op. De oudste vondsten dateren uit de overgang van de vroege naar de volle middeleeuwen, in de 9e en het begin van de 10e eeuw. De jongste vondsten dateren uit het einde van de volle middeleeuwen, de 12e en het begin van de 13e eeuw. De wegtracés lijken dus lange tijd in gebruik. Dit kan verklaren waarom de weg verschillende keren verplaatst is, nadat de karrensporen te diep in de ondergrond sneden. Als rekening gehouden wordt met het feit dat het maaiveld 25 tot 40 cm hoger lag dan het huidige opgravingsvlak, sneden de wegtracés zich 80 tot 100 cm in de bodem. We kunnen dus van één route spreken, waarbinnen verschillende wegtracés zichtbaar zijn. Er zijn andere voorbeelden van dergelijke structuren uit de volle middeleeuwen gekend.

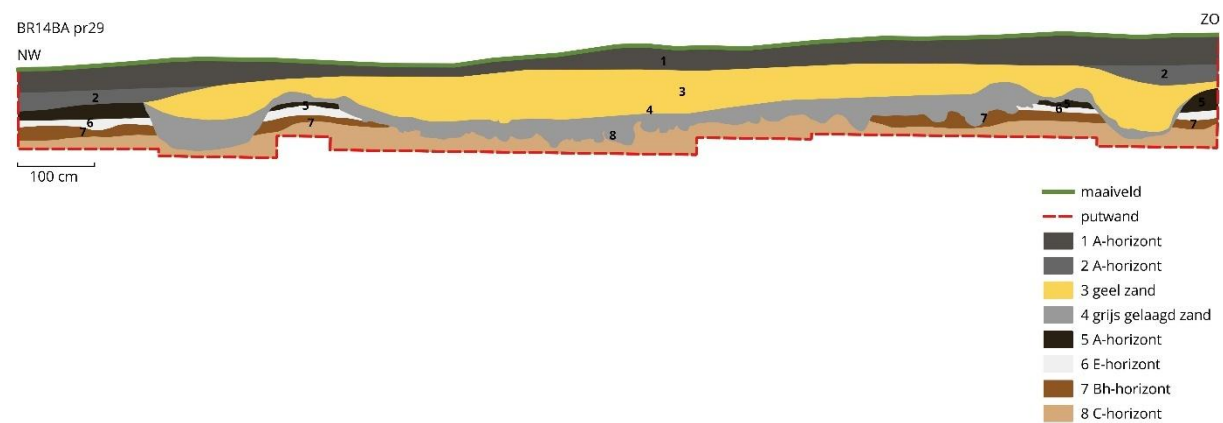
In 2014 is een vergelijkbare vindplaats opgegraven langs de Barrièrestraat in Brugge (Verwerft, 2018, 53-56). De opgraving levert de sporen van een woonerf op met een éénbeukig huis met wandgreppel, een bijgebouw en waterput, grachten en kuilen en een aansluitend landbouwareaal, herkenbaar aan ploegsporen. Ten noorden van het woonerf – gedateerd tussen 950 en 1050 - is een begraven weg ontdekt. De weg bestaat uit verschillende wegtracés, herkenbaar aan diep ingesneden karrensporen. De weg is geflankeerd door twee grachten. De grachten dienen niet als afwatering, maar eerder als afbakening voor de weg. De grachten hebben een komvormig profiel en zijn 150 cm breed en 70 tot 80 cm diep. De onderkant van de grachten is opgevuld met laagjes grijs en donkergrijs zand. Dit zijn de lagen die afgezet zijn door het water, terwijl de grachten in gebruik zijn. Daarboven ligt een dik pakket geel zand. Het gaat om een dik pakket stuifzand.

De weg zelf – de zone tussen de twee grachten - is 8 tot 11 m breed. De basis van de weg is doorsneden door verschillende karrensporen. Telkens de karrensporen zich te diep in het zand snijden, is de ligging van de rijweg verschoven. In profiel 30 zijn twee duidelijke rijstroken zichtbaar. De asbreedte van de karren is 125 cm.

In profiel 29 zijn de karrensporen zo diep in het zand gesneden dat de rijstroken verschillende keren verplaatst zijn. Na verloop van tijd is de volledige breedte van de weg gebruikt. Na opgave zijn zowel de grachten als de die ingesneden aarden weg volledig opgevuld met een dik pakket stuifzand

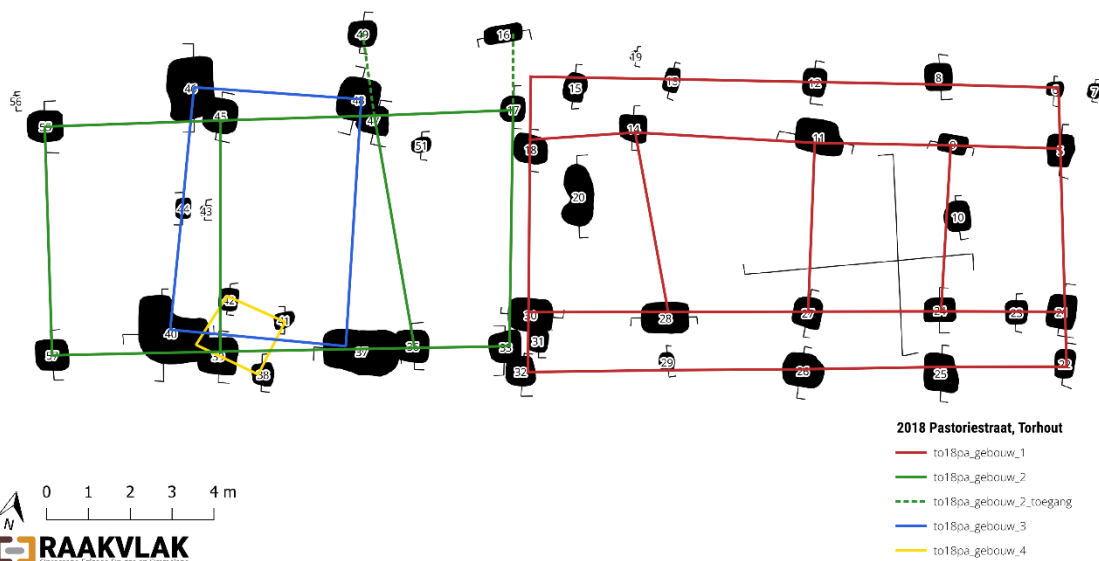

Figuur 96: Profiel 30 aangelegd tijdens de archeologisch opgraving langs de Barrièrestraat in Brugge (Verwerft, 2018 54)

Figuur 97: Profiel 29 aangelegd tijdens de archeologisch opgraving langs de Barrièrestraat in Brugge (Verwerft, 2018 53); de karrensporen zijn zo vaak verplaatst, dat uiteindelijk de volledige breedte van de weg gebruikt is

1018/PA	2018/4	plan 23	10/02/2026
---------	--------	---------	------------

Figuur 98: Detailplan van gebouw 1 (rood), 2 (groen), 3 (blauw) en 4 (geel)

Ten westen van de begraven wegtracés zijn verschillende gebouwen ontdekt. Het gaat om 47 paalsporen die deel uitmaken van een tweedelig gebouw en van twee bijgebouwen. De gebouwen dateren uit de periode 975 tot 1050.

Het tweedelig gebouw bestaat uit gebouwen 1 en 2. Gebouw 2 lijkt op basis van het sporenbestand de oudste constructie, maar het is mogelijk dat de twee delen direct na elkaar zijn gebouwd. Gebouw 2 is een éénbeukige structuur opgebouwd uit acht paalsporen. Gebouw 1 is een driebeukige structuur opgebouwd uit 24 paalsporen. Het tweedelig gebouw heeft een oostnoordoost-westzuidwest oriëntatie (in een hoek van 15° graden ten opzichte een oost-west oriëntatie). De totale oppervlakte van deze structuur is 206 m². Het gaat om een relatief grote structuur. Dit wijst erop dat de structuur verschillende functies vervulde en er van een woonstalhuis mag gesproken worden. Het is duidelijk dat het éénbeukig gedeelte eerst werd gebouwd en het driebeukig gedeelte daar later werd tegen gebouwd. Deze chronologie is slechts gebaseerd op één locatie waar de palen elkaar raken, maar het is in ieder geval duidelijk dat beide delen uitmaken van de bouwgeschiedenis van één structuur. Ter hoogte van de verbinding tussen beide gebouwen is de palenconfiguratie voor archeologen vandaag niet eenduidig.

Gebouw 3 doorsnijdt de paalsporen van gebouw 2. Het gaat om vier zware paalsporen, die een bijgebouw vormen, mogelijk een roedenberg of hooischaar. Het gebouw heeft een noordnoordwest-zuidzuidoost oriëntatie en een zichtbare lengte van 7,5 m en een zichtbare breedte van 5 m. Gebouw 4 is een eerder kleine vierpostenconfiguratie. De structuur is noordnoordoost-zuidzuidwest georiënteerd en is 1,8 bij 1,9 m groot. Eén van de paalsporen wordt doorsneden door een paalspoor van gebouw 3.

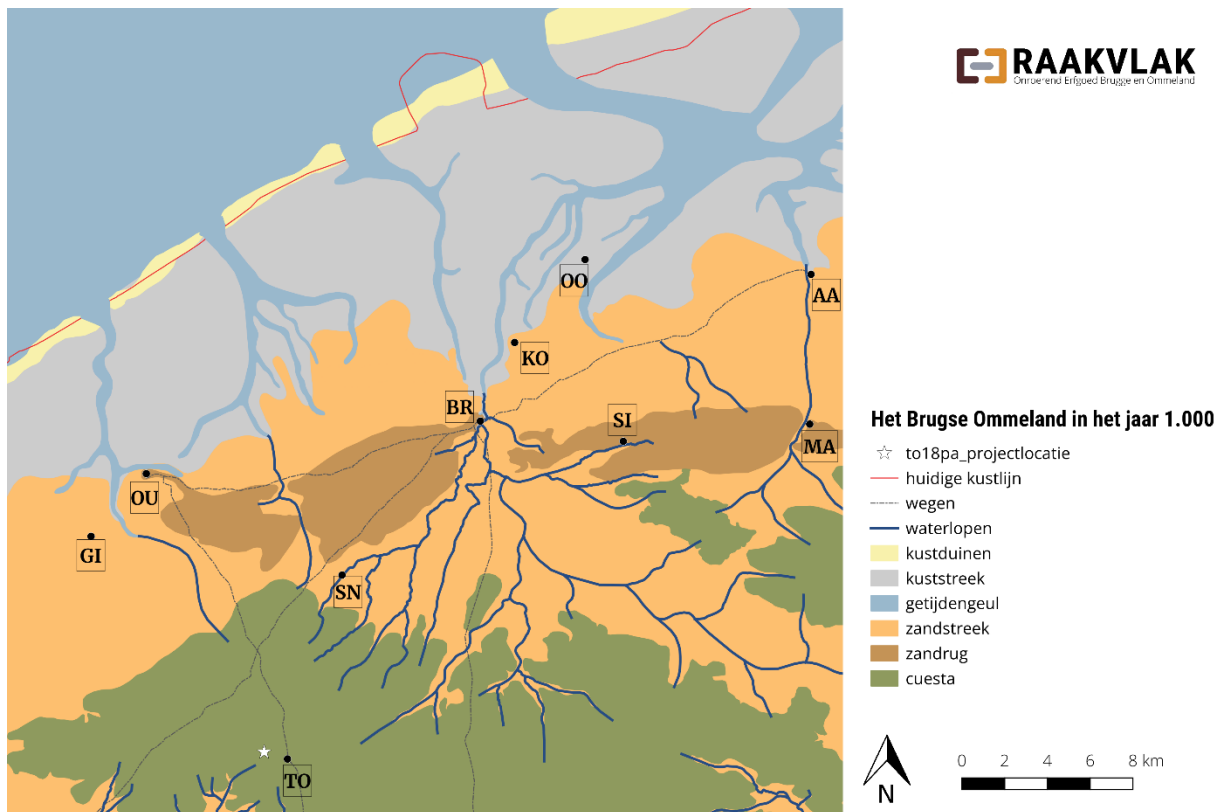
Gebouw 3 doorsnijdt de paalsporen van het éénbeukig gedeelte (gebouw 2). Gebouw 4 is een kleinere vierpostenconfiguratie. Eén van de paalsporen doorsnijdt gebouw 3, maar de chronologische relatie met gebouwen 1 en 2 is niet duidelijk. Een gedetailleerde materiaalstudie van het aardewerk uit vulling van de paalsporen kan deze chronologie niet verder verfijnen.

Op basis van het sporenbestand lijkt de tweeledige structuur een woonstalhuis, waar een uitgebreid gezin en vee onder één dak leven. Dit idee wordt versterkt door de palynologische analyse. Het pollen wijst op een omgeving met vooral grasland en in mindere mate heide. Het is dus goed denkbaar dat de gronden langs deze weg gebruikt werden om vee op te laten grazen. Indicatoren voor akkerbouw zijn zeer beperkt en mogelijk eerder afkomstig van mest dan van akkers in de omgeving. De aard van de occupatie wijzigt, na opgave van minstens het éénbeukig gedeelte (gebouw 2) en de oprichting van een bijgebouw (gebouw 3), maar de exacte reden voor deze verandering is niet duidelijk.

Het compleet ontbreken van sporen naast de gebouwen en de wegtracés is opvallend. Zo ontbreekt een waterput in de omgeving van de structuur. Tijdens het proefsleuvenonderzoek in 2017 is een gracht met volmiddeleeuws aardewerk ontdekt op 40 m afstand van de gebouwen. Deze gracht kan deel uitgemaakt hebben van de erfinrichting van het gebouw. Binnen gebouw 1 is een kuil ontdekt. De materiaalstudie wijst op een verschil qua datering tussen de kuil en de gebouwen: respectievelijk tussen 1125 en 1200 en tussen 975 en 1050.

Hoewel de sporen uitgebreid zijn bemonsterd, het oog op het verzamelen van vondsten, is de geassocieerde collectie eerder beperkt. Het afleiden van gegevens over de socio-economische achtergrond van de gebruikers wordt bovendien moeilijk gemaakt door het compleet ontbreken van organische vondsten zoals hout of (dierlijk) bot. Een opvallende vaststelling is het compleet ontbreken van importaardewerk. Hoewel een statistische analyse ontbreekt, is de verwachting voor een volmiddeleeuwse site een aandeel tot 10 % importaardewerk. Binnen de collectie aardewerk zijn daarentegen verschillende fragmenten van imitaties van vormen in een Rijnlandsbaksel herkend. Op basis van de huidige stand van zaken is onduidelijk of er op deze basis uitspraken mogelijk zijn over de socio-economische status of de culturele achtergrond van de bewoners. Het aangetroffen aardewerk stemt onder andere overeen met het materiaal uit de contemporaine productieplaatsen in de omgeving van Oedelem. Ook de determinatie van natuursteenfragmenten wijst niet op een bijzonder aandeel aan geïmporteerd materiaal.

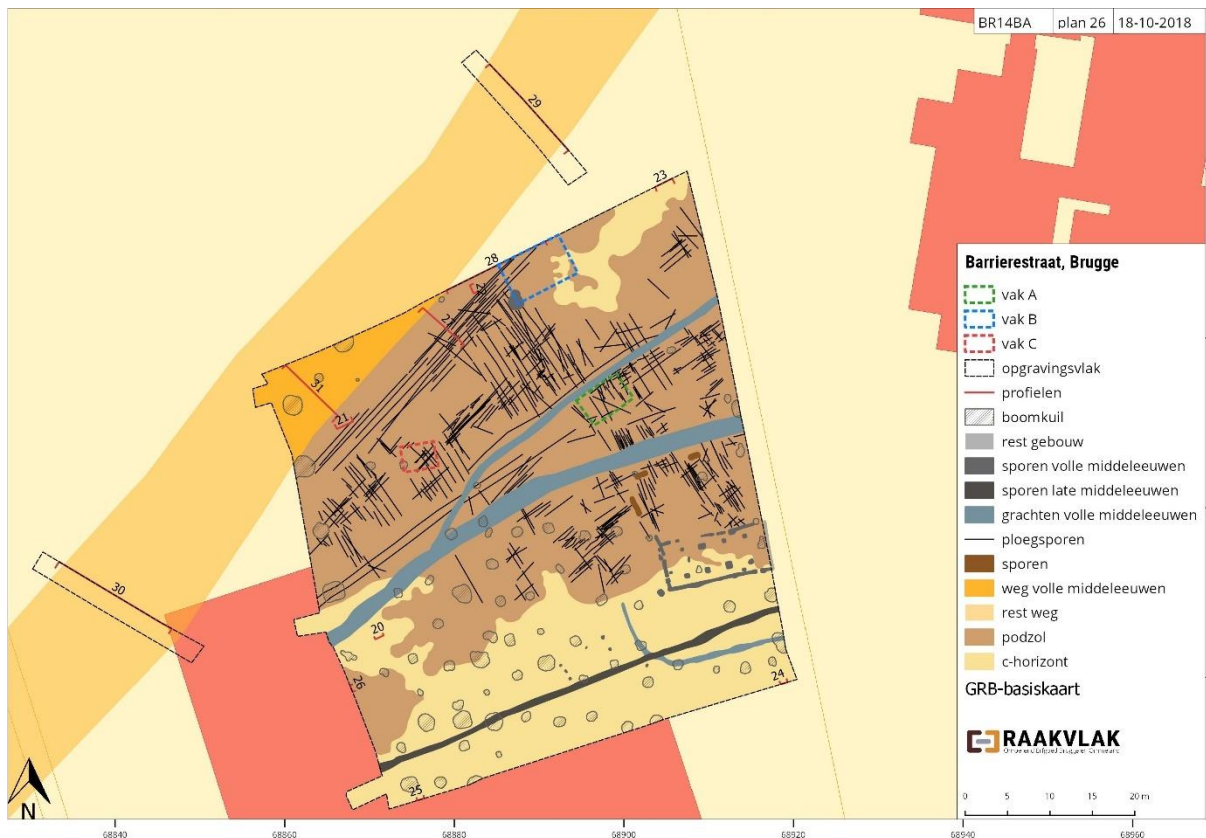
De link met de toenmalige stad Torhout is niet éénduidig. Torhout was in ieder geval een regionaal centrum met een internationale marktfunctie vanwege de jaarmarkten. De nabijheid van de stad betekent de aanwezigheid van een afzetmarkt voor het landbouwsurplus. De internationale aanwezigheid op de jaarmarkt in Torhout wordt niet weerspiegelt in het vondstenspectrum, dat geen enkel fragment geïmporteerd aardewerk oplevert.

Figuur 99: De projectlocatie ten opzichte van een landschapsreconstructie rond het jaar 1000 (TO: Torhout; BR: Brugge; SN: Snellegem; GI: Gistel; OU: Oudenburg; KO: Koolkerke; SI: Sijsele, OO: Oostkerke; MA: Maldegem en AA: Aardenburg)

De dateringsvork voor de wegtracés is een stuk breder dan dat van de structuren: 850 tot 1200 versus 975 tot 1050. De wegen lijken in ieder geval in gebruik, wanneer de structuren in gebruik zijn.

De nederzetting langs de Pastoriestraat in Torhout is vergeleken met gelijkaardige sites in zandig Vlaanderen en dit levert zowel overeenkomsten als verschillen op. Langs de Barrièrestraat in Brugge (Verwerft, 2018, 53-56) levert een opgraving de sporen op van een woonerf op met een éénbeukig huis met wandgreppel, een bijgebouw en waterput, grachten en kuilen en een aansluitend landbouwareaal, herkenbaar aan ploegsporen. Ten noorden van het woonerf – gedateerd tussen 950 en 1050 - is een begraven weg ontdekt. Het aardewerk uit de nederzetting levert wel een klein aandeel importaardewerk op (4 scherven op een totaal van 354 scherven). Op beide sites zijn monsters verzameld van de paalsporen en dit resulteert in beide gevallen tot een gelijkaardig klein aantal vondsten. Op basis van de geassocieerde sporen (de ploegsporen) was dit huishouden eerder gericht op akkerbouw. Dit verklaart mogelijk het grote verschil in huistype, terwijl de datering min of meer gelijk is.

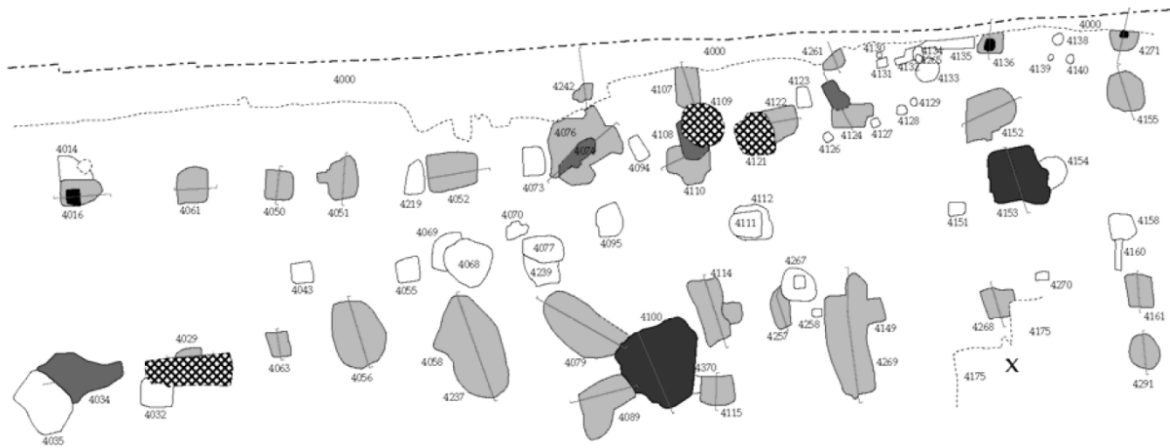

Figuur 100: Allesporenplan van de opgraving langs de Barrièrestraat in Brugge (Verwerft, 2018)

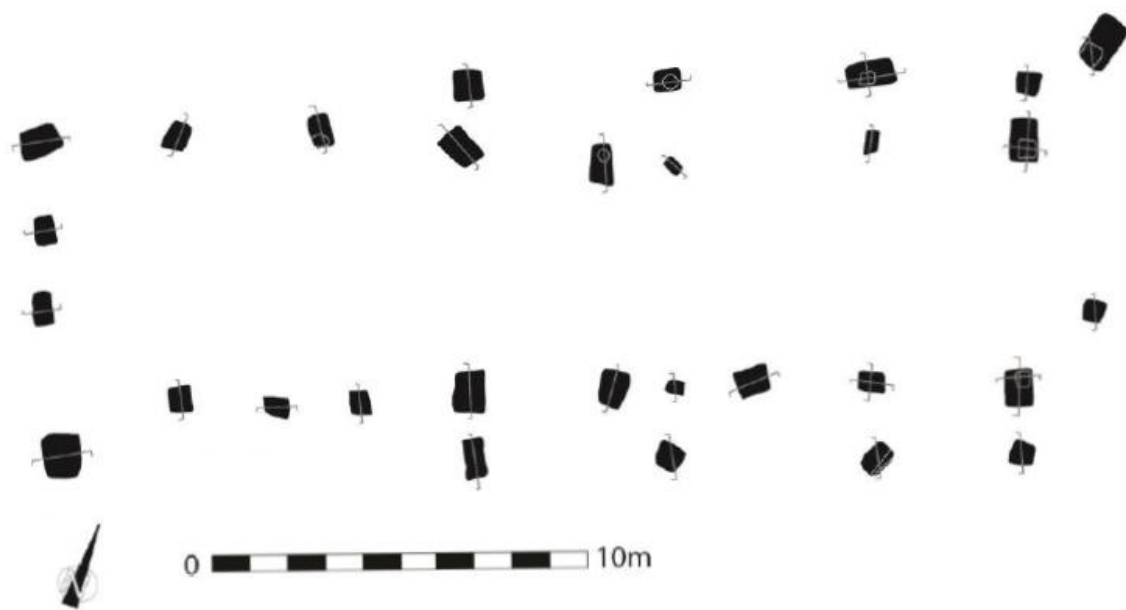
Op de site Oudenburg Rietveld zijn twee gelijkaardige woonstalhuizen ontdekt (Dhaeze, 2018, 268-270). De huizen bestaan eveneens uit zowel een éénbeukig als een tweebeukig gedeelte. De structuren worden gedateerd op het einde van de 11e en de 12e eeuw. De oriëntatie van de gebouwen is vrij gelijkaardig aan de structuur in Torhout. Het vondstmateriaal bevat zowel lokaal geproduceerd als een klein aandeel geïmporteerd aardewerk.

Op de site Pittem Posterijlaan is een zeer gelijkaardige tweeledige structuur ontdekt uit de volle middeleeuwen (Derweduwen, 2016, 71-76). De gebouwplattegrond met een noordoost-zuidwest oriëntatie was vrij omvangrijk met een lengte van ongeveer 24 m en een breedte van ongeveer 8m. De structuur bestond uit een oostelijk, drieschepige structuur met drie traveeën en een zuidwestelijke éénbeukige structuur met drie traveeën. Op basis van de bouwtypologie en het aangetroffen aardewerk wordt het gebouw gedateerd tussen 950 en 1100. Het vondstmateriaal bevat zowel lokaal geproduceerd als een klein aandeel geïmporteerd aardewerk.

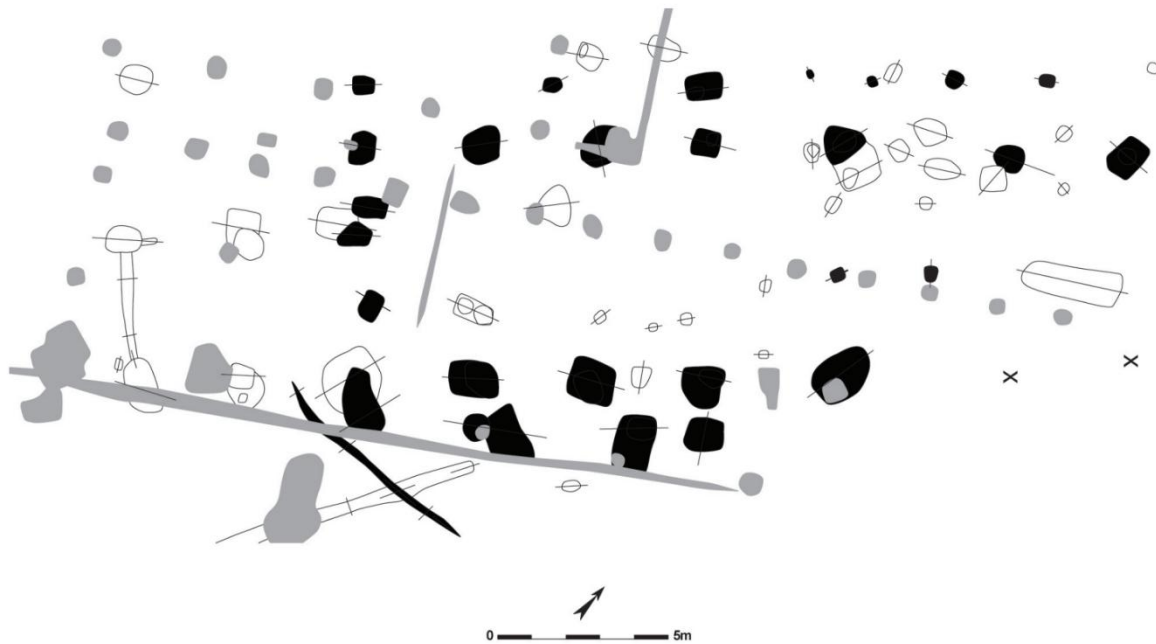
Op de site Nevele Merendreedorp (De Logi, 2010, 51-57) is eveneens een tweeledige structuur opgegraven uit de volle middeleeuwen. Het gebouw bestaat uit een driebeukige structuur met een daartegen een kleinere, éénbeukige structuur. Het gebouw wordt in de eerste helft van de 10e eeuw gedateerd. Het vondstmateriaal bevat zowel lokaal geproduceerd als een klein aandeel geïmporteerd aardewerk.

Figuur 101: Grondplan van een tweeledig huis opgegraven op de site Oudenburg Rietveld (het noorden ligt bovenaan; Dhaeze, 2018, 268)

Figuur 102: Grondplan en coupeplan van een tweeledig huis opgegraven op de site Pittem Posterijlaan (Derweduwen, 2016, 74)

Figuur 103: Grondplan van een tweeledig huis opgegraven op de site Nevele Merendreedorp (De Logi, 2010, 55)

De vier gekende, besproken tweeledige structuren (Torhout, Pittem, Nevele en Oudenburg) worden telkens omschreven als woonstalhuis. In het geval van Torhout wijst de palynologische analyse eveneens op een landbouwbedrijf gericht op veeteelt. De structuur in Brugge was op basis van de geassocieerde sporen (de ploegsporen) eerder gericht op akkerbouw. Dit verklaart mogelijk het grote verschil in huistype, terwijl de datering min of meer gelijk is aan dat van Torhout en Pittem.

Bij dit huistype – een tweeledige structuur bestaande uit een éénbeukig en een driebeukig gedeelte – wordt gedacht aan een tussenfase in de evolutie van éénbeukige structuren in de vroege middeleeuwen naar de grote driebeukige structuren uit de volle middeleeuwen, het hallenhuistype. Een grote kanttekening hierbij is de zeer ruime datering van het tweeledig type: tussen de eerste helft van de 10e eeuw tot de tweede helft van de 12e eeuw. Het algemeen gebrek aan organische materiaal zoals dierlijk bot bij elk van deze opgravingen, maakt een functionele toewijzing van dit huistype (bijvoorbeeld gericht op veeteelt) moeilijk.

De vier besproken voorbeelden van tweeledige huizen zijn telkens noordoost-zuidwest tot oostnoordoost-westzuidwest georiënteerd. De lengte-breedte verhouding is vrij uniform: 28,5 m bij 4,75-8,65 m (Oudenburg), 24 m bij 8 m (Pittem), 30 m bij 10 m (Nevele) en 25 m bij 6-8 m (Torhout). De onderlinge verhouding tussen het éénbeukig en het driebeukig gedeelte varieert wel sterk. Zeer opvallend is dat het éénbeukig gedeelte steeds aan dezelfde zuidwestelijke zijde is gebouwd, waardoor vermoed wordt dat hier meer aan de hand is dan een ad hoc uitbreiding van een bestaand gebouw, maar er sprake is van een duidelijk en gepland bouwplan.

Na opgave van de site – om redenen die voorlopig niet duidelijk zijn – evolueert het projectgebied tot akkerland en wordt het terrein ongeveer 1.000 jaar lang niet bewoond. Daardoor is deze archeologische site bewaard gebleven. Dit geeft een inzicht op een landelijke site in de omgeving van de stad Torhout, een nieuw gegeven binnen het archeologisch onderzoek in het Brugs Ommeland.

6.4 Beschrijving verdere aanpak

De opdracht geformuleerd in het Programma van Maatregelen is volbracht. Een behoud in situ is niet noodzakelijk.

Vervolgonderzoek is zeker mogelijk. Zo kan macro- en microscopisch gebruikssporenonderzoek op veldsteen met gebruikssporen inzicht verschaffen in de functie van deze artefacten.

Een statische analyse van het aardewerk op landelijke, volmiddeleeuwse sites en de verhouding import en lokaal aardewerk biedt perspectieven. In het bijzonder lijkt het interessant om na te gaan of het aandeel geïmporteerd aardewerk en het aandeel imitaties van geïmporteerd aardewerk recht evenredig zijn.

Het huistype - hier een tweeledig gebouw genoemd - verdient meer aandacht. Zowel de ruimtelijke verspreiding binnen zandig Vlaanderen, als de chronologische situering van het type binnen de evolutie van de middeleeuwse gebouwplattegronden verdienen aandacht.

6.5 Voorstel bewaring archeologisch ensemble.

Na de rapportering zal het volledige archeologisch ensemble bewaard worden in het Onroerenderfgoeddepot Brugge en Ommeland. Er zijn geen afwijkingen wat betreft aangetroffen vondstcategorieën.

7 Bibliografie

Inventaris.onroerendergoed.be:

- ID: 14622: <https://inventaris.onroerendergoed.be/themas/11276>
- ID: 122116 <https://inventaris.onroerendergoed.be/themas/122116>

Wikimedia.org

Regionaal Landschap Houtland en Polders: rlhp.be

Ameryckx? en ?Coolman, 1966, is dit de bodemkaart? Aan te vullen.

De Groote Koen, 2008: Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen, Relicta Monografieën 1

De Clercq Wim, 2017: De houten boerderijbouw in het noordelijk deel van het graafschap Vlaanderen : een cultureel-biografische verkenning in bouwtradities (ca. 500-1500 n. Chr.), in De Groote Koen en Erynck Anton: *Gentse geschiedenissen ofte nieuwe historiën uit de oudheid der staden illustere plaatsen omtrent Gent*, pp 45-66

De Logi Adelheid en Van Cauwenbergh Stijn, 2010: *Archeologisch onderzoek Nevele-Merendreedorp. 4 mei tot 25 juni 2010*, 78p

Derweduwen Natascha en Bracke Maarten, 2016: *Archeologische opgraving Pittem Posterijlaan (prov. West-Vlaanderen) basisrapport*, 129p

Deschepper Ewoud, 2022: *House and yard in Early Medieval northern Francia An archaeological study into the types, development and meanings of rural settlement and domestic architecture*, doctoraatsthesis, 730p

Dhaeze Wouter, 2018: *Archeologisch onderzoek op de site Oudenburg-Riethove (19 juli 2007 - 29 juli 2009). Nederzettingssporen uit de Romeinse periode, volle en late middeleeuwen en nieuwe tijd*, 415p

Huyghe Jan, 2023: *Tekst TO18 Pastoriestraat*, 2p

Langohr Roger, Ampe Carole, Mikkelsen Jari Hinsch, Pieters Marnix en Germonpré Femke, 2025: *In dialoog met bodems. Veldbodembodemkunde voor archeologisch onderzoek*, 478p

Mestdagh Michiel, 2000: *Torhout. De geschiedenis van een stad*, 267p

Mikkelsen Jari Hinsch, 2026: *De bodems van de site Pastoriestraat, Torhout*, 15p

Reniere Sibrecht, 2023: *Torhout Pastoriestraat, Natuursteendeterminatie*, 7p

Storme Annelies en André Coralie, 2025: *Palynologische analyse van een wegvulling op de site Torhout Pastoriestraat. ArBoReaL Rapport 028*, 9 p

Verwerft Dieter, Huyghe Jan, Roelens Frederik en Mikkelsen Jari Hinsch, 2017a: *Pastoriestraat, Torhout: Programma van Maatregelen*, 8p

Verwerft Dieter, Huyghe Jan, Roelens Frederik en Mikkelsen Jari Hinsch, 2017b: *Pastoriestraat, Torhout: Verslag van resultaten archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem (bureau-, bodem- en proefsleuvenonderzoek)*, 52p

Verwerft Dieter, Huyghe Jan, Roelens Frederik, Lambrecht Griet en Mikkelsen Jari Hinsch, 2018: *Barrièrestraat, Sint-Michiels (Brugge): resultaten van de archeologische opgraving*, 102p

8 Bijlagen

BR18PA - 2018I4 dagrapporten					
dag	datum	weer	medewerkers	werkzaamheden en interpretaties	strategische keuzes
1	3/09/2018	bewolkt	Serge Van Liefferinge (technisch veldmedewerker), Regy Poppe (technisch veldmedewerker), Jurgen Van de Walle (technisch veldmedewerker), Caroline Landsheere (archeoloog), Lennert Lapeere (stagair), Dieter Verwerft (veldwerkleider)	aanleg opgravingsvlak	niet van toepassing
2	4/09/2018	zwaar bewolkt en miezerig	Serge Van Liefferinge (technisch veldmedewerker), Regy Poppe (technisch veldmedewerker), Jurgen Van de Walle (technisch veldmedewerker), Caroline Landsheere (archeoloog), Lennert Lapeere (stagair), Dieter Verwerft (veldwerkleider)	aanleg opgravingsvlak, schaven en registreren	niet van toepassing
3	5/09/2018	bewolkt	Serge Van Liefferinge (technisch veldmedewerker), Regy Poppe (technisch veldmedewerker), Jurgen Van de Walle (technisch veldmedewerker), Roland Decock (metaaldetectorist), Sammy Fraeyman (metaaldetectorist), Griet Lambrecht (archeoloog), Caroline Landsheere (archeoloog), Lennert Lapeere (stagair), Dieter Verwerft (veldwerkleider), Jari Hinsch Mikkelsen (aardkundige)	aanleg opgravingsvlak, schaven, registreren en couperen, bodemkundige profielen registreren	niet van toepassing
4	6/09/2018	bewolkt	Serge Van Liefferinge (technisch veldmedewerker), Regy Poppe (technisch veldmedewerker), Jurgen Van de Walle (technisch veldmedewerker), Caroline Landsheere (archeoloog), Lennert Lapeere (stagair), Dieter Verwerft (veldwerkleider), Jari Hinsch Mikkelsen (aardkundige)	grote coupes, sleuf door beek, stalen verzamelen	niet van toepassing
5	7/09/2018	bewolkt	Serge Van Liefferinge (technisch veldmedewerker), Regy Poppe (technisch veldmedewerker), Jurgen Van de Walle (technisch veldmedewerker), Caroline Landsheere (archeoloog), Lennert Lapeere (stagair), Dieter Verwerft (veldwerkleider)	laatste coupes, tweede helften, profielen	niet van toepassing

Bijlage 1: dagrapporten

BR18PA - 201814 sporenlijst					
ID	Sleuf	Interpretatie	Afmetingen	Omschrijving	Inclusies
1	1	weg	300 tot 470 cm breed	GRBR Z, ZW sterk organisch Z, OR Z	AW
2	1	weg	200 tot 370 m breed	GRBR Z, ZW sterk organisch Z, LIGR Z	AW
3	1	weg	tot 500 cm breed	GRBR Z, ZW sterk organisch Z, OR Z	
4	1	gracht	43 cm breed	ZW en DOBR Z	
5	1	paalspoor	52 x 52 cm	DOBR Z	
6	1	paalspoor	32 x 40 cm	DOBRGR Z	
7	1	paalspoor	35 x 30 cm	heteroogeen BRGR en GR Z en K	
8	1	paalspoor	60 x 60 cm	heteroogeen BRGR en GR Z en K	
9	1	paalspoor	38 x 78 cm	DOBRGR Z	
10	1	paalspoor	55 x 55 cm	DOBRGR Z	
11	1	paalspoor	66 x 100 cm	heteroogeen DOBRGR en GE Z	
12	1	paalspoor	50 x 50 cm	DOBRGR Z	
13	1	paalspoor	50 x 50 cm	DOBRGR en OR Z	
14	1	paalspoor	62 x 62 cm	DOGR Z	
15	1	paalspoor	50 x 60 cm	LIGR en DOGR Z	HK
16	1	paalspoor	90 x 40 cm	heteroogeen DOBRGR en GE Z	
17	1	paalspoor	58 x 59 cm	DOBRGR Z	
18	1	paalspoor	60 x 60 cm	GR Z	
19	1	paalspoor	25 x 25 cm	DOBRGR Z	
20	1	paalspoor	20 x 6 cm	DOBRGR Z	
21	1	paalspoor	70 x 70 cm	DOBRGR en GR Z en K	
22	1	paalspoor	55 x 55 cm	DOBRGR en GR Z en K	
23	1	paalspoor	48 x 48 cm	DOBRGR en LIGR Z	
24	1	paalspoor	48 x 70 cm	DOBRGR Z	
25	1	paalspoor	70 x 70 cm	DOBRGR Z	
26	1	paalspoor	60 x 80 cm	DOBRGR Z	
27	1	paalspoor	65 x 65 cm	DOBRGR Z	
28	1	paalspoor	100 x 60 cm	DOBRGR Z	
29	1	paalspoor	35 x 35 cm	DOBRGR Z	
30	1	paalspoor	90 x 55 cm	heteroogeen DOBRGR en OR Z	
31	1	paalspoor	45 x 45 cm	DOBRGR Z	
32	1	paalspoor	55 x 55 cm	DOBRGR Z	
33	1	paalspoor	60 x 70 cm, 45 cm diep	heteroogeen DOBRGR en OR Z	
34	1	paalspoor	33 x 33 cm	heteroogeen DOBRGR en GE Z	
35	1	verdiept gedeelte	377 x 486 cm, tot 30 cm diep	ZW Z	HK en AW
36	1	paalspoor	60 x 60 cm, 30 cm diep	DOBRGR Z	
37	1	paalspoor	120 x 80 cm, 39 cm diep	heteroogeen DOBRGR en OR Z	
38	1	paalspoor	40 x 40 cm, 19 cm diep	DOBR Z	
39	1	paalspoor	70 x 70 cm, 33 cm diep	ZW, DOBR en OR Z	
40	1	paalspoor	160 x 150 cm, 44 cm diep	DOBRGR Z	
41	1	paalspoor	35 x 45 cm, 28 cm diep	DOBRGR Z	
42	1	paalspoor	50 x 50 cm, 28 cm diep	DOBRGR Z	
43	1	paalspoor	25 x 25 cm	DOBRGR Z	
44	1	paalspoor	35 x 45 cm	DOBRGR Z	
45	1	paalspoor	70 x 70 cm, 43 cm diep	DOBRGR Z	
46	1	paalspoor	75 x 130 cm, 64 cm diep	DOBRGR Z	
47	1	paalspoor	50 x 50 cm, 46 cm diep	DOBRGR Z	
48	1	paalspoor	90 x 90 cm, 34 cm diep	DOBRGR Z	
49	1	paalspoor	60 x 50 cm	DOBRGR Z	
50	1	paalspoor	35 x 35 cm	DOBRGR Z	
51	1	paalspoor	30 x 35 cm	DOBRGR Z	
52	1	paalspoor		DOBR, organisch Z, onder sporen 1 en 3	
53	1	paalspoor		DOBR, organisch Z, onder spoor 1	
54	1	weg		DOBRGR Z	
55		paalspoor	56 cm breed, 28 cm diep		
56		paalspoor			
57		paalspoor	74 cm breed, 22 cm diep		
58		gracht	92 cm breed	spoor 4, ontdekt tijdens het proefsleuvenonderzoek	

BR18PA - 2018J342 plannenlijst					
ID	type	onderwerp	bron	aanmaak	datum
plan 1	situering projectgebied	GRB-basiskaart	agiv	digitaal	29/10/2018
plan 2	situering projectgebied	topografische kaart			
plan 3	situering projectgebied	orthofoto 2017			
plan 4	situering projectgebied	ten opzichte van ontwerp			
plan 5	overzichtsplan	sporenplan	agiv	digitaal	19/06/2024
plan 6	situering projectgebied	bestaande toestand	agiv	digitaal	29/10/2018
plan 7	situering projectgebied	geplande toestand	agiv	digitaal	29/10/2018
plan 8	overzichtsplan	profielen proefonderzoek	agiv	digitaal	19/09/2023
plan 9	overzichtsplan	sleuvenplan			
plan 10	overzichtsplan	gebouw zonder nummers			19/06/2024
plan 11	overzichtsplan	gebouw			19/06/2024
plan 12	overzichtsplan	profielen - ortho drone		digitaal	27/01/2026
plan 13	overzichtsplan	profielen - bodemkaart	dov	digitaal	28/01/2026
plan 14	overzichtsplan	uitgevoerde-geplande sleuf	agiv	digitaal	28/01/2026
plan 15	overzichtsplan	recente verstoringen		digitaal	28/01/2026
plan 16	overzichtsplan	profielen - sporen		digitaal	3/02/2026
plan 17	overzichtsplan	paalsporen		digitaal	4/02/2026
plan 18	detailplan	gebouw 1		digitaal	10/02/2026
plan 19	detailplan	gebouw 2		digitaal	6/02/2026
plan 20	detailplan	gebouwen 1 en 2		digitaal	10/02/2026
plan 21	detailplan	gebouw 3		digitaal	6/02/2026
plan 22	detailplan	gebouw 4		digitaal	6/02/2026
plan 23	detailplan	gebouwen		digitaal	10/02/2026
plan 24	detailplan	paalsporen		digitaal	6/02/2026
plan 25	overzichtsplan	ortho 2024	agiv	digitaal	9/02/2026
plan 26	overzichtsplan	spoor proefsleuven	agiv	digitaal	10/02/2026
plan 27	overzichtsplan	pollenbak		digitaal	10/02/2026
plan 28	overzichtsplan	landschap 1000		digitaal	12/02/2026

Bijlage 3: Plannenlijst

TO18PA/2018/14 vondstenlijst																		
	Skilf	Spoor	Vondstenaantal	Type/crench	Datum	Keramiektype	Gris	Rood	Sagewand	Steen	Porcel	Wandglas	Wolfskool	Misaal	TU/PAU	Oprinnings	Datering	
	1	1	TO18/PA/11/1	weg	6/09/2018		5										een eenvoudig afgeronde tot puntige rand op een korte (max.25mm), haaks uitstaande, naar boven toe versmallende hals die extern geschnaapt is. De pot is vervaardigd in een sterk zandig baksel	850-950
	1	1	TO18/PA/11/1/2	weg	10/09/2018		1										een eenvoudig afgeronde tot puntige rand op een korte (max.25mm), haaks uitstaande, naar boven toe versmallende hals die extern geschnaapt is, type LK2 (De Grootte 2018)	850-950
	1	1	TO18/PA/11/1/3	weg	3/09/2018											2	2 fragmenten van een nagel	
	1	1	TO18/PA/11/1/36	weg	6/09/2018											1	1 fragment van een nagel	
	1	1	TO18/PA/11/1/67	weg	10/09/2018		1										1 randfragment van een pot met eenvoudige, afgeronde rand op een lange (minstens 25mm), haaks uitstaande naar boven toe versmallende hals, Er zijn gladdingslijnen aan de binnenzijde van de rand, Type LK1 (De Grootte 2018), De pot is vervaardigd in een sterk zandig baksel.	850-950
	1	1	TO18/PA/11/1/68	weg	10/09/2018		1										1 L25A (De Grootte 2018).	1050-1100
	1	1	TO18/PA/11/1/69	weg	10/09/2018			16									16 wandfragmenten vroeg rood	1125-1200
	1	1	TO18/PA/11/1/70	weg	10/09/2018		48										48 wandfragmenten	
	1	1	TO18/PA/11/1/71	weg	10/09/2018			10									10 wandfragmenten vroeg rood, sterk afgesleten fragmenten	1125-1200
	1	1	TO18/PA/11/1/72	weg	10/09/2018		1										een eenvoudige op de top licht afgeplatte rand met afgeronde hoeken en uitgesproken dekselgeul in vroeg rood aardewerk, type L25A (De Grootte 2018)	1050-1100
	1	1	TO18/PA/11/1/73	weg	10/09/2018			1									1 wandfragment met spikkel loodglazuur	1175-1300
	1	1	TO18/PA/11/1/74	weg	6/09/2018		2										twee randfragmenten van 1 pot met eenvoudige, afgeronde tot puntige rand op een lange haaks uitstaande naar boven toe versmallende hals die extern geschnaapt is, Type LK1 (De Grootte 2018), De pot is vervaardigd in een sterk zandig baksel.	850-950
	1	1	TO18/PA/11/1/75	weg	6/09/2018		5										5 fragmenten hals/schouder met schraapsoren	850-950
	1	1	TO17/PA/1/2		18/07/2017		12	2		1							10 scherven reducerend gebakken handgevormd grijs aardewerk van kogelpotten, zeer zandig verschaald aardewerk afkomstig van 4 MAE, vier verschillende rechte randtypes (De Grootte type LK1A, LK3A en LK3B, V&A).	975-1050
	1	2	TO18/PA/11/2/6		3/09/2018		12	1									13 wandfragmenten	
	1	2	TO18/PA/11/2/66		3/09/2018			1									een klein randfragment, rechte licht verdikte rand met afgeronde hoeken, mogelijk type L25 (De Grootte 2018) in vermoedelijk een vroeg rood baksel	1125-1200
	1	3	TO18/PA/11/3/8		10/09/2018		20										tuitpot met 1 bandvormig oor tegenover de kleine tuit, in reducerend gebakken aardewerk met grof zandige vershralling, de tuitpot heeft een randdiameter van 12 cm, imitatie Pingsdorfftype met rand type R2A (De Grootte 2008)	975-1050
	1	3	TO18/PA/11/3/9		5/09/2018		24										24 wandscherven van zelfde tuitpot als TO18/PA/11/3/8	975-1050
	1	3	TO18/PA/11/3/10		6/09/2018		6										zes fragmenten van een overbakken en wat vervormde pot, met ingevallen hals, de pot heeft een eenvoudig uitstaande rand met licht afgeplatte top (helaas ook vervormd of exact type te bepalen) het bovenste deel van een kleine pot, mogelijk tuitpot met een randdiameter van 11 cm. De pot is vervaardigd in een fijn hardgebakken zandig baksel met lichtgrijze kern, Randtype RZD (De Grootte 2018), imitatie type gekend uit het Pinsdorffaardewerk,	975-1050
	1	3	TO18/PA/11/3/11		10/09/2018		6										6 wandfragmenten	
	1	3	TO18/PA/11/3/12		5/09/2018		18										18 wandfragmenten	
	1	3	TO18/PA/11/3/13		6/09/2018		11										11 elf wandscherven	
	1	3	TO18/PA/11/3/14		6/09/2018		1										1 sterk verweerde poederige scherf	
	1	3	TO18/PA/11/3/15		4/09/2019											3	3 drie brokjes ijzerconcreetie	
	1	3	TO18/PA/11/3/17		10/09/2018		5										een randfragment van een grote tuitpot met randdiameter 27 cm. De pot is vervaardigd in een matig grof zandig baksel. De pot heeft een hoge rechte rand van 3,5 cm die aan de binnenzijde licht is afgeplat,	
	1	3	TO18/PA/11/3/64		4/09/2018		2										sterk verweerde scherven, 1 eenvoudig uitstaande rand met afgeronde top type L1 (De Grootte 2018),	975-1050
	1	5	TO18/PA/11/5/18	paalkuil	3/09/2018		1										1 wandfragment	
	1	8	TO18/PA/11/8/20	paalkuil	6/09/2018		2										2 wanden	
	1	9	TO18/PA/11/9/22	paalkuil	3/09/2018		2										een erg kort uitstaand randfragment met afgeronde top L6 (De Grootte 2018)	975-1050
	1	10	TO18/PA/11/10/24	paalkuil	5/09/2018		5										5 wandfragmenten	
	1	10	TO18/PA/11/10/25	paalkuil	6/09/2018		4										4 wandfragmenten	
	1	10	TO18/PA/11/10/65	paalkuil	5/09/2018		3										3 wandfragmenten	
	1	14	TO18/PA/11/14/26	paalkuil	10/09/2018		3										3 wandfragmenten	975-1050
	1	20	TO18/PA/11/20/28	paalkuil	6/09/2018		3										3 klein wandfragment	
	1	21	TO18/PA/11/21/29	paalkuil	5/09/2018		8										8 wandfragmenten	
	1	22	TO18/PA/11/22/30	paalkuil	5/09/2018		1										1 wandfragment	
	1	23	TO18/PA/11/23/31	paalkuil	6/09/2018			1									1 wandfragment in een vroeg rood baksel?	
	1	24	TO18/PA/11/24/32	paalkuil	10/09/2018		1										1 wandfragment	
	1	25	TO18/PA/11/25/33	paalkuil	6/09/2018		2										2 een wandfragment en 1 klein randfragment L6 (De Grootte 2018)	975-1050
	1	27	TO18/PA/11/27/37	paalkuil	5/09/2018		1										1 wandfragment	
	1	28	TO18/PA/11/28/38	paalkuil	10/09/2018		1										1 wandfragment	
	1	35	TO18/PA/11/35/39	verdiept deel	10/09/2018		28	7									35 wandfragmenten, enkele in een vroeg rood baksel	1125-1200
	1	35	TO18/PA/11/35/40	verdiept deel	10/09/2018			3									3 brokjes gebakken klei	
	1	35	TO18/PA/11/35/41	verdiept deel	10/09/2018												1 mini fragmentje houtskool	
	1	35	TO18/PA/11/35/42	verdiept deel	10/09/2018												1 klein fragmentje van nagel?	
	1	35	TO18/PA/11/35/66	verdiept deel	10/09/2018			1									En randfragment in vroeg rood aardewerk, Een haaks naar buiten geploude, verdikte afgeronde rand met dekselgeul type L12B (De Grootte 2018)	1125-1200
	1	36	TO18/PA/11/36/44	paalkuil	10/09/2018		1										1 wandfragment	
	1	37	TO18/PA/11/37/45	paalkuil	6/09/2018		3										3 wandfragmenten	975-1050
	1	40	TO18/PA/11/40/46	paalkuil	10/09/2018		1										1 wandfragment	
	1	47	TO18/PA/11/47/47	paalkuil	10/09/2018		1										1 wandfragment	
	1	48	TO18/PA/11/48/48	paalkuil	6/09/2018		4										een rand van een (tuit)pot in hard gebakken zandig baksel, type L6A (De Grootte 2018)	975-1050
	1	54	TO18/PA/11/54/49	kuil			3										3 kleine wandfragmenten	
	1	55	TO18/PA/11/55/52	paalkuil	11/09/2018		1										1 mini wandfragment	
	1	LV	TO18/PA/1/LV/55		3/09/2018		8										8 wandfragmenten	
	1	LV	TO18/PA/1/LV/66		3/09/2018			7									7 vroeg rood aardewerk, wandfragmenten	1125-1200

Figuur 104: Vondstenlijst